

TÓTH LÁSZLÓ

Pénztár 9-2-ig

Révai
1938

E-könyvek igény szerint – Könyvek milliói elérhetők egy kattintásra

Az európai könyvtárak rengeteg, a XV. és XX. század között kiadott könyvvvel rendelkeznek. Az EOD szolgáltatással ezek a rejtett kincsek mindenki számára hozzáférhetővé válnak egyetlen kattintásra. Az EOD hálózaton keresztül a könyvtárak katalógusaiban keresheti és rendelheti meg a kívánt könyv e-másolatát a világ bármely részéről a hét bármely napján, a nap 24 órájában. A könyvet digitalizáljuk és az e-másolatot elérhetővé tesszük Önnek. Fizessen online, bankkártyájával és állítsa össze a saját személyes digitális könyvtárát!

Milyen az EOD által készített e-könyv?

Az EOD szolgáltatás e-könyvei olyan digitalizált könyvek, amelyeket PDF formátumban kézbesítünk Önnek. A fájl tartalmazza a digitalizált eredeti könyv képét és az OCR-rel (optikai karakterfelismerővel) felismertetett* teljes szöveget. Az elektronikus szöveg előnye, hogy kereshető, másolható, más programokkal szerkeszthető, belőle nyomtathatók részletek, sőt akár az egész is. Természetesen minden az eredeti dokumentumon előforduló bejegyzés, jelölés vagy széljegyzet is látható lesz a digitalizált változaton.

* Nem minden e-könyvben alkalmazható.

A szolgáltatás feltételei

Az EOD szolgáltatásainak igénybevételével egyidejűleg elfogadja annak feltételeit is. A jelen dokumentum bármely részéről készült minden egyes másolatnak is tartalmaznia kell ezeket a feltételeket. Az EOD szolgáltatás szigorúan személyes, nem kereskedelmi célokból biztosítja a digitalizált dokumentumokhoz való hozzáférést és nem engedélyezi az egyéb célokból való felhasználást.

A szolgáltatás feltételei: <http://books2ebooks.eu/odm/html/mtak/hu/agb.html>

Terms and conditions in English: <http://books2ebooks.eu/odm/html/mtak/en/agb.html>

További e-könyvek

További e-könyvek elérhetők az alábbi oldalon: <http://books2ebooks.eu>

Fóth Lávle'

**Pénztár
9-2-ig**

R É V A I

M. ind. O. 15178.

T Ó T H L Á S Z L Ó

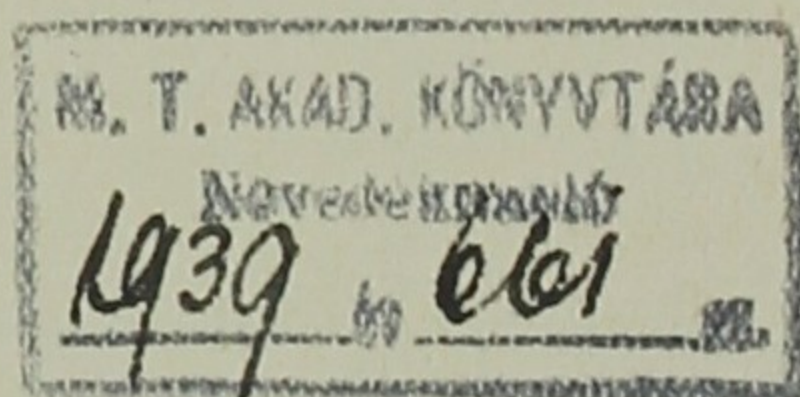
P É N Z T Á R 9-2-IG

R É V A I

234729

1

Copyright by Révai 1938, Budapest.

55911. — Révai nyomda, Budapest.

I

A kövérkés, szőke titkárkisasszony mosolyogva rázta meg a fejét:

— Nem lehet Pántzél úr, a vezérigazgató úr ő méltósága ma már senkit sem fogad.

— De nekem... nekem még ma okvetlenül beszél-nem kellene vele... Kedves jó Vilma nagysád... életbe-vágóan fontos ügyben... kell vele beszélnem... mu-száj!... Okvetlenül!...

— Sajnálom, teljességgel lehetetlen... Most külön-ben is Mezei cégvezető úr van benn nála... azután pedig föl kell mennie a pénzügyminisztériumba. — Vilma rá-nézett az órára. — Máris el fog késni... Nem, nem, ké-rem, kizárt dolog, hogy ma fogadhassa... Talán holnap, tessék telefonálni...

— Maga tudja, Vilma nagysád, hogy én régi isme-rőse vagyok öméltóságának és ő mindig olyan kegyes, még eddig mindig fogadott és soronkívül...

A titkárnő jóindulatúan bólintott.

— Tudom, tudom kedves Pántzél úr... És holnap esetleg, sőt igen... bizonyosan, — de legkésőbb hétfőn. Most azonban igazán nem lehet. Ne haragudjék. Mezei cégvezető úr nagyon fontos dolgot referál! Azután a kon-ferencia, — onnan már nem is jön vissza öméltósága...

Mezei! Mezei cégvezető!... Pántzél Tibornak hirtelen kalapálni kezdett a szíve. Ő tudta kicsoda Mezei úr. A reviziós osztály főnöke. A Nagy Szigor, ahogy a bankban nevezték. Az öreg puritán, a kíméletlen, a könyörtelen... És most referál a vezérigazgatónak!... Nagyon fontos ügyet referál!

Tibor torka összeszorult s a szeme előtt egy pillanatra elhomályosodott a világ.

— Szóval, — nyögte — ma már nem lehet?... Semmiesetre sem? — és mégegyszer könyörgőn nézett Vilma nagysádra. De az már alig figyelt oda és csak annyit mondott:

— Lehetetlen... Na, Isten áldja. Pántzél úr...

Már kint állott a folyosón. A párnázott szárnyas ajtó becsukódott mögötte. A fiatalember érezte, hogy ez a halk ajtózárlás most minden reménységet elzárt — örökre.

Igen, mindennek vége van!... Mezei holnap vagy holnapután le fog csapni s azzal — slussz... Ó, ha most megmondhatta volna a Vezérnek, akkor még talán, akkor még valahogy meg lehetett volna menekülni. Az öreg méltóságos mindig szerette. Kezdetől fogva, ahogy belépett az intézetbe. És nemcsak az apjáért, aki régi jó ismerőse volt, sőt szegről-végről rokona is, hanem ő érte magáért is. Hányszor mondta neki:

— Jól van, Tibor öcsém, hallom mindenki meg van veled elégedve. Hát csak előre; pontosság, szorgalom, megbízhatóság! Ez a biztos karrier fiam, hidd el, csak ez a biztos karrier!

Megbízhatóság!... Na, most ugyan nagyot nézett

volna ... És mi lesz, ha megtudja? Ha nem ötőle tudja meg, hanem majd a Nagy Szigor referálja ...

Tétován állt, pedig a szolga már ott volt mögötte a kabátjával. Lassan belebújt, átvette a kalapját s gépiesen a fejébe nyomta.

Azután hirtelen lerohant a lépcsőn ... Ki, ki ... ki innen, ki az utcára ... Neki a világnak ... neki a Dunának!

Az utcasarkon beleütközött valakibe:

— Nem tud vigyázni! — reccsent rá egy kemény öreg hang. Pántzél nem is hallotta. Rohant tovább. Nem is tudta merre, hova, csak ment. Néha mintha egyik-másik ember köszönt volna, ahogy szembejött. Elfutott mellettük.

Egyszerre csak ott volt a Dunánál ... már lent járt a rakodópartokon.

Vidám aranyfény ömlött el a szürke köveken. Friss, könnyű szél vágott az arcába. A túlsó partról tisztán és élesen ragyogtak a házak s a Vár zöld kupolája fölött tengerkék égen pajkos felhőkölők kergették egymást.

Április volt.

A Duna szélesen, sárgán hömpölygött s a part megkopott lépcsőit játékos, könnyű hullámocskák csapkodták és kicsi tarajokban törtek meg, elomlottak a kő padján, azután visszahullottak. A Belvárosban a délutáni csönd.

Tibor valami egyenletes, tompa ütemet hallott.

A maga szíve verését ...

És hát a vége mindennek, a piszkos, sárga víz, amely komoran és vészesen örvénylik a hídpillér körül. Pedig

messze, arra lent, már szinte kék s ahogy a nap megvillan a hátán, mintha millió apró ezüstpénzt ringatna, sok ezer ezüstpénzt, vagy apró, picinyke, kis aranyakat... csillogó, villogó, fényes pénzecskéket.

Pénzecskéket...

Hej, ha bele lehetne markolni, s igazi ezüstté, arannyá lehetne varázsolni, ha valami csodaszitával le lehetne merni róla... Nem sokat, nem milliókat, nem is ezreket. Csak... csak — nyolcszázat...

Nyelcszázat! Azt a nyolcszáz pengőt, ami a kasszából hiányzik.

Tibornak megroskadt a válla... Ide jutott.

Sikkasztott!

Hogy jutott ide? Micsoda bectelenség! És micsoda kétségbeesett és förtelmes butaság. Hogy ő, — éppen ő! Aki egy kockacukrot nem tudott volna elvenni, ami a másé... Aki a rideg és szegényes köztisztviselőlakás komor, de tiszta légkörét hozta magával. Akinek nem volt veszedelmes szenvedélye, takarékos volt, józan, beosztó. Aki kártyát kezébe nem vett, éjszakát át nem dorbézolt, csak tanult és dolgozott. Nappal és éjjel csak törte magát... Akit a főnökei példának állítottak a többiek elé. Akire az öreg vezér nyugodtan rá merte volna bízni az egész, nagy safet is — a milliós értékekkel bármikor.

És most ő... Hogy lehetett ilyen ostoba, ilyen meggondolatlan?! Ilyen szerencsétlen?... Hogy tudott beugorni ennek a komisz Porgernek? Ennek a hétpróbás csirkefogónak... Beugrani? Hát mentség az? Változtat a rideg büntetőjogi tényen valamit az, hogy nem a maga céljára fordította a pénzt? Hogy másnak adta oda?

Csak kölcsön adta! Igaz, hogy csak kölcsön adta és csak holnapig adta. De... Először is ezt nem hiszi el senki. Másodszor is ez legfeljebb enyhítő körülmény.

A tény az tény, azon nem lehet változtatni. Ő azt a nyolcszáz pengőt, amit a csinos leány a kalapüzletből behozott, nem tette be a kasszába. Nem tette oda a többi bankójegy közé, a százasok, ötvenesek, huszasok és tizesek pontosan és gondosan egymásra helyezett kötegei fölé. Nem osztotta szét az egyforma, kis fafülkék tátott szájába. Nem oda tette, hanem odaadta Porgernek.

Örült volt, — tisztára örült!... Hiszen mindenki tudta Porgerről, hogy lump és kártyás, hogy örökösen pénzzavarokkal küzd, hogy minduntalan letiltják a fizetését csúnya kis adósságokra, hogy iszik s hogy bele van bolondulva valami lokálmacskába és annak hordja a pénzt. És mégis odaadta neki. Holnapig!

De mikor úgy könyörgött! — mentegette magát maga előtt. — Amikor mindenre, égre-földre esküdött. Amikor öngyilkossággal fenyegetőzött. Amikor hirtelen kihúzta a fiókját és megmutatta — a revolvert. Tibor ekkor elrémült a szörnyű gondolattól: öngyilkosság? A gyáva megfutamodás, a felelősséget vállalni nem tudás, a férfiatlan: „utánam az özönvíz“... Az élet kétségbeesett és aljas és sötét hátsóajtaja.

És most?... Most mit csinál ő itt a Dunaparton?

Megrázta magát. Megfordult.

— Nem... Így nem! Ha megtette, akkor most már jöjjön a kikerülhetetlen...

Kikerülhetetlen?

Hátha mégsem az. Hátha holnap reggelre Porger

végre tényleg hozza a nyolcszáz pengőt, ami nem is kell, csak 570... Mert 230-at harmadnap már ő visszatett. Ő maga. Eladta az óráját, a gyűrűjét, pár vacak kis ékszerét, tűt, gombot. Félretett pénze is volt a fiókjában ott-hon: 93 pengő... A télikabátját meg a frakkját zálogba küldte... De ezzel azután vége is. Többet nem tud összehozni. Se égen, se földön... Persze Porger másnap tele volt ígérettel. Hogy déli tizenkettőre megadja, azután, hogy délután ötkor. Legkésőbb estig. Mikor este jött, azt mondta, sikerült egy kölcsönt szereznie: váltót is hozott, hogy holnap okvetlen le tudja számítani, persze már — ezer pengőről.

Azóta eltelt öt nap és Porger még mindig csak ígér, csak hazudik. Csak mesél mindig, hogy — holnap.

— Holnap okvetlenül! Becsületszavamra. Kérlek, igazán esküszöm, a becsületszavamra, — holnap reggel nyolcra itt a pénz!

Nem volt ott.

A hatodik napon sem, és ma sem. Ma sem, a hetedik nap reggelén.

Hét nap!... Micsoda hét nap! Micsoda hét éjszaka!

Nem, nem lehetett tovább kibírni. Nem volt más hátra, bemenni a Vezérhez és becsületesen bevallani mindent. Vállalni a következményeket. Ha följelentik, följelentik. Ha kidobják, kidobják. De talán... talán lett volna még egy eset, hogy egyszer, csak egyetlen egyszer módot adnak a jóvátételre. Levonhatták volna a fizetéséből hat hónap alatt az 570 pengőt. Elbírta volna. Hiszen már egészen rendes fizetése van. Kilencedik éve van a banknál. Ahogy elvégezte Lipcsében a kereskedelmi aka-

démiát, az öreg méltóságos nyomban alkalmazta a barátja fiát. És gyorsan ment előre, szépen, símán. Sok munka, sok eredmény . . .

És most vége. Most „lebukik“ . . . Igen, valahogy így mondják az alvilágban, hogy: lebukik . . . Mert elcsúszott egy narancshéjon . . .

Lehet máson elcsúszni, mint narancshéjon? Görög-dinnyén nem lehet elcsúszni . . . Csak a héján . . . Hirte-len valami buta, régi vice jutott az eszébe. Hogy is van? Igen . . . Hogy a héja, a héját, a héja madár, vagy nincs olyan madár? . . . Egy autó közvetlen előtte siklott el hirtelen. Valami dermesztőt érzett s utána önkénytelen felszabadulást, hogy a veszély elsuhant mellette és nem gázolta el.

Hátha ebben, ebben a nagy dologban is van még valami kis lehetőség? Hogy nem üti el, csak elsuhan mellette és csak a szelétől szédül meg, — azután vége és föl-szabadul! . . .

Nem, minden hiába! És hiába is beszélt volna a Vezérrel. De tudott volna egyáltalán beszélni vele? Tudott volna a szemébe nézni? Ennyi bizalom után, — aki így fizetett vissza? És mit mondott volna neki? Hiszen el kellett volna azt is mondania, hogy az első este elment Porgerrel az egyik kávéházba vacsorázni s hogy a Porger cigányozott és pezsgőt rendelt és szórta a pénzt és hogy ő — nem hagyta ott. Miért nem hagyta ott? Csak halkan kérte:

— Könyörgök, Miska, gyerünk haza. Az Istenért, ne dobáld a pénzt. Ha egyszer azt mondtad, hogy holnap

ki kell fizetni a váltót, a becsületbeli adósságodat. Mit csinálsz?

De annak beszélhetett... Ott kellett volna hagynia! Még azt sem mondhatja így, hogy ő maga semmit sem élvezett ebből a pénzből. Mert Porger hetykén oda dobott ötven pengőt a pincérnek, kifizette a vacsoráját, meg az italokat s amikor meg akarta neki adni, akkor részegen visszalökte a kezét:

— Meg akarsz sérteni — kiáltotta hangosan az utcán. — Azt hiszed te Tibor, hogy azért én már nem vagyok úr...

Nincs senki, aki ezek után elhinné az ő tiszta szándékát. Még a Vezér sem. Mezei meg — no majd éppen az! Hát még egy bíró!... Vizsgálóbíró!

A hideg végigfutott a hátán. Vizsgálóbíró! Igen, most már az lesz a vége. Ott fog állni a bíró előtt. Fölhozzák majd a cellából. Nem lesz gallérja, se nyakkenője, cipőjéből kihúzzák a fűzőt... Így olvasta.

— Hát maga mit csinál erre? — hallott hirtelen egy kedves hangot s érezte, hogy valaki hátulról megfogja a karját.

Megfordult. Az a lány volt. Az a kalapüzleti kisasszony, aki „azt“ a nyolcszáz pengőt hozta ma egy hete.

A leány kipirulva állt előtte. Sötét angol kosztüm volt rajta s valami bolondos újformájú szalmakalap, és alóla kigöndörödtek rakoncátlan aranyos-barna fürtjei. Kedves, egyszerű, kis arca volt a leánynak. Kicsit nagy szájjal, de nagy és tágranyílt kék szemmel, amelynek iriszen apró és aranyos pontok fénylettek.

Pántzél zavartan állt meg s nem tudott felelni.

— Mi az, csak nem ijesztettem meg? — kacagott a leány és barátságosan kezetnyujtott.

Tibor gyorsan lerántotta a kesztyűjét, — közben csodálkozott, hogy a kesztyű rajta volt. Mikor húzta föl? ...

— De ... dehogy, nagyon örülök, kedves ... megakadt, fogalma sem volt, hogy hívják ...

— Mary ... Mary vagyok, Márton Mary ... Milyen furcsa is az ilyen üzleti ismeretség. Már ösmertük egymást vagy négy-öt hete, mi? Maga még nem tudja a nevemet. De én tudom a magáét ... Pántzél Tibor ... úgy-e?

— Honnan tudja? — bámult a férfi.

— Megkérdeztem maguknál, az altisztól.

— Megkérdezte? ...

— Meg. Érdekelt.

— A nevem?

— A neve is ... Maga is.

— Én?

— Hát nem is a kaportalai maharadzsa ... Hova megy?

— Nem tudom ... sehova — felelte tétován és szeretett volna elbúcsúzni. El-el ettől a leánytól ... És, mindenkitől! Mit akar ő még? Akivel ő beszél, azt csak rossz hírbe hozhatja most már. Persze ez a kislány még nem tudja, hogy ki az, akivel kezét fogott. Kezét fogott! ... Vele soha senki sem fog többé kezét fogni.

— Hát akkor kíséren el! — mondta jókedvűen Mary. — Itt lakom közel ... most hazaszaladok ebédelni ... Vagy kedve van kijönni a korzóra? Olyan jó

most leülni, szembe a jó, meleg nappal. Sokszor szoktam itt ebédelni. Veszek két perecet és megeszem. Nem rossz, és legalább nem hízik az ember. Nem akarja? Ha éhes, magának is veszek egy perecet!

Frissen, könnyen beszélt, a dolgozó és kereső fiatal leányok biztonságával és fölényével.

— Ne, nem, bocsásson meg, ha megengedi, most hazakísérem. Mert nekem azután még dolgom van! — mondta zavartan a férfi.

Mary vállat vont.

— Ahogy gondolja — felelte egy kis csönd után kedvetlenül.

Áthaladtak a Ferenc József-téren s a leány befordult a Zrinyi-utcába.

Ott mentek el a főkapitányság mellett.

A főkapitányság!

Itt most meg kellene állni. Megállni és bemenni a nagy kapun és benyitni az inspekciós rendőrtisztviselőhöz:

— Tessék engem letartóztatni, sikkasztó vagyok!

— De hátha, hátha van még egy utolsó reménység! Hátha Porger tényleg megembereli magát és behozza holnapra a pénzt. Vagy valami más csoda történik! Sikerről leszámítolni azt a váltót!...

Pillanatig felnézett az égre. Ha valami még történhetnék.

Azután lehajtotta a fejét.

— Maga mindig ilyen keveset beszél? — kérdezte Mary. — Az különben jó lehet, de én nem bírnám ki... Nekem folyton jár a szám... Baj?

— Nem baj.

— Nem, nem baj. Nem az a baj. Más a baj itt, — sóhajtott magában. — Más a baj itt kislány. Hej, tudna ő most beszélni! Milyen szépen, milyen kedvesen tudna beszélni ennek a leánynak, aki úgy szökkent bele az életébe, mint egy fényes csillag, ahogy este egyszerre kigyúl az égen. Az élet úgy nyujtotta hirtelen eléje ezt a furcsa, kedvesarcú, tágranyílt szemű, karcsú idegen lényt, mint mikor a téli utcán a virágárus egyszerre s gyorsan eléje nyujt egy csokor hóvirágot...

De hát ő már ezt nem tudja átvenni. Ezt a virágot már nem tudná az életnek kifizetni.

Kifizetni!... Semmit, semmit nem tud ő már kifizetni... Mert azt, — azt a bizonyos pénzt — azt nem tudja kifizetni! Holnap, vagy holnapután jöhet egy rovancs és — kész.

Kár...

Kár mindenért. Érte, ezért a szép leányért, ezért a napban fürdő szép világért, — az egész életért.

— Az ember egyszer csinál valami rosszat és az egész élettel fizet érte — sóhajtott magában.

Pedig voltakép ő nem volt rossz. Sőt jó volt. Túl jó volt. Jóságból szánta meg azt a csirkefogót is. De hát aki gyengén jó — az nem jó. Okosan, férfiasan kell jónak lenni... Nem így... Nem így...

A lány közben beszélt... a főnöknőjéről, az egyik vevőről, a bolondos bárónőről, meg a pazar bankárnéról, aki minden kalapot megvesz, azután valami mozidarabról, Chevalierről és Garbóról, és hogy tegnap ott volt a Waldbauer-Kerpely hangversenyen...

De Pántzél alig hallgatta.

— Itthon vagyok, — mondta Mary és kezét nyújtott — hát a viszontlátásra, kedves Pántzél... Holnap tízkor úgyis be kell mennem a bankba. A viszontlátásig...

— Viszontlátásig — akarta mondani Tibor, de aztán meggondolta és azt mondta:

— Isten vele, Mary.

II

— Porger úr még nincs itt? — kérdezte az altisztól Pántzél, amikor reggel gyűrötten és álmosan benyitott a hivatalába.

Az öreg szolga még takarított és csodálkozva nézett a fiatalemberre:

— Hogy lenne itt, kérem, pénztáros úr, hiszen még csak negyednyolc... El tetszett nézni az órát?... No nem baj kérem, mingyárt kész vagyok.

— Igen... azt hiszem... tényleg — hümmögte Pántzél, amíg letette a kabátját, azután előre jött és bement a pénztárfülkébe. Kinyitotta az íróasztalát, felhúzta rajta a redőnyt, elrendezgette a ceruzákat... szórakozottan babrált ide-oda az asztal lapján, végül is leült s tenyerébe hajtotta a fejét.

Irtózatos éjszakája volt! Sehogy sem jött álom a szemére, hajnalig hánykolódott. Kúsza és zavaros gondolatok kóvályogtak az agyában, fantasztikus tervek, képtelen reménységek és félelmes bizonyságok, megvalósíthatatlan ötletek és ijesztő rémképek... Fölzokogó fogadkozások és elcsukló könyörgések:

— Még az egyszer... csak még az egyszer! Soha többé!

Már szürkület lehetett, amikor elaludt. De ez az

álom nem volt megnyugtató. Folyton az apja arcát látta... ezt a komoly és nyugodt arcot, amelynek homlokán volt valami tiszta derű. Annak az erős, annak a kemény, annak a szigorú embernek az arcát, aki szegényen is mindig úr tudott maradni és aki azzal lett híressé a minisztériumban, hogy nyiltan megtagadta a hozzájárulását egy rosszillatú állami üzletkötéstől, amibe később belebukott az egész kormány... Rettenetes álom volt. Az apja nem szólt semmit, nem kérdezett semmit, csak ránézett. És Tibor azt érezte, hogy ő nem tud az apja szemébe nézni.

— Hát te már itt vagy, komám? — riasztotta föl hirtelen egy köpcös alak: pirosarcú, vidámszemű, kicsit öszes ember, akinek rövidrenyírt bajuszában is bujkált egy-két ősz szál, balszemén pedig csillogó monoklit viselt. Harminc-harmincöt évesnek látszott, de lehetett negyven is. Fínom, bolyhos angol szövetből volt a ruhája, nyakkendője kifogástalanul és mégis könnyedén megkötve, szivarzsebében tarka selyemzsebkendő, balkezen címeres nagy pecsétgyűrű, szájában angol cigaretta.

Ez volt Porger Miska...

— Szervusz, öreg fiú — mondta könnyedén s a fülkébe benyújtott jobbával megveregette Tibor vállát. — No, föl a fejjel, gyerek... Minden rendben lesz...

Hirtelen odahajolt hozzá s a fülébe súgta:

— Ma délbén... féltizenkettőkor itt van a pénz. Az egész. Becsszavamra...

Tibor rámeredt s rekedten lihegte:

— Szóval megint nem hoztad el?

Porger föl húzta a vállát:

— Ugyan mit idegeskedsz? — körül nézett: egyedül voltak. Az altiszt kiment valahová, a személyzetből más még nem volt ott.

— Mondtam már, hogy ma féltizenkettőre okvetlen meglesz. Van egy igazgató barátom a Váltóbanknál, legkomolyabban megígérte, hogy ma délre elintézi... Itt a levele... — kivett a zsebéből egy borítékot s Tibor elé tartotta. De a levelet nem vette ki belőle, hanem újra a zsebébe gyúrte az egészet.

— Szóval megint hazudtál! — sziszegte Pántzél a foga közt. — Meddig akarsz még lóvátartani?

Porger sértődött arcot vágott és hidegen felelt:

— Sértéseidre majd akkor felelek, ha az ügyet rendeztem. Ma! Féltizenkettőkor!... Még a zárás előtt rendbe tudod hozni az egészet — sarkon fordult és indult a maga helye felé. De azután lassan visszajött megint a fülke felé, ráhajolt a márványlapra. Hadarva beszélt:

— Ne légy bolond, Tibor, komolyan mondom, hogy ma mindent elintézőnk... Semmi okod sincs az aggodalomra... Ne felejtsd el, hogy alig tizenkét napja volt itt a szokásos vizsgálat, most akár négy hétig sem kellene félnünk... Különben is tebenned annyira bíznak...

Pántzél keservesen fölnevetett:

— Bízna! És ezt te úgy tudod mondani? Nem érzed, hogy ez a legrettenetesebb? Ez az aljas, férfiatlan lopakodás, ez a mások jóhiszeműségével való visszaélés! És kü-

lönben is — én nem bírom tovább. Minden reggel ezek a pénztárnyitások, kettőkor ezek a zárások... Mit gondolsz, ha egyszer valaki odanézne... Nem, nem, ezt nem lehet tovább csinálni...

— Nem is kell tovább csinálni! — próbálta Porger lecsillapítani a fiatalembert, aki egyre hevesebben, egyre hangosabban beszélt. — Mondom, hogy ma okvetlen...

— És ha nem?

— Ha ma nem, akkor — hétfőn föltétlenül, esküszöm neked, — föltétlenül!

Tibor most már nem is felelt, fölállt és elfordult.

— Tibor! — kiáltott rá a másik. — Ne csinálj valami ostobaságot.

Pántzél visszafordult, félperceig farkasszemet nézett Porgerrel. Azután halkan, de nagyon határozottan szólalt meg:

— Ostobaságot akkor csináltam, amikor engedtem a kérésednek! Amikor elvettem a pisztolyodat és odaadtam a pénzt! Amit most fogok csinálni, az nem ostobaság, hanem kötelesség. Az egyetlen tisztességes dolog, ami számomra megmaradt. Ha ma a pénzt nem kapom meg, mindent elmondok a Vezérnek és ha beszélni nem tudok vele, — írásban jelentem föl magamat...

— És engem? — hördült fel Porger.

Tibor megvetően végignézett rajta:

— Téged?... Nem! Ne félj, nem keverlek bele. A hibát magam követtem el, magam vállalom érte a felelősséget. Na, most legalább tudod, hogy mit jelent számomra, ha most is hazudtál!

— Meg vagy örülve — dadogta Porger és remegő

kézzel igazgatta a nyakkendőjét. — Nem teheted ezt... Nem szabad tenned. Rendbehozunk mindent, kérlek hidd el, okvetlenül...

— Hétfőn!... Szóval ma nem?

Porger nem felelt s mint a kutya, akire ráverték, visszakullogott a helyére.

Pár perccel volt nyolc óra előtt. Már szállingóztak a többiek. Nyolcra mindenki a helyén volt.

Pont nyolc órakor kinyílt a fiókfőnök ajtaja.

Nagy darab ember jelent meg mögötte.

— Jó reggelt urak... Na, kezdhetjük...

Elkezdtek...

Csöndben, simán ment minden... A szokott formák, a mindennapi szokványos dolgok a kulcsokkal és a páncélszekrényekkel... pénzkötegek... ezüstpénzek csörömpölése fatányérokon. Számok röpdöstek a levegőben...

Tibornak a homlokát kiverte a veríték, amíg elkészültek. Végre túl voltak rajta. Jött az első fél. A szemben lévő fűszeres hozott 32 pengőt betenni.

Jöttek a többiek is, mind csupa ismerős arc. A kopasz szolga a szomszéd kis bankból, a púpos trafikosné, aki minden harmadnap tíz pengőt tett be a lakbérére, a sovány, sánta ügyvéd, aki hol betett száz pengőt, hol kivett nyolcvanát. Az elegáns és karcsú lakberendező, aki ma boldogan hozott hatszáz pengőt:

— Képzelve Porger úr, — ujságolta — a bárótól végre sikerült megkapnom a hátralékomat. Nagyszerű ember ez a báró, csak fizetni nem szeret... De nem baj, mert rendelni szeret — nevetett...

És Porger Miska vígan nevetett vele.

Tibor csak a fejét rázta.

Most már egyre erősebb tempóban ment a reggeli forgalom. A Belvárosnak ebből a csöndes részéből, ahol ez a bankfiók állt, csupa rendes, de igénytelen és polgári ügyfél jött és ment. Emberek, akik csak a nagybankban bíztak és akik mind valami furcsa áhítattal néztek be a pénznek ebbe a vasrácsokkal elkerített, kicsi táborhelyére... Nagy betevők és nagy adósok nem jártak erre, de akik jöttek, mint szorgalmas méhecskék, csak hordták, hordták a sok pénzt az előkelő kis fiókba, amely híres volt nagy forgalmáról.

— Kicsi halak jó halak — szokta mondani a nagy testes főnök és közben olimpuszi nyugalommal olvasta a reggeli német lapot. Igaz, hogy ezt inkább a tekintély miatt cselekedte, mert szerinte a komoly közgazdasági férfiúnak a német lapot minden reggel el kell olvasnia. Igaz, hogy a német lap alatt néha színes borítékú hetilapokat és csíntalan folyóiratokat is rejtegetett, de azért mégis imponált. Igaz, hogy inkább a közönségnek, mint az alantasainak.

Féltíz tájban hirtelen nyílt az ajtó s ahogy a belépő közelebb jött, mintha valami finom, szerény orgona-illat lebegett volna be vele.

Tibor odanézett és elmosolyodott.

Mary volt.

Frissen, a maguktól koránkelők derűjével jött és egy pillanatra megállt a pénztárfülke előtt:

— Jó reggelt, Pántzél — nevetett rá Tiborra. — Ma is olyan rosszkedvű?

— Ó, nem, dehogy — felelt és ebben a pillanatban tényleg valami különös jókedv szállt rá. Önkénytelenül kicsúszott a száján:

— Úgy örülök, hogy ma bejött, Mary...

A leány rámosolygott, de nem felelt, mert már Porger előtt állt.

— Jó reggelt Porger, hát sikerült a halmozás?

Porger elvörösödött és lopva a pénztárfülke felé nézett:

— Nem, — morogta — sajnos, bedöglött. Parancsol?

— Kiveszek 125 pengőt...

— Tessék helyet foglalni.

De Mary nem ült le, hanem visszament Tiborhoz.

Az első nagy reggeli forgalomnak vége volt már, csak két vagy három fél álldogált a teremben.

— Ma sem akar perecet ebédelni? — kérdezte Mary Pántzéltól, aki a szívében valami rettentő nagy szomorúsággal, szinte ellágyulva nézte a fiatal leányt.

— Ma korábban zárnak. Nekem pedig mindegy, hogy mikor megyek haza ebédre...

— Még nem tudom, kedves Mary, ha lehet... — mondta csöndesen Tibor és magában tudta, hogy nem lehet. Nem lehet! Soha többé nem lehet...

— Hát jó. Én félkettőkor mindenesetre ott leszek az Egyetem-téren. Vagy ne menjünk föl a Fővárosi Képtárba? — elhallgatott. Két kesztyűtlen keze ott feküdt szelíden és puhán a fülke hideg, szürke márványlapján.

Tibor most látta, milyen szép a keze Marynek.

Milyen közel van ez a kéz és milyen messze!...

Hej, ha ez a csirkefogó Porger ma tényleg be tudná hozni a pénzt, vagy legalább is hétfőn...

Igen, hétfőig mégis várni fog a levéllel. Hátha... Hátha lehet még valamit csinálni.

A szolga odalépett a fülke mellé:

— A központból hívják a pénztárnok urat... Azt hiszem a Vezérigazgató úr titkárnője.

Pántzél érezte, hogy elsápad:

— Bocsásson meg, egy pillanatra, — hívnak...

Lassan és szorongva ment a telefonhoz, amelyből Vilma nagysád ismerős hangja szólalt meg:

— A méltóságos úrnak jelentettem, hogy kihallgatást kért. Őméltósága azt mondta, hogy ő is akarta hívatni már, de előbb méltóztassék Mezei cégvezető úrnál jelentkezni hétfőn félnyolckor. A cégvezető úr már benn lesz!

— Köszönöm! — mondta bele a kagylóba elfúló hangon Tibor és visszatámolygott a fülkébe.

Most azután mindennek vége! Ezek már tudják. Itt valaki rájött és feljelentette... Talán a Klein? Az mindig ellenséges volt vele szemben... Vagy valaki más? Mindegy. Persze, nem akarnak nagy botrányt csinálni.

Ki fogják rúgni... Ki fogják dobni, mint egy rongyot. A Vezér már nem is engedi magához, — ez csak kifogás és Mezei?... Mezei biztosan kitekeri a nyakát! És jogosan. Megérdemli. Miért nem ment már három nappal előbb oda. Három nap előtt? Miért nem ment azonnal. Szörnyű, hogy miért is hitt ennek a csirkefogónak.

Megint ott állt a fülkében és gyűlölettel nézett Porger felé.

Mary meg ott állt s a számát mutatta. A takarékönyv már ott volt a pénztárfülke oldalán. Pántzél gépiesen átvette, beírta a listába, aláírta a könyvet, azután vette a bankjegyeket és kiszámolt hat húszpengőst Mary elé, a végén odavetett még egy ötpengőst.

Mary összemarkolta a pénzt és betette a táskájába. Kezet nyújtott:

— Hát akkor félkettőkor várom...

— Jó! — mondta Tibor, de nem is tudta, mit beszél.

Ahogy a lány elfordult s ment kifelé, Tibor kihúzta az íróasztal fiókját. Ott volt a revolver, amit elvett Porger-től. Kezébe vette és merőn ránézett. De utálta. Lenézte...

Nem! — és vissza akarta tenni!

Ekkor hirtelen rettentő sikoltás sivített bele a levegőbe.

— Szent Isten, ez Mary! — fordult meg Tibor és jobbában önkénytelenül görcsösen megmarkolta a revolvvert.

Durva, kemény férfihang hallatszott az ajtó felől:

— Föl a kezekkel! Senki se mozduljon!

Négy szálas, fekete álarcos, alvilági alak ugrott elő az ajtóból. Mindegyiknek a kezében revolver. Az első elsütötte a magáét — kétszer a levegőbe.

Porger felugrott és egy pillanat alatt a vészjelzőnél volt. A sziréna bűgva ordított föl. De ugyanekkor már három revolver dörrent és Porger összeesett.

Két ember rohant a kassza felé.

— Föl a kezekkel! — ordított az egyik — ide a pénzt!

Tibor eléje vetette magát. Ráordított a rablóra:

— Vissza! Mert lövök!...

Az megragadta a rácsot és bedugta a fejét a pénztáráblakon. Pántzél erre előretartott kezével elsütötte a revolvert. Valaki felordított, azután azt látta, hogy vele szemben egy kis fekete csőből valami tűz lobban.

Erős ütést érzett a mellén és elborult előtte a világ. Mintha valami rettenetes sötétségkupola omlott volna rá. Azt még érezte, hogy zuhan, még hallott egy revolverdörrenést, s mintha azt látta volna, hogy valaki beugrik a fülke ablakán... Azután nem tudott többé semmiről semmit.

III

A szanatórium fehér folyosóján csönd volt. Mesterséges, fulladt csönd, a nesztelen járásnak, a lehalkított szavaknak, az elrekesztettségnek csöndje, melyben mindig van valami nyomasztó, mert benne az élet és a halál két pólusának rémült feszültsége szikrázik láthatatlanul.

Ketten álltak a folyosón. A főorvos és a vezérigazgató, aki nem is palástolt meghatottsággal és alig visszafojtott izgatottsággal beszélt. Látszott rajta, hogy ez a nagy csönd, ez a nagy nyugalom, ez az egész agyonfegyelmezett és lehalkított légkör nem megnyugtatóan, hanem éppen ellenkezőleg, idegesítően hat rá. Beszéd közben sokszor megigazítja pápaszemét, mint az olyan ember, aki azelőtt mindig csíptetőt hordott. Kopaszodó fején már erősen szürkült a haja, rövid hegyben végződő, kurtára nyírt körszakálla és keskeny bajusza azonban még fekete volt s ez az arcának valami tatáros kifejezést adott. Szúrós, kicsi, fekete szemei mélyen benn ültek kidudorodó, de már kissé elrāncosodott homloka alatt — rövid és hajlott orra mellett pedig jobbról és balról két kemény vonás húzódott ferdén lefelé s erélyes, sőt kegyetlen jeleget kölcsönzött az egész arcnak.

Igen, kölcsönzött, mert alapjában véve, belül lágy és lírai kedély volt a Vezér, aki üres óráiban Reiner Mária

Rilkét olvasgatta s régi porcelláncsészéket gyűjtött. Mindig magasan hordta a fejét s az üvegen át felülről lefelé nézett az emberekre, de ez inkább csak fölvetett póz volt, magára erőltetett külsőség, mert belülről szerény ember volt, aki sem a hatalmat, sem a jólétet nem tudta egészen megszokni s komolyan és meggyőződésből tisztelte a tekintélyeket. Pattogó hangja néha ügyesen mímelte a rideg üzletembert és a számító kapitalistát, — valójában azonban minden pénzkérdésben inkább óvatos volt, mint nagystílű, s a megbízhatósága és felelősségérzete mindenesetre erősebben dolgozott benne, mint az akaraterő, vagy a kezdeményezés. Mégis, — vagy talán éppen ezért — gyors sikerek és komoly eredmények vitték előre a pályáján, noha nem hivatásból választotta, hanem véletlenül csöppent bele. Apja, a derék józsefvárosi fűszeres nem tudott mit kezdeni vele, második fiával, mert az üzletet az elsőnek szánta. De azért mindenesetre beiratta a kereskedelmi főiskolára, aztán némi nagyzsolással tanulmányútra küldte ki a Közelkeletre, a Levantéra, Törökországba és Kisázsiaiba. Feleségének, aki örmény származású volt, élt valami kereskedőrokona Szmirnában, az alkalmazta a fiút, ha ugyan alkalmazásnak lehet nevezni egy állást, amely szállással, élelmezéssel és valami csekély, de nagyon csekély zsebpénzzel járt. Breuter Feri azonban boldogan vállalta, mert gondosan titkolt regényességének nagyon megfelelt a keleti környezet. Az öreg rokon azonban másfél év múlva meghalt. Breuter akkor visszajött Budapestre, ahol azután a józsefvárosi követ beprotezsálta valahogyan régi főkortesének a fiát, az akkoriban alakult Keleti Bankba.

Ez a kilencszázas évek elején történt, amikor a magyar üzleti élet éledezni kezdett a nagy millenáris krach után. Brenter Feri pedig tíz esztendő alatt megcsinálta a karrierjét. Mikor a háború kitört, már igazgató-helyettes volt, 1921-ben pedig helyettes vezérigazgató. Két év múlva azután ő lett a bank Vezére, ekkor azonban már Brenney Ferencnek nevezték, kincstári főtanácsos volt, számos hazai és külföldi ordó tulajdonosa. Közben csöndes agglegény, aki ebédre mindennap sertéskarajt evett káposztával és vacsorára hagymás rostélyost... Ime, ez volt a híres Keleti és Ipari Bank nagyhatalmú vezérigazgatója, aki most halkán, szaggatottan magyarázott a pirosképű, szőke főorvosnak:

— Nem... a világért sem szeretném szegény, fiatal barátomat megzavarni. Kérem, én nagyon jól tudom, hogy ilyenkor a nyugalom a fő! Csak semmi izgalom... semmi izgalom!... De mégis, ha lehet, szeretném látni... Igen, nagyon szeretném látni. Méltóztatik tudni, nemcsak a főnöke vagyok, hanem mondhatom védő és atyai barátja is... igen. Boldogult édesatyja nagyon jó barátom volt... Valami távoli sógorságban is voltam az elhunytal és a gyereket nagyon szeretem... Kitűnő fiatalember, kérem! Igazán kitűnő fiatalember...

— Bizony, — amit most tett, az igazán bátor dolog volt! — bólintott a főorvos.

— Igen! Nagyszerű volt! Hősi... kérem... hősi! Ez a helyes szó! De én ezt vártam is tőle. Tudtam... mindig tudtam, hogy csöndes, de erős lélek... Mégis most félek... azért kérdezem, igen tisztelt főorvos úr, nincs-e abban valami veszedelem, ha én most bemegyek hozzá?...

De viszont úgy érzem, hogy ez igazán kötelességem... Súlyt helyezek rá, tetszik tudni, hogy az intézet és az igazgatóság köszönetét személyesen fejezzem ki előtte... Én magam — ezt némi nyomatékkal mondta. — Igazán... igazán páratlan dolog volt! Mi kérem általában büszkék vagyunk a személyzetünkre. Nem volt az egész fiókban egyetlen ember, aki ne viselkedett volna bátran... Igazán csak szerencse, hogy ezek a gazemberek valamennyiüket halomra nem lötték... Szegény Porgert nagyon sajnálom. Kár érte! Bolc dos, bohém ember volt, kérem, egy nagy gyerek, kicsit lump, kicsit kártyás. De azért rendes ember! És snájdig fiú!... Nagy kár érte... Végre is kérem, ha föltartja a kezét, ha nem ugrik oda a vészcsengőhöz, talán megmenekül... Így agyonlőtték... Neki már nem tudom megköszönni. Sőt, még meghálálni sem tudom, mert nincs kinek. Se fia, se lánya, se rokona... izé... hogy is mondja Ady... vagy ezt Kiss József mondja? Mindegy... na szóval. De ez a Tibor fiú, ennek.. ennek le akarom róni a hálánkat.

— Az bizony ráfér egy szegény kishivatalnokra — mondta halkan a főorvos.

— Kishivatalnok! Persze, hogy kishivatalnok, — ma még! De én biztosra veszem, hogy vezető ember lesz belőle... Most kap egy kis jutalmat és áthelyezzük egy jobb osztályba — mosolygott — kevésbbé veszedelmes helyre... De mégis, mondja főorvos úr, egészen bizonyos, hogy nem árt meg neki a találkozás izgalma?... Megmondhatom neki az előléptetését? A jutalmat odaadhatom?

A főorvos elnevette magát:

— Ne legyen ennyire aggodalmas, méltóságos uram.

Amilyen szigorúak voltunk az első két hétben és senkit sem engedtünk be... izé... csak... egyet... — elharrapta a szót.

— Szóval, most már nyugodtan lehet?

— Egészen nyugodtan, méltóságos uram! Végre is túl vagyunk a harmadik héten s a sebesült már hosszú idő óta láztalan. Jó az étvágya, egyre erősödik... Higyje el, én azután igazán nem engedném meg, még ha a legkisebb veszély is fönnforogna... A rendőri kihallgatás az más... azt még nem!...

— Hát akkor, ha szabad, csak ezt szerettem volna tudni...

— Kérem, méltóztassék erre. Tetszik tudni, az első napokban borzasztó volt. Jöttek az ujságoktól a riporte-
rek, meg a fényképészek. Ezek aztán az erőszakos emberek. Nem csodálom, hogy a walesi herceget őrizték... Kérem, minden áron le akarták fényképezni a betegágyon. Addig, addig erőszakoskodtak, amíg a végén — kérem, — igazán csak az intézet nyugalma miatt megengedtük, hogy egy felvételt csináljanak róla. Az jelent meg minden lapban... De igazán csodálom, hogy nem akartak bejönni a műtőbe magnéziummal fotografálni, amikor operáltam...

— Érdemes lett volna — bókkolt a Vezér — igazán briliáns operáció volt, főorvos úr. Szegény Tibor annak köszönheti, hogy él...

A főorvos legyintett:

— Az erős szervezetének köszönheti... A jó szívének... Amíg ez a kis gép jól dolgozik, — a mellére mutatott — addig nincs baj, kérem. Addig mi sebé-

szek . . . nagy emberek vagyunk. A seb különben nem volt túlságosan veszélyes . . . hét milliméteres golyó, tüdőlövés, — szerencsére a szívet messze elkerülte! Az operáció hát nem volt nagy dolog, hál' Istennek, semmi komplikáció sem lépett fel . . . Három nap múlva minden veszélyen túl volt. Egy pár hét — és már nem is fog rá emlékezni.

— Szóval, azt hiszi főorvos úr, a jövőben sem kell semmitől sem tartani?

— Na, Istenem, hosszú ideig mindenesetre nagyon rendszeresen kell élnie! De ne felejtse el kérem, a háborúban ha valaki ilyenből fölgyógyult, már küldtük is vissza.

— Na, mi nem! — rázta a fejét a Vezér. — Mi nem küldjük oda vissza!

A főorvos megállt egy ajtó előtt, halkan kopogott, azután kinyitotta és előre engedte Brenney öméltóságát.

Tibor ott feküdt hanyatt a fehér szanatóriumi vaságyon és a mennyezetet nézte.

Ó! hány napon és hány éjszakán át nézte a mennyezetet . . . Volt ideje rá, — csöndesen feküdni, a semmibe nézni! . . . gondolkozni . . .

Gondolkozni!

A Vezér odalépett az ágyhoz, két kezébe fogta Tibor jobbját, pár pillanatig szótlanul állt, szinte küzdött magával, hogy elnyomja a megilletődöttségét, majd hirtelen lehajolt a fiú fölé és megcsókolta a homlokát. A szakáll kemény, hegyes sörtéje szinte szúrta. De volt valami más, ami sokkal mélyebben szúrta, a szívet szúrta valami!

— A jó Isten áldjon meg fiam és jutalmazzon meg azért, amit tettél! — szólalt meg elfátyolozott hangon

Brenney. — Mi csak köszönni tudunk neked, hozzád méltó jutalom nem igen áll a módunkban...

— Ó, köszönöm... én köszönöm, Méltóságos Uram, hogy ilyen kedves...

Az öreg közbevágott:

— Nem, nem, fiam, — én ösmerlek téged, én tudom, hogy a legnagyobb nyugalmat a te jó lelkiismereted, a te tiszta, büszke lelkiismereted adja neked...

A sebesült nyögött egyet:

— Mi az? — kérdezte aggódva a Vezér és nyugtalanul nézett a főorvosra.

Tibor megrázta a fejét:

— Semmi... semmi...

— Akkor jó... én most csak azért jöttem édes Tibor öcsém, hogy a magam nevében is, az igazgatóság nevében és az egész intézet nevében hálásan megköszönjem, amit értünk tettél s megmondjam, hogy soha sem fogjuk elfelejteni...

Tibor lesütötte a szemét és nem felelt.

— Te nemcsak ellentálltál a támadásnak, hanem szembe is fordultál vele! Igen fiam, — te hős voltál! Többet tettél, mint a kötelességed... A te kötelességed csak az volt fiam, hogy híven őrizd a vagyont, ami rád volt bízva. De, hogy az életedet kockára tedd érte, — ez már nagy cselekedet volt. Ezt nem lehet elfelejteni.

Tibor elpirult és elfordította a fejét.

— Ne szerénykedj fiam, mi mindig tudtuk, hogy derék gyerek vagy. Pontos, kitűnő hivatalnok. A jó alkalmazott példaképe, akiben mindannyian bízunk és sohasem csalódtunk.

A fiatalember görcsösen szorította össze az öklét és nagyot sóhajtott...

— Ezért is tettünk mindig bizalmi helyekre. És te mindig megfektél! Mindig többet tettél, mint a kötelesség. Ó, ne hidd, hogy ezt nem vettük észre. Mi mindig tudunk mindent rólad... Én külön figyeltelek!...

Pántzél most kinyitotta lehunyt szemét, pillanatra rámeredt az öregúrra:

— Épp ezért sajnálom, — folytatta Brenney, — hogy a multkor, amikor jelentkeztél, a kisasszony nem engedett be hozzám. Igazán van telepátia, mert Mezeivel éppen rólad beszélgettünk.

Tibor valami szorongást érzett a szíve táján.

— Igen... tudod, Mezei mondta, hogy neki szüksége volna valakire az ellenőrzési osztályban. Akiben tökéletesen megbízhatik... Aki teljesen ismeri a kezelést, no, szóval, aki az ő munkája egyrészét elvégezhetné, mert tudod azt, hogy sok a baj mostanság a fiatalemberekkel... Látod, fiam, én azt hiszem, hogy ezt a szmoking teszi.

— A szmoking? — Tibor elmosolyodott. Hosszú idő óta először. Nem! Másodszor! Először akkor, mikor Mary meglátogatta és egy csokor ibolyát hozott...

— A mi időnkben a kishivatalnokoknak nem volt szmokingjuk — mondta halkan a Vezér — legfeljebb valami fekete ünneplőjük... Márpedig az ilyen egyszerű fekete zsakett, vagy efféle... az nem csábít semmi könnyelműségre... De a szmoking az igen. A szmoking maga elviszi az embert ide, meg oda. Rendesen oda, ahová nem kéne... A múlt héten is — kérlek, még jobban halkította a hangját — az egyik pestkörnyéki fiókunkban reggel a

pénztáros nem jött be... Talán ismerted a Preslert, azt hiszem János vagy hogy hívják... Kérlek, idáig igazán rendes ember volt. Egyszer csak nem jött be, elküldtek a lakására a kulcsért. Nem volt otthon! Gyanús lett! Gyors rovincsolás — persze hiány. Nem nagy, de hiány, Mezei a rendőrséghez fordult.

Tibor valami kínos émelyedést érzett:

— Persze Mezei, rögtön a rendőrséghez... — gondolta.

— Na és kérlek — beszélt tovább az öreg — mi történt? Mikor délben érte mentek a detektivek, akkor már otthon volt... Ott feküdt az ágyán részegen, felöltözve — szmokingban! Nahát! Nincs igazam? A szmoking! Ja igen, mit is akartam mondani, ja igen... Szóval Mezeivel elhatároztuk, hogy berendelünk melléje és felemeljük a fizetésedet. Rádfér már, mi?

Pántzél a fejét rázta...

— Na, na csak ne szerénykedj! Ezért üzentem akkor reggel, hogy gyere be, de előbb keresd fel a Mezeit.

— Ezért? — mondta halkan Tibor és megint egy nagyot sóhajtott.

— Na, szóval, akkor most mondom meg, hogy amint fölgyógyulsz és visszajössz a bankba — már nem kerülsz többé ilyen veszélyes helyre. Benn leszel a központban, Mezei mellett. De megmondom azt is: ott sem maradsz sokáig. A titkársághoz kerülsz és remélem, egy-két közgyűlés után már cégvezető leszel.

— Cégvezető? — dadogta a fiatalember. — Nem... az nem lehet.

Az öreg felkapta a fejét és szigorú hangon rászólt:

— Amit én mondok, az mindig lehet!... Most pedig — zavartan benyúlt a zsebébe és kivett egy halványzöld borítékot — az igazgatóság ezt a kis szerény külön jutalmat küldi neked... A szanatóriumra pedig ne legyen gondod. Azt mi elintézzük. Ez a kis... izé... kis pénz arra való, hogy utána elmehess valahová üdülni... Meg hogy legyen egy kis folyószámlád — ha úgy akarod... Nem sok fiam, csak kétezer pengő... de tudod, a mostani üzletmenet — zavartan hűmmögött és felállt. Megsimogatta a sebesült fejét s mégegyszer kezét fogott vele:

— Most pedig megyek... Isten áldjon... Máris sokáig voltam — odafordult a főorvoshoz. — Nem ártott meg fiatal barátomnak?

A főorvos nevetett egyet:

— Azt Pántzél úr nem bánná, ha mindennap kapna egy ilyen vizitet — és odamutatott a vastag ujjával a boríték felé.

Tibor ránézett a borítéokra és halkan mondta:

— Én ezt nem fogadhatom el...

— Én pedig nem vehetem vissza! — felelt a Vézér és föl kacagott. — No, szervusz! — igazított egyet a szemüvegén és kisietett a szobából. A főorvos utána.

Mögöttük bezárult az ajtó.

Tibor nem bírta tovább. Mintha valami acélkéz szorongatta volna a torkát, lejjebb a mellét... a szívét...

Mély, szinte állati hangon elbődült:

— Nem... nem, nem lehet... Sikkasztottam... Sikkasztó vagyok — és elkezdett sírni.

Úgy sírt, mint egy gyerek, mint egy kis diák...

Valami régi, régi emlék derengett benne. Nagyapjával

egyszer bent járt valami konyhafelszerelési üzletben. Igen, a Belvárosban valahol... A Veres Pálné-utcában? Lehet, hogy ott... Persze... A nagyapa teafőzőt vásárolt. Ő akkor hároméves lehetett. Ide-oda járkált, totyogott az üzletben és egy sarokban — nem volt arrafelé senki — apró kis réztálacskákat látott... És elvett egyet... Betette a zsebébe... Senki sem látta... Hazamentek. Otthon bement a nagymama szobájába. Egyedül. Kivette a kabátja zsebéből a réztálacskát és berúgta az ágy alá. Azután kiosont a szobából. Aznap ott ebédelt. Délután, mikor sötétedni kezdett, újra bement a nagymama szobájába, de a nagymamával együtt. És akkor lebújt az ágy alá. És úgy tett, mintha most talált volna valamit. Kijött az ágy alól és mutogatta a kis réztálat.

Lopott. Hazudott. Csalt.

Sohase sült ki. Soha senki sem kereste rajta a réztálat és ő mégis... mégis, hosszú esztendőkön át szenvedett miatta. Soha az életben nem játszott vele — nem is nyúlt hozzá. Nénje elkérte. Odaadta.

Mégis mindig — vele volt! Ott volt mindig, minden órában. Minden gondolatának a mélyén. És minden álmának az alján. Ott volt és kínozza és gyötörte. Meddig nem tudott tőle megszabadulni — Istenem?

Hirtelen egy fehérhajú, szürkészemű öreg pap jutott az eszébe, akinél mint kisfiú először gyónt. Egy öreg, szelídhangú, jóságos, kedves pap.

Tibor lehajtotta a fejét, azután megint hátratámasztotta.

Merőn nézte a mennyezetet.

Szeméből csöndesen és sokáig patakzottak a könnyek.

IV

Tibor bekopogott a főkapitányság második emelet 176. sz. ajtaján. Azután belépett a szobába:

— Bocsánatot kérek, Pántzél Tibor vagyok ... ezt az idézést kaptam megint ...

A karcsú fiatal rendőrtiszt fölugrott és eléje sietett.

— Ó, kérem azonnal ... Méltóztassék helyet foglalni ... Nagyon sajnáljuk, hogy újra zavarni kell, de a tanácsos úr egy-két dolgot még tisztázni akar ... Nem fog sokáig tartani kérem, csak néhány rövid kérdés ... De a teljes tényállás szempontjából mégis fontosak ...

— Mindent bevallottak? — kérdezte halkán Tibor.

— Eleinte tagadni próbáltak ... Mindenféle alibivel hozakodtak elő ... azután mégis megtörtek. El kell ismerni, hogy pokoli ügyességgel csinálták és ha most rajta nem vesztenek ezen az éjszakai verekedésen, akkor talán még ma is ott lappanganának valahol ... valamelyik rejtékhelyükön ... De hogy ezt a feltűnően sok pénzt találták náluk ... Kettő közülük többszörösen büntetett előéletű is! ... Mindíg gyanúsak voltak az effélére.

— De mégis csodálatos, hogy akkor úgy el tudtak menekülni ...

— Igen, akkor eltűntek nyom nélkül,

— Persze, nem is volt semmi pontos személyleírás . . . Abban az időben az utcán se lehetett arrafelé sok ember . . .

— A legnagyobb baj ilyenkor kérem az, — eltekintve az álbajuszoktól, álarcoktól és egyéb hasonlóktól — hogy akik egy ilyen hirtelen megrázó színjátéknak a tanúi, azok maguk is annyira meg vannak rémülve és zavarodva, — könnyedén meghajolt Pántzél felé — akik pedig nem rémülnek meg, azok úgy járnak, mint ön! . . . De a többi nem tud semmire pontosan visszaemlékezni! Ahányan vannak, annyiféleképpen mondják el a dolgot. Az a hölgy, például, aki szembe találkozott velük, amikor ki akart menni a bankból s akit félrelöktek, — elájult és semmit, de semmit a világon nem tudott utólag mondani . . .

— Igen, tudom . . . — szólt közben csöndesen Tibor és Maryra gondolt. A szép szelíd kezére . . . ott a szürke márványlapon . . . a mosolyára és a hirtelen sikolyára, igen, arra a kétségbeesett sikoltásra, ami után egyszerre már előtte állott az álarcos vadállat.

— Az ön szegény Porger barátja — folytatta a fogalmazó — ott maradt holtan. Önt hetekig nem lehetett kihallgatni! . . .

— És amikor végre ki lehetett hallgatni, akkor sem tudtam sokat mondani — mondta zavartan Tibor. — Egy perc alatt történt az egész. Ezért nem is tudtam felismerni egyiket sem, amikor tegnapelőtt szembesítettek velük . . . Nem. Igazán, nem merném egyikre sem rámondani jó lelkiismerettel, hogy — ez volt. Alakra körülbelül az a betörött orrú . . . még az emlékeztet legjobban az egyik támadóra, de én bizony nem tehetek róla, nem visz rá a

lelkiismeretem, hogy rámondjam: ez az . . . Hátha mégse ő?

— Legyen nyugodt Pántzél úr, ő az! Már bevallotta. Tetszik tudni, a szokott dolog, először tagadnak, azután megpróbálják egymást bemártani, végül csöndes emberek lesznek és elmondanak szépen mindent. Ez különben híres alak, az ő alvilágukban Tömpének hívják . . . Tömpe Gyurka . . . A valóságban azonban egészen egyszerű a neve: Vacseknek hívják. Ördögi egy fickó, annyi bizonyos . . . De önnek bizonyosan sürgős dolgai vannak. Pántzél úr, nem? . . . Sajnálom, hogy várakoztatni kell . . .

— Ó, kérem.

— Bemegyek és megnézem . . . bejelentem a tanácsos úrnak.

Pántzél egyedül maradt.

Egy darabig szórakozottan nézte a falakat, az íróasztal fölött a miniszterelnök képe volt, vele szemben egy nagy, hosszú menetrend . . . A két ablak között a főkapitány barna rámában, az ajtó mellett egy hajóstársaság nagy fali naptára . . . Óriási hajók és városképek: New-York, Hamburg, Algir, Nápoly, Rio . . . Tibor furcsán, kényelmetlenül érezte magát.

Mit akarnak tőle? Mit fognak kérdezni tőle újra? . . . Megint szembesítik azzal az alakkal? . . . Ő most sem fogja azt mondani, hogy fölismeri . . . Pedig fölismerte rögtön, az első pillanatban . . . De nem mondta . . .

— Én . . . én kössem az akasztófára? Éppen én, aki . . .
— keserű és kínos volt ennek a gondolatnak a vége.

Hiszen őt ez az ember mentette meg a szégyentől, a lebukástól, a börtöntől, legjobb esetben is az elcsapás-

tól!... Ez mentette meg. Sőt. Sokkal többet tett annál. Ez az ember csinált hőst belőle, ez az ember tette legendás alakká Budapesten!

Ki ismerte őt azelőtt? Ki tudta, hogy van egy Pántzél Tibor nevű hivatalnoka a Keleti és Ipari Banknak? És ha tudta, ki törődött vele? Az egyszerű szerény kis bankfiók-pénztárossal... De ez az ember rásütötte a revolverét és másnap tele voltak a nevével az újságok s harmadnap már a fényképét is közölték.

Alig kezdett lábadozni, jöttek az újságírók és interjút kértek. Százával kapta a leveleket régi ismerőseitől és új ismeretlenektől. A Vezér maga jött el megköszönni, az igazgatóság jutalmat adott, előléptették, elküldték üdülni, — azaz hogy el akarták küldeni, mert ő nem ment el, — a kollégák küldöttségileg keresték fel. Mindenki hőst lát benne, mindenki. Mindenki! Szörnyű!

Mary is. Ó, Mary jobban, mint akárki más. Hogy néz reá az a lány! Hogy néz rá! Az a vidám, pajkos szem, amely azelőtt olyan fölényesen, olyan derűsen pillantott rá, most csupa rajongás, — szinte olyan a tekintete, mint régi, hű kutyáé.

Mikor először jött oda a betegágyához, megállt előtte szótlánul s csak a kezét fogta meg. Azután, ahogy az ápolónő kiment, Mary odaült melléje s égő arcát odahajtotta az ő karjára.

Meddig hallgattak ekkor!...

— Nagyon fáj? — kérdezte nagysokára Mary.

— Most nem! — ő csak ennyit felelt.

Azután megint sokáig csönd volt...

Mindezt pedig Tömpe Gyurkának köszönheti, hírt,

dicsőséget, jutalmat, karriert, leányt, szerelmet... mindent!... Ó, Pántzél Tibor nagyon jól tudta, hogy ő nem hős. Érezte, jaj, milyen keserűen érezte, hogy mindebből nem érdemel meg semmit. Hogy is érdemelné?

Egy sikkasztó!

Mert hiába, ő mégis csak az. Ha ez a végzetes, véres perc el is temette mások előtt a bűnt, — önmaga előtt nem tudta semmivé tenni.

— Nem, a vér... még a magam vére sem törölheti el a vétket! — így érezte.

Nem teheti jóvá, nem teheti meg nem történtté azt, amit ő elkövetett.

Pedig nem vallhatja be. Most már nem vallhatja be.

Mi lesz belőle, ha leplezi magát? Nyilvánvaló, hogy ott nem maradhat az intézetnél, — még akkor sem, ha száanalomból, vagy az érdemeiért, vagy a botrány elkerülése miatt a vezetőség nem is csinál semmi nagy dolgot az ügyből... Nem teheti most már — Maryért sem! — Hiszen akkor minden összeomlik körülöttük. Nem teheti az apja neve miatt sem... Valahogyan az ilyesmi mégis kisül, akármilyen bizalmasan kezelik...

Nem, nem lehet! Akárhogyan is van, most már nem lehet.

Már csak Porger miatt sem!

Az az ember meghalt. Ezzel mindent kiegyenlített. Most jöjjön ő és leplezze le, hogy a halott — fölbujtó volt. És orgazda és bűnpártoló? Lehet ez?... Lehet fölmenni a Vezérhez és azt mondani neki:

— Méltóságos uram, én nem vagyok hős — én sikkasztó vagyok. A rablók nem az egész pénzt vitték el, 570

pengőt én vittem el. De Porger rábeszélésére tettem, aki másnapig elkért tőlem 800 pengőt, azután nem tudta visszaadni, én pedig csak 230-at tudtam valahogyan összeszedni. Porger...

— Mit szólna erre a Vezér? Azt gondolná, hogy aljas fráter vagyok, aki egy halottal akarok takarózni és azt mondaná, hogy alászolgája, tessék a Mezei úrhoz menni... Fel is út, le is út!...

Vállalja az egészet? Hogy ő neki magának kellett a pénz, hogy magára költötte? Először is ez nem igaz. Másodszor akkor azután nem is számíthatna semmi kíméletre és nem volna semmi mentő körülménye. De sokkal nagyobb bűnt is venne magára, mint amit csinált. Teheti ezt? Lehet, hogy az ember nagyobb bűnt vegyen magára, csak azért, hogy háborgó lelkiismeretét lecsitítsa?

Hiszen akárhogy van is, ő mégis csak többet tett az intézetért, mint ez az 570 pengő, mert ott is maradhatott volna, mint Porger...

Undorodva megrázta magát.

— Útálatos! Már mentegetem magamat... Már kezdem magamat fölmenteni... Nem, ez azért még sincs rendjén! Valamit kell csinálni, valamit ki kell találni, hiszen ezt az idegei sem fogják kibírni. Ezt az örökös gyötrődést, ezt a sok álmatlan éjszakát. Mióta az ereje visszatért, mióta megint frissen állt a talpán, nincs egy nyugodt perce. Ha bent az irodában dolgozik, a belsejében remeg a nyugtalanság. Néha alig tud enni az idegességtől... És hiába menekül Maryhez, mellette is csak rövid időre, félórára, tíz percre tudja elfelejteni kínzó gondolatait, azután megint újra kezdődik az egész...

A fogalmazó visszajött.

— Méltóztassék, a tanácsos úr várja — és halkán hozzátette: — Az az ember is ott van, a Tömpe...

A rendőrtanácsos — soványarcú, szürkehajú úr, erős sasorral, kemény, egyenes szájjal — udvariasan biccengett feléje, amikor belépett:

— Kérem, Pántzél úr, egy pár kérdést — rámutatott a banditára. — Most sem tetszik ráismerni?

Tibor egy pillanatig hallgatott, azután a fejét rázta:

— Nem... nem kérem... nem merném határozottan állítani... Lehet, de én nem — két kezefejével tagadóan intett.

— Jó, — mondta a tanácsos — hát mondja Vacsek... na, jöjjön közelebb...

A bandita pár lassú, hosszú lépéssel előre jött. Két karja előre lógott, vállát fölhúzva tartotta, dereka meggömbült.

— Ronda egy alak, — gondolta magában Tibor — milyen furcsa rövid vastag lábszárak, idomtalanul széles vállak... És a kezei! Két lomha nagy vörös húsdarab. Ellenszenves arc... Megjelölt arc, — igazán megjelölt arc. A betört tömpe, vastag orr, kiálló pofacsontok, savószínű szem, zsíros, fekete haj. Az arcszíne: a kocsmai savanyú krumplifőzelék... Szörnyű az egész ember!

— Nahát Vacsek, maga még mindig azt állítja, hogy a pénztárból csak 16.453 pengőt vittek el, mi?

Tibor hátán hirtelen végigfutott a hideg.

— Mi jön itt most... szent Isten, mi jön itt most?

A bandita lebiggyesztett szájjal felelt:

— Amit mondtam, megmondtam, kérem. Nekem

már igazán mindegy! Engem így is, úgy is felakasztanak! Tessék elhinni, semmi értelme sem volna, hogy ebben hazudjak. Ennyi pénzt vittünk el! Itt nem lehet tévedés! Én minden pénzt, ami ott volt, a zsebembe gyűrttem... Ide, a belső zsebembe — mutatta. — Az ezüstpénzeket meg ide tettem a jobb külső zsebembe! Azután kint, kérem, ahogy gyorsan beugrottam az autóba, a jobbkezemmel folyton erősen fogtam a bankókat. Ott nem veszhetett el semmi, kérem...

— A pénztárfülkéből mindent elvitt?

— Mindent kérem, igen, nem szoktam én otthagyni kérem a melót... Ahová én nyúlok, ott nem marad dohány.

— Nem így van ez, Vacsek! A pénztári följegyzések szerint 570 pengővel többet kellett maguknak elvinni... Miért nem akarja bevallani?

— Bevallom én, kérem, bánom is én! Az a pár pengő nekem már nem számít semmit sem. Akár ennyi, akár annyi, engem úgyis felakasztanak! De tudom, hogy annyi volt, amennyit én mondok. Ahogy otthon voltunk, rögtön megszámloltuk, mert szétsztottuk. Ennyi volt. 16.543 pengő... Egy fillérrel sem több, kérem!

Tibor azt érezte, hogy hirtelen forogni kezd vele a világ. Alig hallotta a rendőrtanácsos hangját, aki feléje fordult.

Összeszedte magát.

— Kérem, Pántzél úr tudna erre valami felvilágosítást adni. Lehetséges, amit ez az ember mond? — kérdezte a tanácsos.

Tibor elfehéredett, majd hirtelen kivörösödött az arca:

— Nem, nem, kérem, én ezt nem tudnám érteni! Én igazán... próbálta a hangját fölemelni.

— Kérem, Pántzél úr, — szakította gyorsan félbe a tanácsos — ne tessék félreérteni... Én csak pontosan tisztázni akarom a legkisebb mellékkörülményt is. Lehet ugyanis, hogy van még valaki, — aki kapott ebből a pénzből. Akit ezek nem akarnak kiadni? — Hirtelen ráförmedt a banditára:

— Kinek adtátok ezt az 570 pengőt?

Az közömbösen felelt:

— Senkinek! Nem volt több nálam!

A tanácsos újra Tiborhoz szólt:

— Nem lehetséges, kérem, Pántzél úr, hogy ez a pénz valahol másutt van... vagy, hogy a följegyzésben van hiba. Egészen bizonyos, hogy az ott volt a kasszában?... Nem lehet máshol?

A fiatalember majdnem fölordított a rémülettől. Alig bírta már visszatartani magát. Izgatottan vett lélekzetet:

— Nem... nem, nem hiszem — mondta.

— Jaj, kérem, én igazán nem szeretném, — szólt feléje szelíden a tanácsos — ha ez a szembesítés esetleg fölizgatná!... Önnek még bizonyára nagy kíméletre van szüksége. Teljesen megértem, hogy a találkozás önnek milyen rettenetes lehet. Alapjában nem is olyan fontos a dolog ezzel az 570 pengővel, kérem...

— Nem fontos, nem fontos! — sóhajtott magában Tibor. — Hej, ha tudná ez a derék tanácsos, hogy meny-

nyire fontos!... Hogy semmi sem olyan fontos nekem, mint ez az 570 pengő! — kezével végigsimította a homlokát és a haját...

— Kérem, Pántzél úr, talán hagyjuk most abba és esetleg máskor — mondta a rendőrtanácsos. De furcsán nézett rá... Igen, Tibor határozottan látta, hogy furcsán néz rá. Még a hangjában is volt valami...

— Nem, kérem, tanácsos úr, — mondta hirtelen Tibor — méltóztassék csak kérdezni.

— Hát Vacsek, szóval maga megmarad a vallomása mellett? Akkor mondja a szemébe Pántzél úrnak hogy ott annyi pénz volt, mint amennyit maga mond...

A bandita most csöndesen féloldalt fordult és szembeállt Pántzéllal.

A két férfi egymásra nézett. A bandita hallgatott. Hosszú csönd volt. Nagyon hosszú volt a csönd.

Tömpe Gyurka savószínű szeme belebámult Tibor arcába. Keményen, komiszul tudta nézni. Tibor visszameredt rá. A fiatalember nem tudta, hogy milyen lehet az arckifejezése ebben a pillanatban, csak azt érezte, hogy rettenetesen dobog a szíve és hogy nehezen bírja a másíknak a tekintetét. Tömpe Gyurka pedig csak nézte őt.

Az a furcsa savószínű idegen szem egyszerre csak elborult. Azután mintha körülötte a rút, sárga ráncok egy pillanatra összerándultak volna.

A bandita arca ebben a pillanatban már nem volt olyan szörnyen csúnya. Valami nagyon torz, valami nagyon sötét, de mégis — most először — valami emberi lengett át ezen az arcon.

Két szájaszélét lehúzta s azután csak úgy odavetette a tanácsos felé:

— Hát kérem, lehet. Igen! Minek is tagadjam tovább? Éppen csak ezt? ... Hát persze. Azt az 570 pengőt, — most szünetet tartott — azt külön magamnak megtartottam. Azt nem osztottam el a többivel. El is költöttem. Hát ezért. A másik zsebembe gyűrtem ... még egyszer ránézett Tiborra, de most a savószínű szem gúnyosan nagyot villant, — tudom, hogy nem volt szép tőlem, kérem — az ember ne csapja be a haverjeit — az ember csak segítsen a magafajtán ... Ott, ahol lehet, — azzal visszafordult egészen a tanácsos felé — hát most már tetszik tudni ...

— Na látja, — mondta szárazon a tanácsos — igazán fölösleges volt olyan sokáig mókázni ezzel a kis kérdéssel. Na! ... Akkor ezzel meg is volnánk! Kész vagyunk, Pántzél úr, kérem, csak ezt a kis kérdést akartam még tisztázni. Jelentéktelen, de pszichológiailag azért mégis fontos. És jellemző ezekre az emberekre ... Még egymást is, még az utolsó percekben is! Nincs ezekben, kérem, az emberiségnek még egy szikrája sem.

A bandita hirtelen odanézett Tiborra és fölvetette a fejét.

Pántzél elfordult, de a fejét lehajtott.

Azután halkán megszólalt:

— Ó, tanácsos úr ... ki tudja mi minden van egy emberben! ...

A tanácsos legyintett a kezével s intett az örnek, hogy vigye ki a foglyot.

Tömpe Gyurka lassú, ballagó lépésekkel ment ki.

— Mondja, tanácsos úr, ezeket föl fogják akasztani?

— Bizony — alighanem! De nem is kár értük... Remélem, nem fárasztottam ki túlságosan önt... És most már, kérem, mi nem is fogjuk többé zaklatni... Mi most körülbelül befejeztük a magunk dolgát... Különben már jól méltóztatik lenni?... No, de hogy kellemes hírt is mondjak, tegnap félfüllel hallottam, hogy Pántzél urat fölterjesztik kitüntetésre... A bátor magatartásáért!

Tibor fölállt. Egy pillanatig újra küzdött magával: nem kellene-e ennek a kedves, finom úrnak — mindent elmondani?

De csendesen kezet nyujtott és elkészönt.

Amikor kilépett a főkapitányság kapuján, rikkancs szaladt arra. Vett egy Uj Nemzedéket.

Az első oldalon állt a cím: Tömpe Gyurka és társai vallanak. — Már nem hárítják egymásra a felelősséget...

— Nem, — sóhajtott Tibor — nem hárítják másra! Tömpe Gyurka megmondta: Az ember csak segítsen a — magafajtán!

És Tömpe Gyurka most segített is. A magafajtán, rajta...

Őrajta, Pántzél Tiboron — a hősön! Nem adta ki őt! Vállalta helyette azt, amit ő tett — az 570 pengőt.

És ő nem akarja vállalni Porgert!

Az egy bandita. És ő?

Az utcán csilingeltek a villamosok, dörömbölve robogott az autobus, taxik túlköltek, siető emberek rohantak egymással szembe, a Dunán lenn egy hajó szirénája búgott... Azután valahonnan megszólalt egy harang...

Zúgott . . . zúgott . . . zengett a harangszó . . . Most a Duna túlsó partjáról másik harang szava lengett át ide...

Tibor hirtelen megfordult és elindult a Dorottya-utca felé.

A Keleti és Ipari Bank központi palotája ott állt a Dorottya-utcában.

V

Tibor egy pillanatra megtorpant, amikor belépett a bankpalota márványkapuján. A portás nagy tiszteletadással köszöntötte: felállt kis, kerek nádszékéről, amelyen naphosszat üldögélni szokott. És megemelte a sapkáját! Pántzél rámosolygott, amíg visszaköszönt, de belül keserű szomorúságot érzett:

— Nekem köszön így? Nekem! — töprengett magában, míg fölhaladt a széles, aranyos lépcsőn. — Akár csakha legalábbis cégvezető volnék... Igen... Mihály bácsi, úgylátszik, szintén a hőst tiszteli bennem! A hőst, aki kockára tette az életét az intézetért!... Ha tudná, hogy egy sikkasztó...

Az emeleten kövér, kerekképű, kopasz, kis ember gurult feléje. Paléter volt. Paléter Pista, a levelezés helyettes főnöke. A bőre olyan volt, mint az újévi malacoké. Nagy pocakján arasznyi szélességű öv rengett, valami furcsa rovátkás, selyemből készült ez az öv s amolyan mellényformájú volt, a közepén három gombbal. Egész Budapesten egyedül neki volt még ilyen övmellénye. De minden ilyen furcsa és ásatag volt rajta. A széles, pettyes lavalier nyakkendő, amely kókadtan lógott ki lehetetlenül magas duplagallérjából, gömbölyű, színes

kaucsuk kézelői, amelyek egészen más mintázatúak voltak, mint az inge s a túlrövid, szürke lüszerkabát, gomblyukában egy régi-régi zománc tulipánnal, amit még harminc évvel ezelőtt tűzött oda az önálló vámterület és a nemzeti ellenállás viharos napjaiban.

— Megjöttél végre, amice? — kiáltotta s olyan kitörő lelkesedéssel ölelte fölhízott keblére, mint aki nem tud hová lenni az örömtől:

— No, ez derék! Mikor állsz be újra? ... Hallom, az ellenőrzésibe kerültél ... Barátom, hipp, hopp, egyszerre direktor lesz belőled, meglásd ... De erre iszunk egyet, öregem! Már meg is beszéltük a fiúkkal, hogy egy kis vacsorával ünnepeljük meg a visszatéréседet ... Szombaton, ha ráérsz. Jó?

— Nem, nem! Még csak az kéne — motyogta Tibor és megpróbált kibontakozni Paléter heves öleléséből.

— De már fiam, ezt meg nem spórolhatod. Még csak az kéne. Előléptetés, fizetésemelés ... és még egy vacsorát sem akarsz spendírozni öreg barátaidnak. Mennyi emelést kaptál?

— Havi 120 — mondta zavartan Tibor — és a lakbérnél negyedenként 55 ...

— Hát akkor szüret! — csapott a vállára a másik. — De már erre bizony iszunk egyet, amice!

— Akkor szüret! — milyen régen nem hallotta ezt a furcsa, ócska diákszólást, amiről egy hosszúfejű, sovány kamasz jutott az eszébe a gimnáziumból ... Hogy is hívták? Persze, Mecseky Bandi ... Hová is lett az a fiú? Hogy el tud az ember szakadni valakitől ... pedig végig

az egész nyolc osztályon egymás mellett ültek, együtt jártak haza. Azután egyszerre eltűnt.

— Ejnye, de savanyú lettél... — szólt rá Paléter kissé sértődött hangon. — Mi van veled? Azok a felcserék talán savót préseltek az ereidbe az elfolyt véred helyébe, mi?... Nahát, szervusz... azért még ösmerd meg a régi barátaidat, ha a szerencse föl is vitte a dolgodat — szinte ellenségesen nyujtott kezet.

Tibor ijedten mentegette magát.

— Bocsáss meg, tudod kicsit elfogódott is vagyok ma... majd... majd holnap bejövök hozzád, ha megen-geded és akkor... igen, majd megbeszéljük azt a vacsorát — melegen megrázta a régi kollégája kezét. Az kien-gesztelődve, jól hátbaveregette:

— Na, akkor rendben van, amice, akkor minden rendben van! — alacsony, kövér alakja tovább gurult a folyosón.

— Akkor minden rendben van? Dehogy is van rendben! Dehogy is van rendben, — bankett, no még csak az kellene!...

— „Éljen a szeretett sikkasztónk!” — megborzongott az utálattól. Rettenetes ez! A portás úgy köszönti, mint egy igazgatót, a kollégák ünnepi vacsorára készülnek... Mit akarnak vele? Miért nem hagyják békét! Miért juttatják folyton eszébe, hogy...

— Eh! Különben most már úgyis minden mindegy! Még öt perc, azután mindennek vége lesz. Nem lesz itt ünnepi vacsora, a portás nem fog többé így köszönni. Nem, nem — senki sem fog többé úgy köszönni, ahogy a hőst üdvözlük. Majd megbillentik a kalapjukat, de ép-

pen csak, hogy és a fejüket elfordítják... Vagy már messziről átmennek a túlsó oldalra. De ez lesz az igazságos. Ez lesz a helyes. Nem pedig, amit most csinálnak vele.

Már ott állt az igazgatósági folyosón. Két altiszt is sietett hozzá lesegíteni a kabátját.

— Bent van öméltósága? — kérdezte csak azért, hogy megelőzzön bármiféle kedveskedést. Pedig nagyon jól tudta, hogy benn van, hiszen a hatalmas, zöld Fiátot ott látta az előbb a kapu előtt.

Vilma nagysád fölugrott a géptől, amikor meglátta:

— Ó, Pántzél úr, na végre, hogy látjuk. És ilyen frissen, egészségesen! Hogy van? — örvendezett a titkárkisasszony, de nem is várt feleletet. — Mindjárt bemehet, nincs senki öméltóságánál... Már jelentem is — eltűnt a párnás ajtó mögött.

Most, persze mindjárt bejelenti! Hogyne, a reménybeli cégvezetőt. Pedig ha Vilma nagysád tudná, hogy ő most is csak azért jött, mint akkor és ha akkor beereszti...

Nyílt az ajtó, a titkárkisasszony ki surrant.

— No gyere, gyere Tibor öcsém — hangzott belülről vidáman. — Szép, hogy eljössz búcsúzni az üdülés előtt.

— Alázatos szolgája, méltóságos uram. Én azért jöttem, — lassan betette magamögött az ajtót — nem... nem búcsúzni, kérem, én nem megyek üdülni!

Az öreg megcsóválta tatárfejét:

— Az nem helyes. Egészen kipihenten sokkal jobban lehet dolgozni. Na, gyere fiam, ülj le. — Helyet mutatott neki az íróasztal mellett.

Ez nagy kitüntetés volt, mert a Vezér általában nem szokta leültetni alantasait.

Pántzél azonban állva maradt.

— Én nem akarok dolgozni... — nyögte ki lassan és azután még hozzátette — ...itt!...

A Vezér rábámult:

— Mi... nem értem, miért?... Csak nem akarsz elmenni tőlünk?

Pántzél egész testében reszketett. Remegő kezét lassan rátette a szék karfájára, megmarkolta a fát s így kezdett beszélni:

— Nem, nem arról van szó, de én... én egy valomással tartozom méltóságos uramnak... igen... én most jövök a rendőrségről — a hangja rekedt volt és tompa. — Ahol kihallgattak, szembesítettek a tettel. A rendőrtanácsos valamit nem talált rendjén... igaza is volt. Ezek a banditák azt vallották, hogy csak 16.453 pengőt vittek el... pedig a pénztárban 570 pengővel többnek kellett volna lenni — a fiatal férfi egyre nagyobb felindulással beszélt. — És, méltóságos uram, ez így is van! Ott a rendőrségen nem mondtam meg és ez a bandita, ez a végén... igen, — fojtogatta a sírás — ez az ember magára is vállalta! De én nem bírom... nem bírom tovább!... Meg kell, hogy mondjam méltóságodnak, az 570 pengő az tényleg nem volt a pénztárban. Azt én...

— Te?

— Igen, azt én elvettem... Oda ad... azaz, hogy igen, én azt magamnak el... elvettem — már sokkal előbb! Már egy hete.

Fölhördülő torkából kitört a hetek óta visszafojtott elnyomott, legyűrt vallomás. Fölordított.

— Én azt . . . azt a pénzt, — elsikkasztottam! . . . — lehajtotta a fejét. Elhallgatott.

A Vezér felugrott, megragadta Tibort két karjánál és megrázta:

— Fiam, te megőrültél, hogy beszélhetsz ilyen bolondságokat.

Tibor elfordította a fejét, nem tudott felelni.

Az öreg szelíden megfogta a kezét, odahúzta a székhöz.

— Ül le, fiam, nagyon fel vagy izgatva . . . ül le . . .

Tibor leroskadtt, a Vezér elengedte a kezét s leült vele szemben:

— Honnan veszed ezt, ezt a lehetetlen dolgot, édes fiam, hát honnan veszed? Miért akarsz ilyet elhíttetni? És mi van veled egyáltalában? Nem ismerek rád . . . csak nem képzeled, hogy én ezt elhiszem . . . Rólad!

Tibor ráemelte az arcát s amíg könnyörgő szeméből lassan potyogtak a könnyek, kétségbeesetten mondta:

— De ez igaz, méltóságos uram! Ez az igazság!

A Vezér szomorú részvétellel nézte a vergődő fiatal embert.

— Fiam, neked bizony megártott a sok izgalom . . . Hogy mondhatasz ilyet? Hiszen alig pár nappal előbb, hogy ez a rémes dolog történt, — váratlanul tartottunk vizsgálatot nálatok. És a jelentésben Mezei még külön kiemelte, hogy milyen páratlan rendet, milyen aprólékos gondosságot talált mindenben. És utána is, mikor átvizsgáltuk az egész fiókot, — minden a legteljesebb rendben

volt. Minden egyezett... Végre ti is mindennap zárást csináltatok és nyitottatok és ott volt melletted a számfejtő, az a szegény, jó, bolondos Porger... Nem értelek, hogy mit akarsz, de ahhoz öreg róka vagyok én már, édes fiam, hogy ilyet el tudj velem hitetni. Na... és most mondd meg, mi ez? Miért beszélsz ilyeneket össze-vissza?... Mi történt veled?... Fölizgattak a kihallgatáson?

— De méltóságos uram, hát higgye el, hogy...

— No jó, jó fiam, — hirtelen fölnevetett — persze, persze, ez az, hogy nem jutott mindjárt az eszembe. Te, fiam, te ezt valahogy beszuggeráltad magadba! Hosszú napokon át, amíg a seblázad volt, amíg félrebeszéltél, amíg félig eszméletlenül feküdtél a szanatóriumi ágyon, valahogy akkor az agyadba, igen, valahogy akkor született meg benned ez a... ez az ostobaság... De hogyan is, fiam és miért tetted volna? És hol van a pénz? Hova tetted?

Tibor fáradtan, csüggedten felelt:

— Elköltöttem...

— Elköltötted? Mire? Hova? Kire? Ne beszélj bolondokat! Azt hiszed, hogy mi nem ellenőriztük az életedet az utolsó hetekben, mielőtt elhatároztuk, hogy behozunk az ellenőrzésbe? Bizony, fiam, ellenőrzött ellenőrjelölt voltál te... Benyúlt az egyik fiókba, onnan kivett egy tékát, gyorsan átlapozta, aztán kiemelt belőle egy ív teleírt papírt.

— Látod? Itt van az egész életed! Nahát. Az utolsó héten egyetlen egyszer voltál valahol. Igen, itt van ni, a Spolarich-kávéházban... De nem te fizettél, hanem Porger! Na, hát mire költötted volna?

— De Porger! — Tibornak hirtelen torkára akadt a szó — nem, Porgerről nem lehet semmit sem mondani! Porger meghalt!... Az ember nem adja ki „a maga fajtáját!”

— Vezérigazgató úr, én nem vagyok bolond! Én már a multkor is ezért jöttem ide... akkor, egy nappal azelőtt, hogy...

— Azelőtt, hogy lelövetted magad az intézetért! Már, édes fiam, ha valakit ilyen bűn terhelne, mint amit te akarsz itt vállalni, az nem megy nekik a rablóknak, az nem tartja oda pajzsnak a saját testét a pénz elé! Az örül, hogy kirabolják a pénztárt. Nem, édes fiam, aki sikaszt, az gazember. Aki pedig gazember, az nem képes ilyen önfeláldozásra. Nem, igazán nem tudom, — s a Vezér arca haragosan kigyúlt — hogy is mersz nekem ilyen mesével előállni! És mit akarsz vele? Ha nem szeretnélek és becsülnélek ennyire, ezért most jogosan megharagudhatnék rád...

— De vezérigazgató úr... méltóságos uram, hát higgye el...

— Hát nem hiszem el, akármit csinálsz: nem hiszem el! Ilyen úri gyerekből, ilyen példás hivatalnokból, ilyen prima minősítésű emberből nem lesz csak úgy ukk-mukk-fukk máról-holnapra sikasztó... Lázálom, semmi más! Beteges lázálom, fiam, kényszerképzet... Elég baj, elég baj, mert mutatja, hogy az idegeid még egyáltalában nincsenek rendben. Úgy látszik, még csak éppen ez a szerencsétlen szembesítés kellett ma és elveszi, valósággal elveszi a lelked egyensúlyát... Ha láttad volna magadat az előbb, fiam, hogy reszkettél, hogy remegtek az ajkaid,

hogy lánholt a szemed, szavamra mondom, én magam meg voltam rémülve! Azt hittem, hogy hirtelen megőrültél!

Tibor összekulcsolta a kezét és könnyörögve szólalt meg:

— Méltóságos uram, higgyen nekem, nem vagyok bolond, nem kényszerképzet, én... én tényleg elkövettem ezt... én ezt tényleg megtettem.

Az öreg a fejét csóválta:

— Édes fiam, legjobb lesz, ha bemész valami hidegvízgyógyintézetbe pár hétre. Hirtelen mozdulattal megnyomta az egyik csengőt.

Vilma nagysád szőke feje megjelent az ajtóban.

— Kérem, telefonáljon át a személyzeti osztályba, Pántzél úrnak még kéthónapi üdülési szabadságot engedélyeztem... Most, édes fiam, menj szépen haza, azután majd meglátjuk, hogy mit csináljunk. Valahova okvetlenül el kell menned. Abszolút pihenésre van szükséged...

— De méltóságos uram — nyögte Tibor, amíg fölállt.

Az öreg kezét nyujtott.

— Szervusz fiam, nekem most ülésre kell mennem. Majd holnap, vagy holnapután. Most csak menj szépen haza...

Pántzél kitámolygott a szobából. A vezér előszobájában egész sereg kolléga várta. Alig tudott kiszabadulni az ölelésükből, kézről-kézre adták. Össze-vissza kérdezték, a kezét szorongatták.

Ezeknek kellene most odakiáltani!... De csak ennyit tudott mondani:

— Hagyjatok most, kérlek... — és elment.

A folyosón szembe jött Mezei. Szikár, kellemetlen

arckifejezésű volt a Nagy Szigor. Akkor is ellenszenves lett volna, ha nem lett volna irgalmatlanul ragyás. Kimerően, de barátságosan üdvözölte Tibort.

— Sajnálom, hogy még nem kezdheted el a munkát! Most hallottam a személyzetiben, hogy még üdülnöd kell. De ez a legokosabb! Az ilyen rettentő megrázkódtatást nem is lehet olyan hamar kiheverni. Előre örülök, hogy együtt fogunk dolgozni. Ismerem, hogy mit tudsz. Az ilyen munkát szeretem én is... Ez az igazi precizitás!... Ez az igazi pontosság!... Igen, ez nagy dolog! Azt hiszem, meg fogunk férti. Na, szervusz...

Tibor utána nézett. Ez sem hinné el most. Még ez sem hinné el! Hiába, itt nem lehet semmit sem csinálni. Itt a bankban, itt semmit.

De lehet a rendőrségen!

Sietve visszament a főkapitányságra. Benyitott a 176-os szobába, de a fogalmazót nem találta ott. Benyitott a tanácsoshoz. Nem volt ott. Tibor leballagott a lépcsőn:

— A sors sem akarja...

Lenn az utcán süttött a tavaszi nap, a fákon, a bokrokon zöldeltek már a rügyek. Egy utcai virágárus kis zöld kocsijában sárga és piros tulipánok virítottak.

Tibor úgy ment előre, mint az alvajáró.

Hát nincs szabadulás ebből a szörnyű dologból? Hát senki sem hiszi el? Hiába próbál akármit, nem tud, nem tud fölszabadulni ettől a rettentő nyomástól, amivel a bűnösségének tudata gyötri? És tűrje tovább, hogy játszania kelljen a hős szerepét? Mikor nem az! Itt járjon másoktól ráaggatott hazug dicsőségben s undok hazugság sugárözönében csillogjon. Tisztességes, becsületes, maku-

látlan emberek között, mint a maguk fajtája járjon-keljen, mikor tudja, hogy ő odavaló le, a Tömpéhez és a többihez...

Elernyedten ért haza.

Otthon egy idegen úr várta.

Pillanatra megdobbant a szíve. Valami mámorosan jól érzett, hogy itt van a fölszabadulás.

Érte jöttek: detektívek!... Nem detektív volt.

Egy ideggyógyász volt, akit a vezér küldött a lakására s aki megkérte, hogy jöjjön vele, mert meg akarják vizsgálni.

Tibor gépiesen követte.

VI

Tibor dühös volt magára, amikor lejött az orvostól.

Itt lett volna végre az alkalom, hogy végre valaki előtt, aki egészen elfogulatlan vele szemben, akit sem a jóismeretség, sem a barátság, sem a híre körül támadt értelmetlen dicsőség nem befolyásol s szépen sorjába, összefüggően, okosan, megérthetően elmondjon mindent. Ennek a nyugodt, komoly, fiatal orvosnak józan ítéletére végre rábízhatta volna egészen a maga sorsát. Ha elmondta volna neki az egészet elejétől végig, úgy ahogy történt, ahogy egymásra következett minden... Akkor most már lenne valaki, aki elhiszi neki — az igazat.

De mit csinált? Idegesen és zavarosan viselkedett. A kérdéseknél meg-megrezzent, össze-vissza beszélt, mindenféle fölösleges dolgot belekevert, magát a tényt pedig kerülgette, mint a macska a forró kását. Az egész vizsgálat alatt remegett, mint egy kis diák vizsga közben. Mikor pedig az orvos arról kezdett kérdezősködni, hogy jutott eszébe a bank pénzéhez nyúlni és hová tette a pénzt, mit csinált vele — akkor hallgatott.

— De hát mit mondtam volna? — mentegette magát, amíg lassan meg-megállva ballagott lefelé a lépcsőn.
— Mit mondtam volna arra, hogy jutott eszembe? Nem

nekem jutott eszembe! Nekem igazán eszem ágában sem volt... És hogy hová tettem? Hiszen ez az, amire nem lehet felelni! Mondjam meg, hogy Porger kérte — neki adtam. Ez volna a legnagyobb aljasság ezzel a szerencsétlen halottal szemben, aki igazán gyönyörűen viselkedett az utolsó pillanatban!

Most mondja ő meg ennek az orvosnak, hogy ez a bátor ember, aki már régen a föld alatt van, — ez vette őt rá. El se hinné! Csak róla gondolná, hogy aljas. Aki egy halottat ránt bele a maga bűnébe.

Nem és nem! Akármilyen történik is: Porgerről nem lehet egy szót sem szólni.

De miért nem tudott kitalálni valamit? Miért nem mondta, hogy elköltötte egy nőre. Végre is ez a doktor nem tudja, hogy ő hogyan élt, milyen ember volt, és... Szamárság! Ha a Vezér elküldte hozzá ezt az orvost, akkor biztosan beszélt is róla és mindent elmondott neki. Persze, azért is fogadta olyan bizalmatlanul az ő válaszait... És folyton azt firtatta, hogy hát akkor hová lett a pénz. Természetes, hogy erre nem tudott felelni! Inkább hallgatott. Az orvos meg a fejét rázta, látszott, hogy nem tud belőle kiokosodni...

— Nagyfokú izgatottság... megzavart lelkiállapot... csak nyugalom, sok nyugalom! — ilyeneket mondott a doktor.

Egy azonban bizonyos. Nem hitte el, hogy sikkasztott.

Micsoda lehetetlen állapot ez! Neki kell bizonyítani, igen, neki kellene bizonyítani, hogy elkövette azt, amit tényleg elkövetett!... És nem tudja. Nem tudja, mert a legerősebb bizonyítékkal, a döntővel, nem jöhet elő. Pedig

itt van a zsebében. Hiszen Porger még az első napon délután ráerőszakolt egy elismervényt. „Pántzél Tibor úrtól 800 pengő kölcsönt huszonnégy órára átvettem...” és a dátum és az aláírás. Itt van, a zsebében van a tárcájában, most is.

De lehet ezt elővenni? Szabad ezt odatartani az orvos elé, vagy a Vezér elé, vagy a rendőrtanácsos elé... Pedig akkor el kellene hinni!

— Nem!... Idegesen a zsebébe nyúlt, tárcájából kivette az összehajtogatott elismervényt. A tárcát visszatette a zsebébe, a papírost pedig gyorsan és izgatottan összetépte... A darabjait külön-külön hullatta el a járda szélére, amint az utcán ment...

— Még egyszer véletlenül valakinek a kezébe kerülhetett volna! — dörmögte magában és csöndesen nézte, ahogy a tavaszi szél maga előtt söpörte a foszlányokat. Az utolsó kis papírdarab könnyen, játékosan fellendült a levegőbe és mint apró fehér lepke röpdösött ide-oda... egyre messzebb, egyre távolabb — azután egyszerre csak eltűnt.

Tibor visszafordulva nézett utána és sóhajtott egyet.

A Belváros felé ment. Arra gondolt, hogy beszél Maryhoz az üzletbe s megbeszéli vele, hogy este találkozzanak.

Amióta kijött a szanatóriumból, majdnem minden este sétálgattak együtt a ligetben, a Dunaparton, a szigeten.

Ezekén a sétákon Tibornak százszor is eszébe jutott, hogy mindent el kellene mondani Marynak.

De ehhez nem volt ereje.

Igen, hiába, Mary volt az egyetlen lény, aki előtt el akarta volna titkolni mindazt, ami történt.

Mit szólna hozzá ez a leány? Ő döntse le maga, amit róla ez a fiatal, üde lélek kiformált magában. Nem. Az egész világgal szemben vállalni tudott volna minden következményt, sőt akart is vállalni.

De Maryval így szemtől-szemben — nem. Azt nem!

Ha akkor minden kisül, ha lezuhan a mélybe és Mary valahonnan megtudja, azzal már akkor nem törődött volna. Így nem bírta.

Nem akarta látni, ahogy Mary elsápad, ahogy riadt szemébe szökik a könny, ahogy elfordul tőle és otthagyja.

Okvetlenül otthagyja! Ez a lány nem abból a fából van faragva, aki ezt tudomásul tudja venni. Ez az önálló, erélyes, bátor kis teremtés, aki úgyszólván gyerekkora óta maga keresi a kenyerét és a nagyváros ezer veszedelme, saját foglalkozásának könnyű és ledér kísértései között meg tudott maradni tisztességes leánynak.

Soha, de soha meg nem tudná érteni, hogy ő valaha...

Már közel járt az üzlethez, de hirtelen mégis úgy határozta, hogy nem megy be. Az egyik utcai telefonautomatából felhívta a boltot és Maryt kérte a telefonhoz.

— Mi az, kedves? ... Én vagyok, Mary — csengett pár pillanat mulva a leány friss, meleg hangja. — Csak gyorsan, mert rengeteg dolgom van...

— Csak az akartam tudni, hogy van? ... És hogy estefelé ráér-e?

— Úgy nyolc óra után. Jó?

— Hol?

— Mondja maga!

— Talán Budán, a Batthyány-térnél, a Dunaparton...

— Rendben van, ez nagyon jó, nekem úgyis van arrafelé dolgom, azért is nem jöhetek hét után. A Csury baronessznek kell vinnem próbára menyasszonyi koszorúját... A Hunyadi-útra, azért is nem jöhetek már hét után. Mindenáron azt kívánja, hogy én magam menjek oda próbára! Szóval nyolckor... akkor rendben vagyunk... Most sietnem kell... Pá, kedves.

— Kezeit csókolom — letette a kagylót.

Megnézte az óráját, fél hat volt.

Mit csináljon most? Eh, elmegy ide a sörözőbe, megiszik egy pohár sört!... Azt mondják, az jó az idegesség ellen. Talán akad valami ismerős is.

Pillanatra megállt... Mi ez? Már ott tart, hogy ilyen nyugodtan, közömbösen és egyszerűen bemegy ide, mint valami öreg nyárspolgár, akinek semmi gondja nincs, akinek semmi baja nincs a lelkiismeretével — és leül sörözni, sóskiflit enni, meg ajóka gyűrűt?...

— Hát mit csináljak? — rándított egyet a vállán.
— Ma már igazán eleget harcoltam... tehetek én róla, hogy hiába?

Bement az Apostolokhoz. Lassan, jobbra, balra nézgetve lépegetett végig a fülkék között. Az egyik sarokban a bankfiók régi betevője, a sánta ügyvéd integetett vidáman feléje. Visszaköszönt, de nem ment oda.

Egyszerre valaki csak fölugrott az egyik padról, eléje állt és azt kérdezte:

— Tibor... Pántzél Tibor? — kérdezte a fiatal férfi, akinek feltűnően magashomlokú, hosszú feje volt...

— Én vagyok — felelte Tibor és egy pillanatig erősen vizsgálta a szembenálló arcát, azután hirtelen nagy melegséget érzett és boldogan fogta meg a feléje nyújtott kezét:

— Te vagy az, Bandi? Hogy kerülsz ide?

Bandi! Tényleg: Mecseky Bandi... Milyen furcsa, hogy éppen ma délelőtt jutott az eszébe. Érdekes — éppen ma!

— Keresel valakit? Társaságban vagy? — kérdezte Mecseky.

— Nem, dehogy is, csak úgy bejöttem...

— Akkor ülj le, öreg. Ejnye, de örülök, hogy látlak. Mit csinálsz, hogy vagy?

Pántzél csodálkozva nézett:

— Mi ez... hát ez nem tudja? — és hirtelen valami nagy nyugalom, valami régóta nem érzett kellemes megelégedés szállta meg. Milyen nagyszerű! Végre valaki... végre egy ember, aki nem hiszi róla, hogy ő hős.

— Én bankban vagyok — felelte csöndesen és visszakérdezte: — Hát te?

— Én barátom, én Jávában élek. Most hazajöttem egy kicsit. Tegnap érkeztem.

Tibor most már értette, hogy a barátja nem tud róla semmit... Milyen jó! Legalább előtte nem kell komédiázni!...

— Most itt maradok három hétig, — kimondhatatlanul boldog vagyok.

— Ez jó lehet... — mondta csöndesen Tibor.

— Miért?

— Boldognak lenni.

Mecseky megütközve nézett rá:

— Miért mondod ezt? Neked talán valami bajod van?

— Á, semmi, semmi, csak úgy mondtam... És mit csinálsz ott Jávában?

— Ültetvényes vagyok. Most már két éve magamnak gazdálkodom. Tudod, nehéz, komisz élet, — de azért elég jól hoz. Most ugyan már nem olyan jól, mint azelőtt, de meg lehet belőle élni... Hanem ez a város, barátom, ez nem változik semmit. Tizenkét éve, hogy elmentem... Épp olyan, mint volt.

— Na, én azt hiszem, hogy sokat változott...

— Igen, persze, kicsinosodott, kipucolták, nagyon szépek a kertek. Akkor bizony, főképp a kommün után, ronda volt itt minden... De tudod, mondok valamit... Ne haragudj, — az emberek most is kopottak.

— Hogy érted ezt?

— Nem is tudom. Csak valahogyan az embernek az az érzése. Átjöttem egész Európán, ez nincs sehol... Ne érts félre, látom, hogy vannak fényes kirakatok, pompás autók, hatalmas köpaloták és Budán szép kis villák, de... nem tudom! Az átmeneti kabátok, a felöltők, a kalapok kopottak.

— A nők nem azok!

— Nem, a nők gyönyörűek, barátom! — Mecseky hangja áttüzesedett. — Milyen gyönyörűek, sehol a világon nem ilyen szépek! Nekem ez külön nagy szenzáció tudod, mert odalenn... — és megvetően intett a kezével.

— Tudod Bandi, — felelte csöndesen Tibor — én mindebből nem látok semmit. A mi mindennapi életünk olyan egyszerű, olyan változás nélküli. Kopottak a kabátjaink? Hát lehet... De ez a kis ország...

— Hogy tudsz ebbe így belenyugodni? — kiáltotta a másik, hevesen az asztalra ütve. — Miért veszed tudomásul, hogy itt kopottnak kell lenni a kabátoknak? Miért nem próbáltál másvalamit. Miért ültél be egy ócska hivatalba, számokat körmölni? Mi?

— Barátom, nálunk örül az és boldog lehet, akinek van egy jó helye!

— Boldog lehet! És te még sem vagy boldog! Én nem értem. Miért nem próbáltok ti egy kicsit kiszállni a világba? Persze, most már bajos, mindenütt sok a baj. De régebben, amikor húszéves voltál, akkor előtted volt és — előttem volt az egész széles világ. De ti semmit sem mertetek! Semmit sem próbáltatok! Örültök, hogy benne vagytok valamiben. Hogy újra is lehetne kezdeni, hogy másképp is neki lehetne látni az életnek, arra nem is gondoltok...

— Hát persze, újra kezdeni — és Tibor sóhajtott egyet — másutt, másképp nekilátni az életnek. Igazad van. Nem is olyan rossz gondolat... Nem is volna rossz gondolat...

— Csak az ember már fáradt egy kicsit — tette hozzá csöndesen és elhallgatott.

— Lári fári, nem fáradtság ez barátom, hanem lustaság. Nem kimerültség, hanem gyávaság! Ne haragudj, de én már mindig csak nevén nevezem a gyereket. Én más voltam. Nekem a kaland, az ujság, az érdekesség

— az volt a fő. Ti megelégsztek a jóléttel s a jó emésztéssel. Nyugodt a lelkiismeretetek, nincsenek konfliktusaitok, élitek a jámbor, becsületes kis életeteket, megtartjátok a törvényeket, a rendeleteket, a szabályokat... Jók vagytok, öregem, kedves jó kis juhocskák, és ártatlanok és becsületesek. De élhetetlenek és gyávák!... Persze, persze, izé... ez csak az én életfelfogásom, — mentegetőzött Mecseky — világért sem akarnálak megbántani, öregem...

Tibor a barátja beszéde alatt úgy érezte magát, mint akit korbáccsal vernek. Ártatlanság! Becsület!... Betartott törvények! Nyugodt lelkiismeret! Nincsenek konfliktusai!

— Haha — nevetett fel keserűn magában. — Nincsenek konfliktusai és gyáva! Ez igaz. Gyáva vagyok! Ez az egész, ami történt, csupa gyávaság...

Gyáva volt nemet mondani, Porgernek. Gyáva volt kierőszakolni, hogy beszéljen a Vezérrel. Gyáva volt írásba tenni és elküldeni a vallomást... Gyáva volt, hogy mindjárt a betegágyon nem mondott el mindent a Vezérnek... Gyáva volt, amikor eltűrte, hogy a Tömpe Gyurka az ő vétkét is magára vállalja... Gyáva megmondani Marynak. Gyáva volt magával rántani Porgert a Vezér előtt és gyáva volt az orvosnál... Igen, ez az igazi és jó szó. Ez a valóság. Ő az ünnepelt hős, gyáva az élettel szemben. Csak a halállal szemben tudott bátor lenni. Csak a revolver csövével szemben tudott bátor lenni.

Keserű volt a sör, ahogy kortyintani próbált belőle.

— Nem, nem, elég volt ebből a fölényes emberből, ebből a bátor kalandorból, aki ott leckézteti...

Megnézte az óráját és fölállt.

— Ne haragudj, nekem most már mennem kell...

Mecseky arca elborúlt:

— Tiborkám, csak nem bántottalak meg, bocsáss meg nekem, de...

Tibor ránevetett:

— Ugyan kérlek! Találkozóm van, ne haragudj, csak azért...

— És még te mondd, hogy nem vagy boldog?... Mikor látjuk egymást? Holnap?...

— Holnap... igen... holnap bejövök ilyentájban ide — mondta Tibor és elbúcsúzott.

Tudta, hogy nem mond igazat, de menekülni akart innen.

A Kígyó-téren felugrott a villamosra és vett egy estilapot. Próbálta olvasni... A betűk minduntalan összefutottak előtte. Csupa választási hír. Ez a beszéd, meg az a beszéd, — mennyi beszéd. Mit érdekli az őt. Csak ő beszélhetne már egyszer igazán... őszintén és egészen valakinek... akárkinek, akinek szabadon beszélhet és aki el is hiszi...

Mért nem beszélt Mecsekynek? Régi barátja! Hány apró csinyben voltak együtt, hányszor mondták el egymásnak nagy titokban a sok apró számárságaikat. Nem. Mecsekynek nem. Ez egy egészen más ember, ez fölényes. Rosszabb egy idegennél... Sikeres ember. Tengerrek választják el tőle. Nem a Földközi-tenger meg az Arab-tenger és az Indiai Óceán, nem, nem. Nagyobb

tenger — tizennégy esztendő! Az elmúlt évek... Órák tengere, percek óceánja... Nincs az az erő, nincs az a csodagép, ami ezen át tudna röpködni!

De hát akkor kinek? Mert valakinek el kell most már mondani. El kell! Nem lehet tovább!...

Kinek?

Akárkinek.

Az első embernek az utcán. Igen, a legelső embernek az utcán. Aki ránéz, akinek a szemében van valami fény. Valami igazán emberi fény...

A villamos a Batthyány-térre ért s Tibor az utolsó pillanatban ugrott le róla...

Az első embernek el kell mondani...

Egy matrózféle jött szembe vele. Részeg volt. Nem, ennek nem lehet.

Azután két öregúr lépegetett lassan és nagyban beszélgettek. Ezek? Nem, ezek sem! Azután egy vén kofa-asszony tolta a kordélyát. Ez sem...

Be üres ez a Dunapart... Nem, — mégis, ott a padon, ott... egy ember.

Tibor odament és lehullt melléje. Idősebb ember ült a padon, sötét ruhában, nagykarimájú fekete kalapban. Az arca borotvált volt, szürke szemével a Dunát nézte.

Egészen fekete volt a víz, csak a Margit-híd alatt meg a túlsó oldalon csillámlottak rajta aranyos fények.

Tibor közelebb húzódott az idegenhez. Pár percig várt, azután megszólította. És elkezdett beszélni...

VII

Amikor befejezte a vallomását, akkor tekintett Tibor először az idegen arcába. Addig a fekete vizet nézte, amely félelmetes némasággal lassan hömpölygött tova.

Az idegen sokáig nem felelt. Feje előre hajolt, arca árnyékban volt a nagykarimájú kalap alatt, két karját a mellén összekulcsolta, vállát hátravetette a padnak. Mozdulatlan ült, de ez a mozdulatlanság nem a közömbösségé volt, hanem azé az egész csendes tavaszi estéé, amely szelíden puhán vette körül őket, mint nagy és jóságos ölelés. Tibor elhallgatott és várta, hogy a másik kérdezzen.

De az csak fölállt — hosszú, fekete köpenyege még megnövelte szálas alakját, — odalépett a part vaskorlátjához és merőn nézett a Duna lomha sötét vizébe.

Aztán hirtelen megfordult és csak annyit kérdezett: — És most mit akarsz tenni?

Tibor nem találta különösnek, hogy az ismeretlen tegezve szólt hozzá. Sőt, azt érezte volna furcsának most, ebben a különös órában, itt a csöndes, szelíd budai Dunaparton, hogy ez a másik ember távolságtartó szóval ellökte volna magától.

Az idegen hangja mély volt, halk és mégis erős, ahogy újra megismételte:

— És most mit akarsz tenni?

Tibor nem tudott felelni. Hogy is! Hiszen ha tudta volna, ó ha tudta volna, mit tegyen, mit kezdjen, nem jutott volna ide, hogy megszólítsa a fekete ismeretlent, aki most közelebb jött hozzá és a kezét a vállára tette.

— Mondd, mit hiszel, kivel kell ezt elintézned?...

— Én... én próbáltam a vezérrel — hebegte...

Az ismeretlen lassan megcsóválta a fejét,

— Nem vele, fiam...

— A rendőrséggel is próbáltam, mondom, de a tanácsos úr...

A másik félbeszakította:

— Vele sem. Neked nem a paragrafusokkal van bajod, mert rád e pillanatban nincsen paragrafus... Mással kell ezt elintézni.

Tibor tétován nézett rá, de csak a szemével kérdezte:

— Kivel?

— Nem gondolsz rá... De mégis van benned belőle valami: a lelkiismereted, ami nem hagy megnyugodni.

Pántzélban hirtelen derengeni kezdett egy gondolat, de megrettent tőle és a szíve összeszorult. Félve nézett fel az idegenre:

— Az... — nyögte.

Az idegen meleg, szelíd kezét hirtelen rátette Tibor szájára.

— Ne mondd ki, csak érezd... érezd mélyen és nagyon... és hallgass.

A csönd fullasztó és döbbenetes volt. Tibor feje lecsuklott.

— Úgy fáj — mondta csöndesen.

— Az jó... örülj, hogy fáj.

— Olyan szörnyű ez a szégyen, ahogy jön velem és nem hagy el... Bepiszkított és nem törli le semmi...

A szava elfulladt s kínlódva, nyögve tört ki belőle:

— Soha el nem törli semmi...

— Ne félj, a könnyed elmossa. És az irgalom letörli.

— Mikor?

— Amikor méltó leszel rá.

— Mikor lesz az?

— Majd ha már nemcsak bánkódni fogsz afölött, amit régen tettél, de már cselekedni fogod az újat is.

— Milyen újat?

— Az új életet... A jót.

— Hogy csináljam?

— Keresd meg.

— Hol?

— Magadból. És abban, amit magad körül teremtesz. Tibor kétségbeesve kiáltott föl:

— De mivel teremtsem újjá az életemet? — szava belefulladt zokogásába.

— Először is ezzel... A könnyeiddel.

— És azután?

— Szeretettel... Jósággal.

— És még?

— Új munkával... Megpróbálsz kemény, keserves új munkával... új kezdéssel.

— Hogyan?

— Meg kell értened azt, amit homályosan éreztél eddig. Ezt nem folytathatod. Erről a kellemesről, erről a kényelmesről, erről a sikeresről, igen, erről is le kell térted. Mást kell kezdeni. Újat... Nehezet... Keserűt...

— Olyan szomorú vagyok én.

— Nagy dolog a bánat, fiam. A legnagyobb dolog akkor is, ha érdeemtelenül ér. Mindíg jobbak leszünk tőle. De ha magunk szereztük magunknak, ha a magunk bűne fáj benne, akkor a legjobb, akkor a legtöbb.

— S ez elég?

— Nem fiam, nem elég. Tett is kell hozzá. Átformálódás. Jóvátévő tett.

Tibor sóhajtott.

— Mit tehetek én?

Az idegen lehajolt hozzá és erősen a szemébe nézett:

— Elmehetsz innen.

— Hova?

— Akárhova... De el kell menned... Messze, minél messzebb.

— Úgy itt kell hagynod ezt a régi életedet, mint egy megúnt rongyot... Ha itt maradsz, sohasem fogsz meggyógyulni. Te elmehetsz, ez nem szökés a büntetés elől, hanem távozás egy bűntől. Ha itt maradsz, egyre mélyebben fogod begúbózni magadat a kényszeredett megalkuvásokba. Hiszen lehet ezt is. Puhák és selymesek ezek a megalkuvások s ahogy évről-évre egyre jobban körülvesznek, talán még meg is nyugszol majd. De ne

felejtsd el, mindig jön egy óra, vagy csak egy pillanat, amikor mégis csak számot kell adni mindenről magadnak s akkor le fogod nézni magadat, gyűlölni fogod a mai magadat, mert nem tudtál erős lenni.

— És ha tudok?

— Akkor egy napon olyan könnyen fogsz kibújni belőle a fényre és az örökre, mint a lepke gúbójából. A választás rajtad áll... A választás mindig rajtunk áll, fiam.

— Olyan gyöngének, olyan összetörtnek érzem magamat. Mit kezdjek én. Mit és hogyan és hol.

— Ezt én nem mondhatom meg. De nem is azért kerültem én utadba, kifürkészhetetlen véletlenből, nem azért szólítottál meg te éppen engem... Én itt csak azért szóltam hozzád, hogy megpróbáljalak magadhoz visszavezetni. Ahhoz az énedhez, amelyik előtted már elmerült. Te most vagy megtalálod, vagy örökre elveszted magadat. De ez már nem az én dolgom. Töröld le a könnyeidet, fiam és emeld föl a fejedet. És a szívedet emeld föl fiam abból a mélységből, ahová lezuhantál vele.

— Emeljem? Emeljem? ... Hová?

Az idegen már nem felelt, erős meleg kezével még egyszer megsímogatta Tibor arcát és aztán megfordult s lassú lépésekkel eltávozott. Hosszú, lassú lépésekkel ment, fekete lebernyege meg-megbillent, nagy kalapja árnyékba fedte fejét. Nem fordult vissza és beleveszett az éjszakába.

Tibor ott ült egyedül a dunaparti padon.

Lassan valami nagy megnyugvás vett erőt rajta.

Derengő tudata annak, hogy mégis csak talpra tud állni. Talpra fog állni, ha mindjárt belepusztul is.

Még ha belepusztul is?

— Miért pusztulna bele? A Tömpe Gyurka golyójába nem halt bele. Elég erős, elég fiatal, hogy újra kezdje. Végre is, amit más, annyi más meg tudott csinálni, attól neki sem kell félni.

Itt van ez a Mecsek Bandi, hát ez nem tudott megállni a maga lábán idegenben?

Most egyszerre egészen másnak, egészen újnak érezte mindazt, amit egykori pajtása az előbb mondott neki. Akkor idegennek, szinte ellenszenvesnek érezte az öntudatnak ezt a hangját, a füstös, sörgőzös levegőben, de ahogy most visszaidézte emlékezetébe Mecsek Bandi szavait, valami bátorságot, valami biztatást érzett ki belőlük. Újra kelle beszélni azzal a fiúval. Igen. Holnap be fog menni megint az Apostolokhoz és beszél vele. Hátha tud valamit mondani. Addig is...

Itt elakadtak a gondolatai...

Csak hogy addig, addig el kell még mást is intézni. Nagyobbat, az egyetlen igazán nagyot.

Fölkelt a padról és körülnézett. Nagy lélegzetet vett és gyönyörűséggel szívta be az illatos májusi levegőt.

A Pálffy-tér felől a part korlátja mellett karcsú női alak körvonalai lengtek elő a homályból.

Mary... Persze Mary, milyen furcsa, szinte elfelejtette, hogy voltaképpen találkozóra jött.

Találkozóra?

Talán inkább búcsúzásra.

Ha a régi életéből elmegy, akkor Maryt is itt kell hagyni.

Itt bizony, itt kell hagyni, pedig ez a lány bizonyosan egészen mást vár.

Milyen furcsa ez, ami kettőjük között történt. Voltaképpen nem is történt semmi. És mégis milyen közel kerültek egymáshoz.

Pedig sohase beszéltek még szerelemről. Tibor mégis tudta, hogy a lány szereti. S hogy ő szerelmes Maryba, az már olyan természetes volt előtte, mintha ez valami régi-régi történet lenne.

És most mégis...

El fognak válni...

Még meg sem csókolta soha. És ha most, ha ma este ráhajolna a lány mosolygós szájára és az első csók már a búcsúé lenne?

Hát szabad akkor?

Nem. Szépen, okosan, egyszerűen csöndesen el kell intézni a dolgot. Meg kell neki mondani, hogy ő el fog menni...

De hát miért?... Ezt fogja kérdezni a lány. Miért akar ő elmenni. Most. Az előléptetés után, fizetésemelés után. A híresség, siker után.

Megmondjon neki mindent? Azt nem lehet. Legalább az illúziót meg kell hagynia Mary számára, hogy ebben az ő kis regényében mégis csak egy hős szerepelt. Egy sikkasztó? Nem, nem, ez lehetetlen.

Nem is fogja megmondani, hogy elmegy. Csak azt, hogy üdülni megy. Hát persze. Hiszen erről úgyis szó volt. Mary ezen nem csodálkoznék. Sőt. Örülne neki.

Sokkal önzetlenebb, sokkal derekabb teremtés ez az önálló kislány, hogy ne örülne neki, hogy akit szeret, az a nagy veszedelem, nagy izgalom után elmegy kipihenni magát, elmegy erőt gyűjteni. Igen, így lesz jó. Marynak ezt fogja mondani s azután majd később megírja neki, hogy elment és ide nem jön vissza többé soha. Mary egy kicsit sírni fog... Nem, nem, szegény még nagyon sokat fog sírni, de az már mindegy, nem lehet máskép. Bizonytalanságba, új élete ismeretlen veszedelmébe nem ránthatja magával ezt a lényt, ezt a jó és igaz lényt. Nem, nem... nem bizony.

És ő? Ó hogy fogja kibírni Mary nélkül? Akit már úgy megszokott, szinte egynek érzett magával. Akivel már nem is beszélgetett, hanem együtt gondolkozott. Együtt érzett.

A szívébe belevágott a fájdalom.

Az áldozat... Hát igen, ez a nagy áldozat. Nem a hivatal, nem a polgári jólét, nem a karrier, nem a gazdagság ígérete. Az mind semmi... Semmi és ez még mind meg is lehet... De ez a boldogság. Ez a szelíd, édes, melengető boldogság. Ha már itt volt mellette, itt van, csak a kezét kell kinyújtania érte, hiszen egész bizonyos, Mary már várja a vallomását. A maga becsületes, tiszta leányeszével bizonyosan arra gondol, hogy Tibor meg fogja kérni, feleségül veszi.

De hát erről le kell mondani.

Erről kell lemondani.

Ez az áldozat.

De lehet így kezdeni az új életet, hogy ne őszintén,

becsületesen, ne tisztán mondja meg ennek a leánynak, mit akar ő tenni és mit nem.

Szabad most hazudni neki? Szabad rózsaszín köddel körülvenni a fájdalmas igazságot? Csak azért, mert ő fél Mary könnyes szemébe belenézni. Fél látni a megremegését, a megrendülését, csalódását.

Szabad ezt?

Nem.

Nem, így nem lehet elkezdni azt a másik életet. Meg kell Marynak majd mondani mindent úgy, ahogy van. S azután elmenni.

De nem most.

Előbb még mást kell elintézni.

Még van egy másik számadása is. Az a legelső.

Azzal, akinek nem mondta ki a nevét. Nem mondhatta ki a nevét. Azzal, akihez az ismeretlenen át eljutott egyszerre, hirtelen és csodálatosan.

A közeledő leányalak már alig volt száz-százhusz lépésnyire.

Tibor hirtelen átsietett a másik oldalra és a tér oldalán lement a Fő-utca felé. Aztán balra fordult.

A kapucínus-zárda magas barokk kapualjában megállt. Becsöngetett.

VIII

A söröző egyik hátsó fülkéjében ültek egyedül.
Mecseky Bandi elámulva nézett a barátjára:

— El akarsz menni Budapestről?

— El.

— Itt hagyod az állásodat?

— Itt hagyom.

— De hiszen, mint mondtad, egy év múlva talán már cégvezető lettél volna?

— Itt hagyom.

— De miért?

— Fel akarok szabadulni!

Mecseky a fejét rázta:

— Nem értem. Szerelmes vagy?

Tibor hallgatott egy ideig, azután halkán mondta:

— Szerelmes vagyok... de nem azért megyek el.

Sőt annak ellenére!

— Elégedetlen vagy?

— Igen. Magammal.

— Mit akarsz kezdeni?

— Ezt akarom veled megbeszélni.

— Velem? Én adjak neked tanácsot?

— Te. Olyan okosan, olyan bátran beszéltél teg-

nap. Sokat gondokoztam utána és rájöttem, hogy igazad van. Ez az élet nyugodt, biztos, de... — elharapta a szót.

— Nyolc-tíz év előtt megértettelek volna — felelte vállat vonva a másik. — Most? Nem vagy abban a korban, amikor újra kezdeni lehet.

— Mindíg lehet újra kezdeni! És soha sincs késő! — mondta csöndesen Tibor és a dunaparti Ismeretlenre gondolt.

Vajjon ki lehetett? Milyen különösek a véletlenek. Ha tegnap este például valami csöndes nyárspolgár, vagy valami félbolond bohém kerül útjába...

Véletlen?

Érezte, hogy nem az.

Mecseky Bandi elgondolkozva nézte a szivarja végét:

— No igen, ha muszáj... persze... De neked nem muszáj, jó dolgod van.

— Azért muszáj, mert jó dolgom van.

— Nem értelek.

— Ez nem is fontos most, Bandikám. Majd egyszer... majd valamikor talán elmagyarázom az egészet. Most nem is tudnám neked világosan és érthetően elmondani. Az a kérdés, akarsz-e segíteni engem?

— Persze, hogy akarok! Csak azt nem tudom, hogyan?

Tibor vontatottan felelt:

— Azt gondoltam, hogy... talán... igen... hogy talán utánad csinálnám az egészet. Úgy, ahogy te kezdted...

Mecseky tagadóan intett a kezével:

— Ez nem jó. Most ott lenn kezdeni... azt nem! Aki már benne van, annak csak elmegy valahogy, de ott próbálkozni most, nem ajánlom... Végre is te megszoktad...

— Nincsenek igényeim és főképpen nem lesznek igényeim mostantól kezdve. Egyszerűen: dolgozni akarok és megélni.

Mecseky keserűn fölnevetett:

— Vagy harmincmillió ember akarja ugyanebben a percben ugyanezt, édes Tiborkám és hiába... Hanem te, megállj csak! Nincs valami összeköttetésed Dél-amerikában?

— Délamerikában?

— Igen, Argentínában, Brazíliában...

— Nincs. Hogy lehetne?

— Úgy gondoltam, hogy a bank révén.

— Semmit sem akarok a bank révén.

— Miért? Mi bajod van velük?

Tibor nem felelt. Ez az ember semmiről sem tud. Sem arról, hogy ő „hős“... sem arról, hogy...

— Kérlek — mondta kedvetlenül a másik — én nem akarlak erőltetni a bizalmaskodásra, de hát ha egyszer tanácsot akarsz, akkor légy egészen őszinte.

— Egészen őszinte vagyok, de nincs semmi bajom velük. Ennek valami más oka van... Szóval nem tudsz semmit se mondani? Tegnap szidtál bennünket, akik itt maradtunk, hogy így, meg úgy... most pedig egyszerűen visszahúzódsz, mint csiga a házába.

— Nem húzódok vissza — mondta Mecseky Bandi

— de ott kint megtanultam megbecsülni az elért eredményeket... Te mondtad, hogy ma mindenki örülhet, akinek van egy helye.

— Igen, de te azt kérdezted, hogy én boldog vagyok-e?

— Na és?

— Na és ez az. Én így nem vagyok boldog. Mert én a boldogságot a magam egyensúlyában találom.

— Ez hiányzik itt neked?

— Igen, ma már ez hiányzik.

— Azt hiszed, hogy kint megtalálod?

— Mindenesetre meg akarom próbálni.

Mecseky hallgatott egy darabig. Húzott egy hosszú a korsójából, azután azt mondta:

— Nézd Tibor! Én nem bánom, látom, hogy van itt valami, amit nem akarsz, vagy nem tudsz megmondani. Azt is látom, hogy innen mindenképpen el akarsz menni. És hogy tegnap óta történt veled valami...

— Igen, tegnap óta nagy dolog történt. Nagyon nagy dolog.

— Hát kérlek, jó. Ha más nincs, gyere velem. Nálam mindenesetre meglesz a helyed, ahol alhatsz, ahol ehetsz... De arra figyelmeztetlek, hogy ez elsősorban testi munka és testi megpróbáltatás.

— Azt akarom.

— És figyelmeztetlek becsületesen arra, hogy nem sok kilátás van a kiugrásra...

— Nem bánom.

— Akkor öregem, jó lenne, ha neki ülnél és megtanulnál hollandusul annyit, amennyit két hónap

alatt csak lehet. És tudniillik két hónap mulva megyek el.

— Csak két hónap mulva? — kérdezte csalódottan Tibor.

— Igen. Nagyon jó itt egy kicsit nekem és elhatároztam, hogy pihenek. Még pihenek vagy hét-nyolc hetet... Van valami pénzed?

— Nem sok.

— De a hajójegyet csak meg tudod váltani?

Tibornak fogalma sem volt arról, hogy a hajójegy mibe kerül, s hogy honnan szerez rá pénzt, de azért azt mondta:

— Annyi... hogyne... persze...

— Hát akkor megegyeztünk. Mikor jössz be újra ide?

— Amikor akarod.

— Holnapután, jó? Holnapra már van valami más dolgom.

— Holnapután délután hat órakor itt leszek — mondta Tibor. Felállt és búcsúzott. Erős szorítással fogott kezét és belenézett a barátja szemébe, de valami bizonytalanságot, valami zavart látott benne.

— No szervusz! — mondta, azután elfordult és elment.

És tudta, hogy holnapután nem fog ide vissza-jönni. Nem, egyáltalában nem fogja többé látni Mecseky Bandit. Így nem lehet kezdeni. Azzal, hogy valaki másra ráakasztja magát. Ez a szegény fiú most már nem tud visszakozni. Pedig ha tisztességgel tehetné, megtenné. Ezt azonban nem lehet kihasználni.

— Derék gyerek ez a Bandi — gondolta magában.

— Csak tegnap egy kicsit felvágott. A messziről jött ember könnyelmű bátorságával beszélt és rajta vesztett... Nem, nem... szegény fiú, ezt nem lehet megcsinálni vele.

De hát akkor — Délamerika?

Igen, ennek kellene utánanézni, Délamerikának. Itt mindenesetre megvolna az az előnye, hogy tud olaszul. Igaz, hogy inkább levelezni tud, mint beszélni, dehát ez már mindegy. Kis gyakorlat... spanyolul még megtanulhat. De nem itt. Még csak az kéne! Két hónapig hollandusul tanulni itt!

Nem, nem, innen hamar el kell menni! Ha lehetne, még ma. Ma, mielőtt még találkozik Maryvel, aki tegnap este hiába várta. Szegény kislány... fel kellene hívni.

Igen, fel fogja hívni, de nem most. Később. Majd bemegy érte most a zárás előtt. Megnézte az óráját. Öt óra mult. Mary nem fogja tudni, hogy mi lett vele. Délelőtt már háromszor azon volt, hogy bemegy hozzá az üzletbe. De mindig visszafordult.

Öt óra mult...

Ejnye, fel kellene most menni a Nagy Szigorhoz, az ilyenkor még bent van a bankban. Meg kell mondani, hogy elmegy. Ezt legjobb lesz nála bejelenteni.

— Tényleg — ez a legegyszerűbb. Akkor nem találkozik többé a Vezérrel, el lehet búcsúzni tőle levélben.

Igen, felmegy a Nagy Szigorhoz és megmondja, hogy kilép a bankból. A felmondásról és végkielégítésről pedig lemond. Ezzel azután messze jóvá is tette a kárt, hiszen sokkal több járna neki, mint az az 570 pengő.

— A Nagy Szigor nagyot fog nézni! Ez még bizonyosan nem történt meg a bankban — elnevette magát.

Mezei tényleg nagyot nézett, amikor Pántzél Tibor szépen, csöndesen megmondta neki, hogy elhagyja az állását. A Nagy Szigor összecsapta a kezét:

— Megörültél? Ilyen remek pozíciót itt hagyni! Vagy valami jobbra hívtak? — és féltékenyen nézett rá.

— Nem — felelte Tibor. — E pillanatban még nem is tudom, hová megyek. Csak azt tudom, hogy ki-megyek az országból.

— De miért?

— Ne haragudj, kérlek, ez magánügy.

— Hova?

— Délamerikába.

A Nagy Szigornak fölcsillant a szeme:

— Hohó, megállj! — azután kedvetlenül legyintett a kezével. — De nem, ez nem felelne meg neked. Nagyon kicsi dolog...

— Miért? Miről volna szó?

— Három nappal előbb egy nagy-gyárbeli ismerősöm szólt, hogy délamerikai exportjuk irányításához kellene neki egy fiatalember, akivel Buenos Airesben... dehát nagyon rossz feltételek... Tudod, bizonytalan az egész dolog és nem akarnak túlsokat kockáztatni.

Tibor nyugodtan közbevágott:

— Kérlek, engem érdekel!

— Komolyan?

— Csak egyet szeretnék tudni, van-e annak a gyárnak valami összeköttetése a bankkal?

— Nem, semmi! Nagy elektrotechnikai gyár. Nekem személyes ismerősöm az illető direktor.

— Kérlek, telefonálj neki, hogy én reflektálnék erre az állásra.

— De mondom, nagyon gyenge a fizetés, kedves barátom és semmi előhaladási remény... Lehet, hogy egy félév múlva abbahagyják az egészet.

— Mindegy, akkor is érdekel!

— Kérlek! Megtehetem — mondta azután a Nagy Szigor — megtehetem. Várj csak!

Odanyúlt a telefonhoz és szólt a kisasszonyának:

— Kérem, hívja fel az Emergéné-nél Bäder igazgatót! Két perc múlva csengett a telefon.

— Halló, itt Mezei... Jó estét, Direktor úr... Pár nap előtt maga szólt nekem amiatt a délamerikai export-állás miatt. Hát itt volna egy igen kitűnő fiatalember... Igen... Prima, én garantálom. Családi okokból... — odanézett Tibor felé, aki bólintott, — igen, családi okokból akar elmenni Magyarországról és vállalná... Holnap tízkor? Jó, ott lesz... Semmi, kérem, nagyon szívesen. Örülök, hogy egyszer én tehettem szívességet... Kérem... Isten vele!

A Nagy Szigor odafordult Tibor felé.

— Hát amint látod, ez elég gyorsan ment.

— Igen, ez csodálatosan gyorsan ment.

Tibor megint a véletlenre gondolt és az Ismeretlenre, a csodálatos Ismeretlenre ott a Dunaparton.

— Nagyon köszönöm szíves jóindulatodat, — mondta aztán csöndesen — és akkor holnap elmegyek Bäder igazgató úrhoz s ha meg tudok egyezni vele, akkor majd értesítlek...

— A Vezér tudja már?

Tibor a fejét rázta:

— Ezt még nem. De én már a multkor megmondtam neki, hogy el akarok menni.

— Mit szólt?

Tibor nem akarta megmondani, hogy elmeorvost küldött a nyakára és csak annyit mondott:

— Látszott, hogy nem szívesen veszi tudomásul. Azt mondta, hogy jöjjenek el hozzá mégegyszer.

— Okvetlenül menj el hozzá. Az öreg téged igazán csodálatosan szeret. Hősnek tart... Jogosan...

— Hisz ez a baj éppen — gondolta Tibor és így felelt:

— Természetesen búcsú nélkül nem megyek el — kezdte is szégyelni magát, amiért tényleg gondolt egy pillanatig rá, hogy elkerüli az utolsó találkozást.

— Nem, nem fogja elkerülni. Sőt! Kell is, hogy mégegyszer beszéljenek.

Tibor elbúcsúzott és elment Mary üzletéhez.

Megvárta, amíg zártak és Mary kijött a boltból. Akkor eléje állt:

— Jó estét, Mary?

A lány durcásan felelt:

— Jó estét! Hát mi van magával?

Elindultak egymás mellett.

— Hogy velem mi van? Nagy dolog van velem, Mary. Én elmegyek!

A leány megállt és rámeredt:

— Elmegy? ... Hová?

— Messze. Délamerikába!

Mary hirtelen megragadta a férfi karját. Tibor

érezte, hogy a fiatal leány teste megtántorodik. Egy fájó, halk kis hang sikoltott föl Maryból:

— Mi... miért?... itt hagy?

Tibor lehajtotta a fejét és úgy felelt egészen elhalált szóval:

— Itt hagyom...

IX

A Neptun Rádió Gyárral gyorsan ment a megegyezés. Pántzél szó nélkül elfogadta az összes feltételeket. A fizetés bizony szűköcske volt, de kapott hajójegyet és negyvennyolc óra múlva indulhatott.

Ez volt a fontos.

Gyorsan elmenni, mert érezte, hogy Mary csendes bánatával hosszabb idő alatt feltétlenül megingatná elhatározását.

A leány először nem tiltakozott, nem vádaskodott és nem fenyegetett, de megadásában szívettépő kétségbeesés volt. Ahogy ment mellette s hallgatta Tibor zavart mentegetőzését, sokáig nem szólt egy szót sem. Csak a könnyei peregtek a kis kacér kalap rövid, fekete fátyla alatt. Mentek a Duna felé s mikor rátértek az Erzsébet-hídra, a nagy ív alatt Mary megállt s egy percre neki támaszkodott az óriási vasoszlopnak. Fejét hátravetette, szemét lehúnyta.

— Most várjon egy kicsit — mondta halkan s balkezelével szelíden és simogatóan megfogta Tibor karját. Elővette zsebkendőjét, letörölte könnyeit, sóhajtott egy kicsit is kihúzta magát:

— No, jól van, most már mehetünk! — azzal elindult.

Tibor hallgatva kullogott mellette. Érezte, hogy mindaz, amit eddig a leánynak mondott, üres, ügyefogyott, bamba kifogás. Hogy ebben a szegény kis országban nem lehet maradni, hogy vonzza a vágy ismeretlenek után, hogy szürke hivatalnokoskodás helyett nagy karrierre vágyik, hogy meg akarja hódítani a pénzt... Mindezen érezni lehetett, hogy csupa hazugság, csupa rejtegetés, amiben nincs egyetlen igaz szó.

Mást kellene itt mondani!

Az igazat kellene megmondani! De nem akarta elvenni Marytól a nagy illúziót. Akkor még attól az egyetlen szépségtől is megfosztja ezt a fiatal, megcsalódott lelket, ami legalább szép emléknek megmaradhatna ebből a kis tavaszi regényből...

Végre Mary szólalt meg:

— Miért nem mondja meg az igazat?

Tibor ijedten nézett a leányra.

— Igen, mért nem mondja meg az igazat, hogy nem szeret! És hogy nem tud tőlem másként szabadulni! — Mary hangja keserű volt és elfojtott sírás remgett benne.

Tibor lehajtotta a fejét.

— Mert ez nem igaz — felelte halkan és a leány keze után nyúlt. De az elhúzta tőle.

— Hagyjon! — tiltakozott Mary idegesen. — Nincs ennek semmi értelme. Azt hiszi, nem látom, miről van szó?... Én útjában vagyok magának..., Igen, igen, ne tiltakozzék, ez így van. Véletlenül elébe kerültem, de

most már útjában vagyok. Természetes. Mi vagyok én? Egy kis masamód-lány.

Tibor tiltakozó mozdulatot tett.

Mary megrázta fejét:

— Ugyan kérem, ne akarjon mindenáron kedves lenni... Hát persze, hogy az vagyok. Azért, mert én vezetem azt az üzletet, a maga szemében, a maga életében nem lehetek más és nem lehetek több... Megértem én ezt! Ha maga még mindig pénztáros lenne a belvárosi fiókban, akkor, akkor talán... nagyon talán, de akkor esetleg mégis jó lennék magának. Elég lennék így vagy úgy, de persze inkább — úgy. De most már más! És igaza van, Tibor, nem is lenne ez jó... Magát az élet hirtelenül és váratlanul fellökte mellőlem a magasba. Maga most már nem egy kis bankhivatalnok, hanem az óriás pénzintézet egyik híres főtisztviselője, aki nagy karrier előtt áll. Igen, igen, ez az egy igaz abból, amit mondtott: hogy maga most már akarja ezt a karriert és meg akarja hódítani a pénzt... De ehhez nem vihet magával engem. Teher lennék magának! Nyűg, aki lehúzza! Tehát meg kell tőlem szabadulnia. Ezt maga világosan tudja, érzi és akarja, de persze — reszkető száját gúnyosan lebiggyesztette — megmondani szégyenli... Végre is egy hős, kell hogy egy kicsit lovag is maradjon. Ugy-e? Szakítani akar velem, de nem akar egyszerűen otthagyni. Hát így vagyunk... Elutazik egy pár hónapra, mi többé nem ismerjük egymást... Azután visszajön, szépen, beül egy párnázott ajtó mögé, valahol a Vezér mellett. Cégvezető úr lesz, utána igazgató... Akkor azután csinál egy jó partit és néha majd tavasszal, amikor így nyílnak

az akácvirágok, mint most, majd vissza-vissza gondol egy buta kis leányra. Hiszen . . . szeretett és talán . . .

Már Budán jártak, a Döbrentei-tér bájos kis parkjában s Mary lehullott egy padra. Fejét két kezébe temette és elkezdett sírni. Ez a sírás már nem volt csöndes. Mély, feltörő, keserves zokogás volt, mely meg-megrázta a leány karcsú, fiatal testét.

Tibor ott állott mellette esetlenül, szótlánul és kínzó vádakkal szívében.

Az akácillat édesen hömpölgött és betöltötte a tavaszi estét.

— Jaj, mit fog csinálni jövőre és két év múlva és minden évben tavasszal, ha újra kinyílik az akác és friss zöldbe borul minden . . .

Körülnézett.

Mennyi zöld, mennyiféle zöld.

Gyengéd és lenge zöldszínű rügyek, bársonyos haragos zöld pázsit, ott hátul, komor sötétzöld bokrok, egy fenyő szinte fekete zöldje. A vadgesztenyefák ágain frissen bontakozó vidám zöld levelek. Mennyiféle szín és mind más. Egy színnek micsoda csodálatos szimfóniája. Ugyanabban a színben hányféleképpen tudja magát kifejezni a természet. És milyen ügyefogyott az ember, milyen szegény a szó s milyen árva az igazság, amikor el akar bújni a beszéd mögött.

Vagy talán a hazugságnak nincsen is csak hamis, csúnya és zavart árnyalata?

Nem, nem jóság és nem okosság, amit ő csinál most ezzel a lánnyal. Csodálatosan buta elképzelés volt, hogy

meg kell mentenie Mary illuzióit... Egy leány, aki szeret, az beleérez a dolgok mögé.

Igen, Mary sokkal okosabb és sokkal mélyebb valaki, semhogy meg ne érezte volna azonnal a kitalált és mondvacsinált kifogások hazugságát. Csak az igazat nem tudja. De mert nem tudja, még rettenetesebb és kegyetlenebb valóságot tételez fel.

Lehet ezt így hagyni?

Nem lehet.

— És szabad megmondani az igazat? — Tibor felnyögött.

Kinek mondja meg az igazat, ha nem neki. Annak az Ismeretlennek akkor este meg tudta mondani az igazat. A Vezérnek meg tudta mondani az igazat. A confiteor zord fönségében is ki tudta tární magát egészen. Most, most hazudni akar?

Egy leányért! Igaz ez? Tényleg a leányért?

Nem! Önmagáért. Nem a leányért akar az maradni Mary előtt, akinek ez a szerelmes szívű teremtés tartja, hanem önmaga miatt. Mert Mary volt az egyetlen — akitől félt. Minden más ítéletet kihívott és elébe állt bátran, de tőle — félt.

Ez az igazság. Nem tudatosan, nem szándékosan akarta ezt, de mégis így volt: Mary előtt az akart maradni, ami mások előtt nem akart maradni: hős.

Szabad ezt? És lehet ezt? A hazugságnak is meg van a maga szigorú logikája s éppen amikor fönn akart maradni Mary előtt abban a magasságban, ahová a leány rajongása helyezte, akkor zuhant le még sokkal mélyebbre

a lány szemében. Mary talán nem is azért sír most már, mert ő elmegy, hanem azért, mert nem az, akinek hitte.

— És ha elmondaná az igazságot?

Az sem lehet rosszabb a lány számára, mint ez. Hát akkor miért nem mondja el?

— El kell mondani — sóhajtott a Tibor és ebben a pillanatban számolt le végleg önmagában azzal az énjével, amelytől eddig is menekült, — de nem tudott végkép elszabadulni.

El kell mondani. Mert Mary hiheti majd róla azután, hogy gyöngé volt, hogy megtántorodott, hogy komisz sikasztó volt, de azt ne higgye, hogy becsstelen, aljas kalandor volt, aki vele csak játszani akart! Ne higgye, hogy önző és hitvány férfi volt, aki föláldozta szerelmét, a megtalált nagy érzését a karrierért, a sikerét a pénzért... El kell mondani!

És elmondta... Mindent!

Mary alig figyelt oda, amikor elkezdte. De egyszerre hirtelen fölkapta a fejét. Kiegyenesedett. Tibor felé fordult és valami különös riadt módon szinte szívta magába minden szavát.

— Most már tudja, hogy ki vagyok és miért megyek el és láthatja, hogy nem vagyok méltó magához! — fejezte be a férfi.

A leány puha, meleg karjával átölelte Tibor nyakát és magához húzta s kezével simogatta a haját és megcsókolta a szemét.

— Szegény, mennyit szenvedhetett...

Aztán szelíden eltolta magától a férfi tűzbeborult arcát s két kezével átkulcsolta Tibor kezét:

— Igaza van, hogy elmegy. Én csodálom érte, de megértem. Köszönöm magának, hogy ezt az emléket hagyja itt nekem.

Felállt s elindult a sárga úton. Tibor lassan ment utána. Mary egyszerre csak visszafordult:

— És mondja, — én ... én nem mehetek maga után?

Tibor a fejét rázta:

— Nem. Mert ez így most szépnek látszik és természetesnek is. De én odakünn nehéz életbe megyek, — egy másik világba ... Ki tudja, mi lesz velem? ... Nem, ez így sokkal jobb és sokkal okosabb ...

— Csak nagyon fáj ...

— Fáj és sokáig fog fájni, de egyszer mégis elmúlik majd ... Ha oda jönne, — akkor esetleg rövid idő múlva az múlnék el, ami ebben szép ...

— A szerelem?

Tibor nem felelt.

— És. ... és ... mondja ... mondja Tibor — kérdezte Mary szepegeve — ne is várjak magára itthon?

Tibor azt érezte, hogy minden elszakad benne. Hangja elcsuklott, amint felelt:

— Ne várjon, Mary! ...

A lány kicsit fölemetle és újra leejtette két karját:

— Hát jó ...

Tibor még mondani akart valamit, de Mary elébe vágott:

— Ne ... ne mondjon most semmit ... Menjen el ... Igen, menjen most el ... Majd holnap újra találkozunk ... És akkor már nyugodtabban és okosan fogunk beszélni ... Jó? ... De most egyedül akarok lenni ... Ki

akarom próbálni, milyen lesz most már mindig egyedül lenni... Tudja Tibor, milyen furcsa ez: a magányosság néha jó, de az egyedüliség — rettenetesen fáj.

Tibor megint akart mondani még két szót. Csak annyit akart mondani:

— Mennyire szeretlek!

De Mary intett neki, hogy hallgasson:

— Menjen el Tibor, kérem és ne féljen, — nem fogok semmi butaságot csinálni! — puha mozdulattal a Duna felé mutatott és elnevette magát. Nem vagyok az a természet. Csak... csak... most nem bírok tovább magával lenni... Kérem, nagyon kérem, menjen el szépen... És holnap este jöjjön el értem...

Azzal megfordult és elindult...

Ahogy most Tibor a gyárból visszafelé jött villamoson a városba, és ahogy végiggondolta ezt a tegnapi keserves estét, becsületesen azt érezte, hogy jól cselekedett. Nemcsak magáért, aki ezzel az utolsó nagy megalázkodással, ezzel a végső nagy önleplezéssel valahogyan felszabadult az utolsó gátlás alól is! De Maryért is, mert a leánynak éreznie kell, hogy ezekután nem történhetik más, mint — széjjelmenni! Mindegyik a maga útján, ki itt, ki ott, de az útjaik soha nem találkozhatnak. Nem azért, mert az ő útja bizonytalan és a jövője kétséges, hanem azért, mert valami nagy törés történt... Valami, ami jóvátehetetlen...

Milyen kár, hogy akkor az a szerencsétlen Porger... de ezen most már nem érdemes töprengeni! Ami történt,

megtörtént. Az élet nem mozifelvétel, amit tízszer is újra lehet csinálni. Az ember egyszer csinál valami butaságot és egy életen át hordozza magával.

Menjen ma este Maryért? Van értelme még ennek? Sok értelme nincs, de azért ennek még meg kell lenni. Mary biztosan ragaszkodik ahhoz a gondolathoz, hogy szépen, nyugodtan kezet adjanak-e egymásnak vagy még egyszer összeboruljanak. Ez voltaképpen butaság, póz és fokozása az elválás elkerülhetetlen fájdalmainak. De végig kell csinálni.

Igen, mindent végig kell csinálni.

A Vezérhez is föl kell menni. Most mindjárt.

— Hát essünk túl rajta!

A Deák-téren leszállt a villamosról... Az Erzsébet-tér mellett ment el, ahol a színes virágok tarkasága pompázott és a zöld százféle csodálatos árnyalat virult. Valami megkönnyebbüléssel, valami különös magabizással nézett végig a nagy kerten.

Ki látja meg ennyi pompában akármelyik egyetlen kis fűszálat? Elvész az a többi között.

Az ember is megcsinálhatja ezt. Szépen, szerényen elvész a többi között. Ő most egy rövid ideig mint valami rikító szín kiütkezött a többi közül és észrevették. Ha most eltűnik, újra elfogják felejtetni. Egy év múlva már a bankban sem fog senki sem gondolni Pántzél Tiborra, még maga az öreg Vezér sem.

A bank kapujában találkozott Paléterrel.

— Igaz? — kérdezte a kövér kis ember, aki mindig mosolygós rózsás arcát láthatóan igyekezett komolyra formálni;

— Igaz, öregem. Most írtam alá a megállapodást, holnapután már utazom is.

— De kérlek, legalább azt a kis baráti vacsorát meg lehetne holnap csinálni. Csak nem mész el anélkül, hogy ünnepeltünk volna? Ez igazán nem szép tőled! Ne haragudj, de nem szép tőled. Ez nem olyan dolog, ami elől ki lehet térni, — pattogva és haragosan beszélt. Nyilvánvaló volt, nagyon bosszankodik, hogy a gyönyörűen ki gondolt tószót végleg benne reked.

Tibor azonban barátságosan megveregette a vállát és elsietett mellette:

— Majd huszonöt év múlva, öregem. Ha visszajövök, jó? ...

A Vezérhez hamar beengedték. Az előszobában nem kellett sokáig várnia, öt perc múlva már ott volt előtte. Az öreg fanyar mosollyal mutatott neki helyet:

— Igazán elmegy?

— El. Azért jöttem, hogy elbúcsúzzam és megköszönjem minden jóságát ...

Brenney vállat vont:

— Jóságom önzés volt, édes fiam. Jól esett, hogy mindig jó lehettem hozzád. Ennek meg van az oka. Az apád ... — de ezt nem folytatta, hanem megkérdezte:

— Mikor még?

— Holnapután délután utazom a trieszti gyorsal és megszakítás nélkül megyek Genováig, ott szállok hajóra.

— Mezei mindent elmondott nekem. Szóval lemondasz a végkielégítésről?

— Lemondok róla, mert jóvá akarom tenni ... azt ...

A Vezér most merően a szemébe nézett:

— Tehát tényleg igaz?

— Igaz, — felelte halkán Tibor és lesütötte fejét — tessék elhinni...

— Jól van, elhiszem... Nem haragszom, de megmondom, hogy nem értelek. És azt sem értem, hogy miért nem akarsz mindent elmondani. Te, magunk között vagyunk, nem mondom el soha senkinek, de kérdek tőled valamit: nem Porgernek adtad?

— Én? Dehogy — tiltakozott Tibor.

Az öreg fölemelte jobb mutatóujját:

— Megállj csak! Porger fiókjában ottmaradt egy kis jegyzőkönyv. Ebbe jegyezte fel a szerencsétlen, könyelmű fráter az adósságait, váltólejáratait, a fizetési terminusokat... Ott szerepel a te neved is. „Pántzél Tibortól 800 pengő“. De a fizetési határidő pár nappal előbbi, mint amikor a rablótámadás történt.

Tibor nem tudott felelni.

Az öreg a fejét csóválta:

— Valami nem stimmel itt, fiam. Honnan volt neked csak úgy nyolcszáz pengő, amit oda tudtál adni? És ha megvolt a nyolcszáz pengő, mert visszakaptad, akkor miért vettél el a pénztárból megint csak nyolcszáz pengőt? Miért nem beszélsz egészen őszintén?

Tibor nem válaszolt.

— Hát jó, — dünnyögte a Vezér. — Ez a te dolog... Én csak egyet akarok neked mondani. Nem haragszom rád és tisztességes embernek tartalak és mert minden úgy van, ahogy látom, azért még inkább... De

egyszerűen nem értem, hogy neked mire kellett a pénz?
Na, hagyjuk ezt...

— Nekem van még egy kérésem.

— No...

— Arra kérem, intézzén a bank egy olyanféle levelet a bírósághoz, hogy újabb alapos vizsgálat után megállapították, hogy az a bizonyos 570 pengő, amit a Tömpe Gyuri nem akart vállalni s amivel kevesebb volt a pénztárban, mint amennyi a könyvekből kitetszik — azt, mondjuk, megtalálták. Egy oldalfiókban volt... Lehet ezt?

— Lehet, bár nem tudom mi értelme van.

— Én gondoltam rá, — folytatta Tibor — hogy elmegyek a vizsgálóbíróhoz és elmondom a dolgokat. De... azt hiszem ez nem lett volna kellemes az intézetnek. Tessék elhinni, hogy — csak azért! Nem magamért. Én!... tett egy mozdulatot bal kezefejével.

A Vezér kis hallgatás után felelt:

— Kérlek, ennek nincs semmi akadály, bár azt hiszem, ez nem fogja megmenteni őket az akasztófától. De ha te úgy gondolod, hogy fontos, hát megteszem.

— Köszönöm. És akkor még egyszer megköszönöm méltóságodnak minden jóságát, megértését. Nagyon, nagyon hálásan köszönöm, amit most az előbb mondott nekem és... és akkor én... megyek.

— Várj csak egy percig.

Kihúzott az íróasztal fiókjából egy borítékot és feleje nyujtotta:

Tibor nem akarta elvenni.

— Nem kérem... nem... én semmit...

Az öreg elmosolyodott.

— Vedd át nyugodtan. Sem pénz, sem csekk nincs benne, — hanem valami egészen más. De add nekem a szavadat, hogy csak akkor nyitod ki, amikor a hajóval már a nyílt óceánon vagy s már nem is látod Európa partjait...

Tibor értetlenül nézett rá.

— Erre kérlek, — ezt tedd meg nekem!

Pántzél átvette a borítékot s meghajította a fejét.

— Úgy lesz, ahogy parancsolja.

Az öreg kezét nyújtott:

— No hát akkor, Isten veled, édes fiam, járj szerencsével. De azért, ha ott künn még sem sikerül — meghatottan és nagy melegséggel nézett rá — és megjön az eszed, szóval, ha visszajössz esetleg, mindig lesz egy íróasztal itt a számodra — már ameddig én élek...

Tibor meghatottan fogta meg az öreg kezét és felállt:

— Nagyon szépen köszönöm.

Csöndesen hátrált a szobából. Kezet fogott Vilma nagysáddal és sietve elindult. Minden találkozást, minden búcsút el akart kerülni. De Mezeihez mégis be kell menni. Meg kell neki köszönni a dolgot... Csak gyorsan — minél hamarább átesni mindenen.

Mezeivel hamar végzett. Elmondta, hogy megállapodott, hogy holnapután utazik... Szervusz-szervusz, — kezét fogtak, már ment is kifelé a bankból.

Ezzel most hát végzett volna. De Mary!... Maryval még találkozni kell. Odament egy telefonautomatához és fölhívta a kalapszalónt. Valahogy majd úgy beszéli meg Maryvel a találkozót, hogy minél rövidebb ideig tartson.

— Itt Pántzél Tibor beszél, Mary kisasszonyt kérem.
A telefonon idegen hang jelentkezett:

— Mary kisasszony nincs bent, ma nem jött be...

— Nem jött be? — kiáltott Tibor a telefonba és rettenetes ijedtség fogta el. — Szent Isten, csak nem csinált valami bolondságot az a lány? — rémüldözött magában.
— Nincs valami baja? — kérdezte.

De az idegen hang megnyugtatta:

— Nincs kérem! Egy heti szabadságot kért tőlem, mert valami családi ügyben el kellett utaznia rokonaihoz vidékre.

— Hová?

— Azt nem tudom. De azt mondta, jövő kedden megint itt lesz. Tessék majd akkor fölhívni.

— Jó... igen... dadogta Tibor — majd akkor kedden! — és visszaakasztotta a kagylót. Megzavarodva, kábultan lépett ki a fülkéből.

Mary nem akar vele találkozni!

X

A hatalmas hajótest egyenletes rengése Tibor nyugtalan álmait ringatta. Ez már a második éjszaka volt, amióta az óriáshajó kifutott a genovai kikötőből. És Tibor két nap óta hiába küzködött a fájdalomtól, amely elborította.

Azt hitte, hogy felszabadulás lesz, amikor a lába utoljára érinti az európai szárazföldet és az első félóra az is volt. Boldogan érezte, hogy most lassan elmarad a part a kék hegyeivel együtt, elsüpped a láthatárba minden, amit otthagyt. Az egész régi élete. De azután egyre jobban s egyre bizonyosabban érezte, hogy ennek az életnek egy darabját nem tudta odahagyni egészen. Akármilyen tisztán kéklő is volt itt az ég fölötte, egy nagy sötét felhő vele jött, kísérte és ránehezedett.

A rossz lelkiismeretet, a tépő önvádat, a hazug dicsőségnek undorát, meggyűlölt és lenézett vétkét, eldobott sikerének émelyedését elhagyta. Ez elmaradt mögötte mnd, mind.

De a bánat, a keserű szomorúság ott lapult az utitáskájában.

Hirtelen eszébe jutott, amikor diákkorában az első kiránduláson volt és útközben, a vonaton, hátizsákjá-

ban fölfedezte a sonkás vajaskenyeret, amit az édesanyja csempészett bele. Milyen édes volt az az öröm!

És milyen fanyar, milyen alattomos ez a bánat, amit a sors dugott titokban a podgyászába.

Édesanyja... Próbált rá visszagondolni, de csak valami nagyon elmosódott képet látott. Szőke és fehér kerek arcot, nagy kékesszürke szemmel. És a kezére emlékezett, igen, a kezére jól emlékezett. Nem volt puha ez a kéz, inkább érdes egy kicsit. Kidolgozott, erős kéz volt az anyjáé. Csak az érintése volt nagyon puha és nagyon meleg. Milyen régen... Istenem, milyen régen... Tibor nyugtalanul hánykolódott a keskeny kabinágyon s néha egy-egy nagyot sóhajtott.

Nem kellett félnie, hogy meghallják.

Egyedül volt a nagy és mégis szűkreszabott kabinban, ahol négy ember számára volt hely. Nem is lett volna éppen rossz egy árva kiránduló számára, ha nem lett volna túlságosan közel a gépekhez, amelyeknek furcsa morgását és lüktetését Tibor nem bírta megszokni.

De volt ebben a kicsi szabályos és egyszerű helyiségben valami, — talán csak az tette, hogy éppen egyedül volt, — ami folytonosan két hasonlóra emlékeztette: a börtön zárkáira s a kolostori cellákra. Ez a fülke valahogyan a kettő között volt.

Azt érezte, ő maga van a kettő között.

Az egyikhez nem volt elég rossz, — a másikhoz nem volt elég jó. Az egyiket nem érdekeltte meg, ezt tudta, s a másikat — érezte — nem tudta kiérdemelni.

Így viszi most a nagy hajó a kis fülkében egyformán messze a kettő között.

Két világ között. Két élet között.

A régiből már alig van valami. Csak egy-két emlék. Az anyja keze... Az apja erős, szigorú tekintete, amely akkor lágyult el, ha ránézett... Az apja?... A kemény, az egész férfi, — a szigorú ítélő, aki a makulát sem tűrte volna el a maga lelkiismeretében... Nem is jó rágon-dolni... ha most... ha most neki kellett volna elmon-dani mindazt, ami történt... Alkalmasint akkor is ugyanez lett volna a vége... talán... talán nem tagadta volna meg egészen, — de elküldte volna. Biztosan elküldte volna Amerikába.

Ez a gondolat fájó volt és mégis megnyugtató... De nem, nem — egészen bizonyos, hogy örökre elutasította volna magától és soha többé át nem léphette volna a házuk küszöbét... Az a szigorú, az az erős ember! Milyen jó néha, hogy valaki idejében meghal... Az emlék mindig megszelídül. Az emlék soha sem kemény és soha sem könnyörtelen.

Sohasem?...

És Mary?

Ez a lány még nem emlék, ez még égő seb! Fojto-gató bánat, amely egyre vele van.

Pedig nem volt könnyörtelen. Milyen szelíd, milyen puha, milyen megbocsátó, milyen forró volt az ölelése, mikor azt mondotta:

— Szegénykém, mennyit szenvedhetett!...

De Mary mégis tudott könnyörtelen lenni, tudott ke-gyetlen lenni, — az utolsó pillanatban: amikor elfutott a végső találkozás elől.

Tibor megint sóhajtott egy nagyot.

Hiszen ő is így akarta voltaképpen! Ő is minden-áron kurtára akarta szabni az utolsó találkozást, sőt belül, legjobban szerette volna kikerülni. Amikor megtudta, hogy Mary elutazott, megdöbbentette, de nem fájt. Megpróbálta ugyan, hogy valahogy érintkezést találjon vele, kitudakolta a lakását, megkérdezte a szállásadóját, — de amikor semmit sem tudhatott meg, szinte megkönnyebbült... És az elutazás percéig el is hitette magával, hogy jobb ez így. Mégis, amikor úgy fordult, hogy búcsú nélkül utazott el, — rettenetesen érezte a búcsú hiányát.

Ügylátszik vannak sablónok az életben, amelyeknek mélyebb az értelmük, — mintsem tudnók.

Egy utolsó kézfogás, egy hosszú elszakadó csók a pályaudvaron, egy lobogó fehér kendő... Milliók által milliószor végigcsinált rövid formaságok... s mégis mennyi minden van bennük, mennyi minden van mögöttük.

Milyen sok marad belőlük az emberben döntő, nagy pillanatok után.

A keserű bölcs egyik mondása jutott az eszébe: „Megszokásos állat az ember.“

Nem igaz! Éppen az teszi emberré, hogy vannak életformái és életnyilvánulásai, melyek megszokottak és azonosak a többiével és mégis mindig új egyéni élmény van mögöttük.

Ha még egyszer találkozik Maryval, ugyan mi történt volna? A lány sírt volna, talán még ő is... megpróbáltak volna mondani egy-két szép szót... Ezek a szavak ügye-

fogyottak és gyávák lettek volna... És kezet fogtak volna... és megcsókolták volna egymást.

Mindez voltakép semmi, — semmi a nagy elválásban, a nagy örökre való elszakadásban...

Semmi? Igen, semmi. De azért egy kicsikét mégis minden: egy ici-pici minden... Ami, ha megtörténik, talán hamar elfoszlik az emberben megint, de hogy nem történt meg — éppen, mert nem történt meg — úgy fáj, mint a legnagyobb bánat.

És úgy hiányzik, mint amit nem lehet többé pótolni soha.

Soha!

Milyen nagy-nagy szó ez, milyen furcsa ez.

Hát lehet az, hogy nem látja többé Maryt?... Se holnap, se holnapután, se egy év múlva, — se tíz év múlva? Lehet ez?

Lehet, mert így lesz. Kell, hogy így legyen.

A szíve úgy összeszorult, hogy szerette volna elordítani magát. De csak nyögött.

— Mary... Mary!...

Nagy ez az áldozat... rettenetesen nagy!

És nem is áldozat semmi, más, csak ez...

Ahogy behúnyta a szemét, valami sárga ködben az Ismeretlen arcát látta újra. Ez az arc most még szelídebb, még szomorúbb volt, mint akkor. A szeme úgy megnőtt. Nagy parázsló szem volt és erősen, mélyen nézett bele az övébe...

Hát ez kellett?...

Ez kellett.

Az Ismeretlen arca szelíden mosolygott és a szeme mintha intett volna.

Tibor megint fölriadt...

A kabin ajtaján kopogtak. Tibor meggyújtotta a lámpát, fölugrott az ágyból és ajtót nyitott.

Egy steward állt ott.

— Rádiógramm — mondta.

— Nekem? ... Lehetetlen ...

A steward nevetett:

— Bizony önnek, Signore! — átadta a táviratot és sarkonfordult.

Tibor lassan tette be utána az ajtót és kényelmetlen idegességgel forgatta kezében a lezárt papírt.

Azután odament a lámpához, leült az ágya szélére és megnézte a címzést. Tényleg neki szólt. Ott volt a neve hibátlanul.

Ki lehet? És mit akarnak tőle?

Egy pillanatra letette a kis asztalkára. Hátha nem bontaná föl? Hátha kinyitná az ablakot s a sürgönyt kidobná az éjszakába, a tengerbe ...

Mit akarnak tőle, még mindig, mit akar ez a másik, otthagyt világ ... Nem volt elég?

Hirtelen eszébe jutott valami.

Biztosan az Emergé-től küldenek neki valami hivatalos üzenetet ... Nem is lehet másképp, mert senki más nem tudja, hogy pontosan ezzel a hajóval utazik ... Vagy a Vezér?

Nyugtalanul forgatta a kezében a táviratot. Még mindig nem bontotta föl. Mintha azzal, hogy később bontja föl, megváltozhatnék a tartalma.

Csak az Emerg  lehet . . .

Szent Isten, ha visszahívják!

Ő nem megy vissza akkor sem . . . Nem! . . . Félévi tartózkodási engedélye van, azalatt megpróbál valamit. Ha más nincs, elmegy rakodó munkásnak. De vissza nem! Soha, soha vissza nem!

Hirtelen elhatározással föltépte a táviratot. Ez volt benne:

„Nem szabad várnom?

Mary.“

Tibor rábámult a szétterített pap irosra.

Fölállt s elkezdett a kis rövid kabinban alá s fel járni.

Mary! . . . H t mégis . . . Mégis jelentkezett.  gy búcsúzik.  gy akar búcsút venni, hogy nem szakad el? Hogy tartani akarja, hogy egyetlen vékony kicsi szélén a reménységnek össze akarja kötni magát vele? Sz razf ldeken és tengereken  t . . .

—  des, kicsi Mary . . . Milyen k r! . . .

Kár, mert nem lehet. Hiába, nem lehet.

Erre a s rg nyre nem szabad válaszolni. Azt, hogy „nem“, azt nem lehet felelni, azt, hogy „igen“, azt sem szabad felelni!

Hirtelen odaugrott az asztalhoz, fölkapta a papírt s  sszegy rte. A másik kezével gyorsan föltépte az ablakot és a kis papírgombócot kidobta a sötétségbe.

Kidugta a fejét a kerek ablakon és utána bámult, de csak a pillanat tizedr sz ig látott valami kis fehér vilan st, azután eltűnt az is.

Tibor betette az ablakot.

— Jobb ez  gy — mondta és levágta magát az ágyra.

Eloltotta a lámpát és sokáig nézett bele a sötétségbe s azután — vagy egy óra múlva — nyugtalanul kavargó gondolataival lassan beleroskadott az álom öntudtlanságába.

Reggel korán ébredt. Öt óra volt. Gyorsan megmosakodott, felöltözött és sietett a födélzetre.

Végignézett a messze, messze kékségekbe elvesző láthatáron.

Partot már nem látott sehol.

A tenger síma volt és tükre vakítóan tündökölt a reggeli napfényben.

Tibor benyúlt a zsebébe és elővette a borítékot, amit Brenneytől kapott... Vajjon mit írhat a Vezér?...

Lassan, gondolkozva nyitotta ki a levelet. Elsárgult, régi papír volt benne. Levél, de nem a Vezér írása. Valami idegen írás.

Idegen? Nem!...

Kiteregette a kis asztalkán és föléje hajolt:

Szent Isten! Az apja írása!

Igen, igen... hiszen a végén ott az aláírás is. Milyen jól ismerte Tibor ezt a jellegzetes, kicsit régimódi, de nagyon férfias autogrammot.

De miféle levél ez? Kinek írta ezt az apja? Mikor? Miért?... És miért adta oda neki ezt a Vezér? Megnézte a dátumot: a levél keltezése abból az időből való volt, amikor a fiatal Brentner Feri nagybátyja halála miatt haza kellett hogy jöjjön Szmirnából. Tibor elkezdte olvasni a levelet. Az volt a furcsa benne, hogy az elején nem volt megszólítás. Nyilvánvalóan csak második íve volt egy levélnek. Az első mondatról látszott is, hogy folytatása egy gondolatsornak:

„Ezért gondolhatod, minő fájdalmas érzésekkel olvastam leveledet, amelyben sorsod hirtelen rosszrafordulásáról panaszkodol és a bizonytalan jövő kétségei bánatnak. Valóban nehéz napokat élsz át, hiszen minden eddigi reményed füstbe ment. De én mégis azt mondom neked: Ne csüggedj, fiú! Hidd el, igaz a régi mondás: borúra derű! A legsötétebb égbolt is kiderül a végén és megjelenik rajta a szivárvány: a reménység. Ne vádold most már magad, hogy könnyelműségeddel és meggondolatlanságoddal elvesztetted azt a kis pénzedet, amit pár év alatt félretettél. Fogadd nyugodtan a megpróbáltatást, jobb leszel, több leszel általa. Ha valakinek ártottál, csak magadnak, de megfizettél érte és legalább megmarad a tanulság belőle: többé nem veszel kártyát a kezébe. Ne is próbáld soha hajszozni a szerencsét — csak szándékosan ne fuss el előle! Hagyj neki mindig nyitva egy ajtót, hogy bejöhessen, ha akar. De utána futni céltalan és veszedelmes. Olyan fiatal vagy még, hogy előtted van az egész élet. Vágj neki a munkának. Új úton és új helyen dolgozz keményen és higgyél erősen benne, hogy a leg-hatalmasabb, aki felettünk áll, Terád is gondol. A szerencsétlen körülmények, nagybátyád halála, a végzetes kártyaveszteség és a vele járó lelkiismeretfurdalás súlyos csapások, — de azért vagy férfi, azért vagy fiatal, hogy bátran nekivágj az életnek. Előre hát fiú! Egy-két esztendő és a kemény munka meghozza majd a gyümölcsét, megbékélt lelkiismereted megnyugszik, a volt veszteséget elfelejted. Új feladatok és új örömök várnak majd. A férfiélet legszebb célja a magasabb eszmények keresése, legszebb tartalma a munka és a legfőbb balzsam az örök

remény, hogy a boldogság csak messze van, — de nem elérhetetlen!... Isten áldjon fiú, adjon neked szerencsét és jókedvet...”

Itt bevégeződött a levél.

Tibor még egyszer elolvasta, azután harmadszor, negyedszer is — amíg végre már szinte kívülről tudta az egészet.

A szeme elhomályosodott és megkönnyebbült nagy sóhajtàssal hajtotta össze a levelet.

Milyen furcsa: mintha neki írta volna!

A Vezér nagy jót tett vele, amikor ezt a levelet adta neki utravalóul.

— Derék ember — mondotta Tibor magában s valami nagy, forró meghatottsággal gondolt az öregemberre, aki ezt a levelet évtizedeken át megőrizte és most oda tudta neki adni. A Vezér, lám, nem félt tőle, hogy fiatalos könnyelműségének leleplezésével megrendíti benne a maga tekintélyét. Sőt bizonyosan tudta, hogy ennek éppen ellenkező lesz a hatása.

De milyen különös és milyen finom volt ez az ötlet: az apa rég elporladt kezét egy elmúlt emberöltő messze mélységéből nyújtja fel a fiához: Ne csüggedj, fiú... Előre fiú!

Igen, az apjának van igaza, — a boldogság csak nagyon messze van, de nem elérhetetlen...

Tibor felállt, odalépett a hajó korlátjához és arccal Nyugatnak fordult, amerről friss reggeli szél fújt s amerre a láthatár ismeretlen párás kékségbe olvadt. A mögött a kék pára mögött van valahol az ő új élete. És a munkája, amelynek neki kell feküdni egész erővel,

egész szívvel. Érezte, hogy most, — ebben a pillanatban szakadt el végleg mindattól, ami mögötte van. De már megbékélve és megnyugodva.

Ha hibázott, jóvátette és e földön sem az állam bírái, sem a maga belső ítélőszéke nem kereset rajta semmit többé. Könnyelműségéért megfizetett, nem tartozik többé senkinek. Csak önmagának tartozik azzal, hogy megbecsülje emberségét: a saját erejét, a saját képességeit.

Valami rendkívüli, valami teljes felszabadulást érzett ebben a tiszta kék reggelben és ebben a nagy egyedülletben, ahogy most a maga élete meséjének királyfiaként nekivág az Óperenciának.

Két karját kitárta a távolság felé...

— Messze van... de nem elérhetetlen.

Hirtelen megfordult és megkereste az első stewardot.

— Hol lehet táviratot feladni? — kérdezte.

A jókedvű olasz fiú vidám szemekkel intett, hogy jöjjön utána. Folyosókon mentek végig, lépcsőkön mentek le és mentek fel, azután egy kis teremben a steward odavezette az asztalkához és távirat-lapot tett eléje.

Tibor siető betűkkel írta fel Mary budapesti címét és utána a szöveget. Csak ennyit:

— Várj!

Aláírta és újra felsietett a fedélzetre. Ráhajolt a korlátra és nézte, ahogy a tenger fehér habbal csapkodja a sebesen haladó óriáshajó hatalmas oldalát.

RÉGI VASÁRNAP A DUNA MELLETT

Akkoriban nem jártak-keltek ám annyian a Dunán, mint manapság. Ha néha vasárnap felvergődött a mi kis falunkig egyetlen négyes vagy nyolcas valamelyik budapesti evezősegyletből, — a nyaraló népek igen megbámulták a barnára sült arcú ifjakat. Mivelhogy azidőben más barnaságot nem igen lehetett rajtuk meglátni a parton. Az uszodánál kötöttek ki, amely jóval a hajóállomás alatt vesztegelt. Kiszálltak, illendően átöltöztek, sötétkék kétsoros, aranygombos, evezős egyenruhába, azután fejükön a kacér piros-kék, fehér-kék vagy fehér-fekete sapkával sétáltak fel a hajóállomáshoz.

Itt nagy platánok, kőrisfák és vadgesztenyék álltak, kicsi, de sűrű ligetben s alattuk az árnyékban sötétbarna padokon üldögéltek vagy kisebb-nagyobb körökben álldogáltak a nyaraló hölgyek és uraságok.

Nyár volt, július, a kánikula izzasztó forrósága. De azért a férfiak — még az öregje is — csodálatosan magas dupla keménygallérokban és fényesre vasalt, keményített színes ingekben parádéztek. Nagyrészüik fehér meg krém-színű flanel nadrágban, amit porcellánnak hívtak s ami akkortájt jött divatba. Azaz hogy a porcellánnadrág nem is volt egészen fehér, a legtöbbször ujjni távolságra vé-

kony sötétkék vagy fekete csíkok futottak végig. Sokuknak a kabátja is ugyanebből a kelméből volt, de legtöbben kétsoros, sötétkék rövid kabátot hordtak hozzá, ahhoz meg széles, színes selyemszalaggal ékített gigerli-kalapot. Az előkelőbbek pedig panamát. A kalapokról azonban hosszú fekete selyemzsinórok lógtak alá a felsőkabátgombhoz, hogyha netalán mégis szél kerekednék valahonnan ebben a rekkenő melegben, ahol a levegő meg nem mozdul, — legyen, ami visszatartsa a fejről lerepülő szalmakalapot. Igaz, voltak olyan urak is, akiknek a kabátjuk kihajtásán valamelyes ügyes csat figyegett, ami viszont arravaló volt, hogy a kalapot az ember feje helyett hordja. Mindezek között pedig tarka-barka kicsiny pillangó-nyakkendőket viseltek, de nem kötötték, készen volt az. A csokor mögött jobbra-balra holmi kis kemény leffentyűvel s mögötte rávarrt félholdformájú pléh-darabbal, amit a gavallérok fortélyos ügyességgel tudtak egy pillanat alatt a már említett kürtőmagasságú duplagallérokba illeszteni. Családapáknál ez a művelet már tovább tartott s némely kövérebb fajtájút háromszor is kiverít a veríték, amíg végre sikerült a nyakkendőt helyére bigygyeszteni.

Az urak között csak egy kisebb társaság tüntetett a keménygallér ellen, de ezek vadászruhában voltak, huszonötgombos, sárga vászon kamáslikkal, jó vastag, tarka flanellekben, a fejük búbján meg tiroli lódenkalappal. Kezükből szarvasagancsfogójú, szegesvégű bot, mellettük egy-két lusta vizsla, amelyik kinyújtott nyelvvel lihegett, vagy néha oda-odakapott egy bosszantó légy után. A vadászok abban is különböztek a többi férfinéptől, hogy szí-

varoztak, sőt kettő rövidszárú, angol pipából pöfögtette a füstöt, — a porcellánnadrágosok azonban cigarettát szívtak, azaz szivarkát, ahogyan akkoriban hívták. Még pedig egyiptomit. Mert hát többnyire kispénzű, középosztálybeli emberek voltak, jobbra hát nem tellett. Csak egy monoklis fiatalember tartott raccsoló szájában állandóan különös angol fajtát, amit sűrűn kínálgatott. De ezt az ifjút félév múlva néminemű sikkasztásokért becsukták. A magyar királyi dohányjövedék termékei inkább a zsenge ifjúság körében járták, meg az úszómester agyarára füstölgött egy „princszász”.

A hölgyek persze nem szívtak semmiféle, már hogy is tették volna, — nyilvános helyen. Nem mondom, ott-hon, egyedül, vagy egészen bizalmas körben tett egyik-másik néha egy-egy szippantást, dehát az nem számít. Hanem itt! Azaz hogy mégis, a szép Mici asszony éppen most gyújtott rá egy vékony, hosszú cigarettára, amivel az egyik regattista kínálta meg. De hát a Mici az más, neki általában furcsa szokásai vannak. Az ura, a híres ügyvéd, Londonból hozta magával... Azt mondják, hogy izé... modell... na hagyjuk. Nagyon mulatságos terem-tés volt, furcsán idegenül beszélt magyarul... Neki sok minden szabad volt. Úgy mondták akkoriban, hogy juk-ker-asszonyka. Mindenki megcsodálta, irigyelte, — de senki sem utánozta. Azaz hogy öltözködésben bizony mentek utána, már ki-aki és — ameddig. Mert például az estélyi ruháinak a kivágása...

— No, tudod, édesem, én azt mondom, hogy ezt már még sem lehet — mondta róla éppen a nagynevű képviselő felesége, akit pedig igazán nem lehetett megvádolni

maradisággal, mert esténként bizony kipirosította az arcát. — Már én csak azt mondom fiam, hogy így lehet öltözködni Párizsban, ha valaki elmegy a Moulin de la Galettebe, de nálunk . . . Más asszonynak a fürdőruhája illedelmesebb, pedig azt az uszodában nem láthatják a férfiak . . .

— A Mici olyan eredeti — mentegette egy sápadt, vézna asszonyka, akinek tarkavirágos, nagy fehér kalapja alól Tizian-vörös hajkorona ugrott elő.

— Persze, — felelt a képviselőné — te mindenben olyan modern vagy, Ilcsi — és gúnyos tekintetet vetett a fiatalasszony hajára, amíg egyetértően mosolyogva össze-nevetett a többivel.

Ilcsi zavarba jött és elfordult. Tudta, hogy ezek itt mind megszólják a háta mögött.

Ami nem is volt csoda. Ilcsi gyönyörű vörös haja ugyanis — festve volt. Pedig Ilcsi a világ legderekabb asszonykája volt. Mesebeli boldogságban élt az urával. Imádta a gyerekeit, a két rakoncátlan fiút és a kétéves kislányt, akinek olyan égőpiros Tizian-haja volt, mint a mamájának. Csakhogy igazi!

— Érdekes, — mondta róla egy barátnője, aki a mondásairól volt híres — ez az Ilcsi festi a haját és a gyereke lett vörös tőle.

Általában Ilcsivel sok bajuk volt az asszonyoknak. Különösen az idősebbjének. Amikor például megtudták, hogy kislányát nem otthon, hanem egy szanatóriumban hozta a világra, valóságos áradatban indult meg fölötte a szapulás.

— Én nem értem ezeket a mai asszonyokat — mondta akkor az öreg Borotvásné, a gazdag belvárosi kereskedő

özvegye. — Az én dédanyám még otthon szőtte a vásznat, a nagyanyám még otthon varratta a ruháit, az anyám még otthon kötötte a harisnyát, én még otthon sütöttem a kenyeret, a lányom még otthon szülte a gyerekeit, de hogy ezek a mai asszonyok mit csinálnak otthon, azt igazán nem tudom . . .

Szóval Ilcsire most megint rápirítottak s a képviselő neje könnyű fejbiccentéssel libegett el mellőle. Földigérő foulardselyem-szoknyája zizegve suhogott, ahogy továbblépett, — azaz inkább billegett, a magassarkú, kicsi fekete lakktopánban minduntalan megbicsaklott a lába a vastagon elhintett sóderen.

Bizony hosszú volt a szoknya akkor és felül is úgyszólván fülig ért a ruha. Mert a hölgyek ruhája, blúza egészen szűk és nagyon magas nyakban végződött, amit belül vékony halcsontok, vagy drótok peckeltek egyenesre, a végén nagy, hamis gyönggyel, amitől azután a nők bájos fehér nyakán a fül alatt, az áll kezdeténél állandóan ki-dörzsölt vörös foltocskák éktelenkedtek. Állt azért az asszonyok között vászonruhás is. Ezeknek a szoknyája valamivel rövidebb volt s vagy másfél ujjnyira látni engedte a cipőt, ami rendesen valami fehér bőr volt fekete lakkal. A szoknya fölött könnyű selyemblúzt, azon pedig derékbaszabott, szűk vászonkabátkát hordtak. A jobbmódúak panamakalapot.

De természetesen és kivétel nélkül mindannyian mider, — óriási halcsontokkal, — aminek következtében a hölgyek inkább álldogáltak, mintsem hogy leültek volna. És ha véletlenül kioldódott a cipőjük szalagja, bizony meg kellett kérni valakit a körülöttük lebzselő lovagok

közül, hogy kösse meg. Ami ugyan igen nagy kitüntetés és gáláns feladat volt, ám az urak mégsem szerették, mert rendesen le kellett térdelni hozzá, a sóder pedig sárgára piszkította a porcellánnadrágot.

Közben meleg volt ... Tüzes és száraz kemencemeleg s a hölgyek és urak tétlen álldogáltak ebben a szörnyű hőségben, állig begombolkozva, bepréselve, — keménységekkel és vastagságokkal borítva.

A történelmi igazság kedvéért azonban meg kell állapítani, hogy nem izzadtak jobban és nem volt nagyobb melegük, mint a mai embereknek, akik megszabadították magukat mindezekről a fölösleges és kényelmetlen külsőségektől, — de mintha ezzel el is veszítettek volna valamit az önfegyelmükből, magukratartásukból és — még sok minden másból ...

Végre féltizenegy óra tájban megjött a vasárnapi hajó. Mert délelőtt csak vasárnap jött gőzös és hozta magával a nyaralók rémét: a váratlan vendéget.

Váratlan? Személy szerint azok voltak, de hogy valamilyen vendég jön, arra minden háziasszony számított. A vasárnapi ebéd úgyis készült. Három-négy adaggal többre, mint ahányan a háznál voltak. Ez azonban rendesen kevés volt s néha bizony a háziaknak a paprikás csirkeből nem jutott más, mint a szósz.

Amikor a hajó megérkezett és nagy üggyel-bajjal kikötött, a nyaralók kétoldalt felsorakoztak az út mellé. Biztató és vigasztaló részvétellel, de a sorsban való megadással néztek egymásra. Akinek jutott vendég — és majd mindenkinek jutott, — azok hangos: „Jaj, de nagyszerű, hát kijöttetek! Már három hete vártunk“ — kiáltással

kalauzolták a vendégeket s közben egy-egy méla és fájdalmas pillantást küldtek ama boldog kevesek felé, akik a távozó hajó füttye után megkönnyebbült sóhajjal — és egyedül maradtak a parton.

Háziak és vendégek azután két részre oszlottak, a nyaraló úr beterelte egy kis sörözésre a férfiakat a Kaszinóba, a háziasszony pedig a hölgyeket hazacipelte a villába, ahol is megérkezve az első teendő az volt, hogy a háziasszonyok és vendégei hanyatt-homlok rohantak a hálósobába. Ott tüneményes gyorsasággal kapcsolták le magukról a midert s azután a vendéghölgyek — „Úgy-e adsz drágám egy slafrokot?” — kezdetű gépies kérdéssel gyorsan bebújtak a háziasszony előre és gondosan odakészített perkál és kreton köntöseibe, hogy azután leüljenek körbe a hűvös szobában, ahonnan a kora reggel becsukott zöld zsaluk messzetartották a meleget. Ott pletykáztak ebédig, amikorra is megérkeztek az urak, kivörösödve s néhány korsó sörtől alaposan fölvidulva. Ekkor a hölgyek újból előkeresték és felöltötték páncéljukat, foulard- vagy vászonruhájukat — éppen csak a kalapot nem tették fel megint — s kivonultak a verandára ebédelni, ami rendesen zöldséglevessel kezdődött s előételeken, paprikás és rántott csirkéken keresztül cseresnyés- vagy almásréteseken végződött.

A házigazda közben buzgón emelgette a melléje tett vizesvödörből a helyi karcost, meg a szántói vizet, amely tudvalevőleg mindennél hűsítőbb és tökéletesebb fröcscsöt ad.

Ilcsiék is kaptak vendéget. Az unokanővére érkezett meg az urával és két szép ikerlányával. Ilcsi ura — akiről

még gyorsan meg kell mondanom, hogy igen jó családból való fiú és miniszteri titkár volt — szép karrier előtt állt, mert 36 éves volt és már most megkapta a titkári címet és jelleget — mondom Ilcsi ura a Kaszinóban fölpackolt két regattistát meg egy harmadik lézengőt s őket is elhozta ebédre. Ilcsit a regattisták és a mumpic megjelenése nem hozta zavarba. Mumpicnak hívták ugyanis akkortájt az olyan kirándulót, aki nem határozott céllal jött ki faluhelyre s nem is egyenesen vendégnek, hanem csupán csak úgy szórakozásból. Természetesen belül számítva arra, hogy majd csak akad lányos ház, vagy más jóismerős, aki megmenti a kaszinóvendéglő ebédjétől, ahol tudvalevőleg a híres csodacsirkéket mérték ki rántva és sütve, vagy paprikás szószban. A csoda az volt ezekben a csirkékben, hogy mindegyiknek három nyaka, két szárnya és négy püspökfalatja volt, de melle csak egy, zuzája, mája pedig egyáltalán nem került soha asztalra.

Elfelejtettem még megmondani, hogy a mumpiccal nem is a Kaszinóban, hanem az uszodában akadtak össze, ahova az urak még ebédelőtt lementek fürdőzni. Az uszodában olyankor vidám élet volt. A hölgyek tizenegykor már kitakarodtak belőle s a férfinem egész estig birtokába vette. A férfinem alatt elsősorban a különböző nagyságú és korú ifjúságot értem, amely déli tizenegyedtől délután kettőig kizárólag azzal foglalkozott, hogy egymásután hol fejeseket, hol gombócokat ugrott a vízbe, amelyben egyébként lehetett tenni lefelé vagy — tizenöt tempót. De fölfelé, víz ellen többet is — már akinek volt kedve hozzá s nem félt, hogy valamelyik lurkó a nyakába pottyán és a víz alá nyomja. Amit az ifjúság nagy előszeretettel vég-

zett, különösen a már körülírt mumpicokkal. Az ifjúság szünni nem akaró és minduntalan megújuló fejesei és gombócai között azután időnként mint főattrakció megtörtént a népszerű Gyula bácsi gombócugrása is. Gyula bácsi a nagynevű fűszeresdinasztia nyugalmazott tagja volt, aki az életét az uszoda és a sörözés között osztotta meg, aminek következtében egyrésztől igazán kiváló úszó volt, másrésztől viszont akkora volt a hasa, mint egy kéthektoliteres hordó. Félóránként az egész ifjúság felsorakozott az uszoda felső részébe és hangos szóval kezdte hívni Gyula bácsit, aki az alsó részen üldögélt nyakig a vízben és a változatosság kedvéért — fröccsöt ivott.

— Gyula bácsi, gombócot! Gombócot!... Gombóóóó-cot! — ordították karban, amíg azután végre Gyula bácsi lenyelte az utolsó kortyot s mint valami emberi Jónás kimozdult a vízből, fölcammogott az alsó lépcsőn, átsétált az ugróléchez, ráállt, azután hangos — „Hopla, hopra, hopp“ — kiáltással felugrott a levegőbe, rövid karjaival hirtelen összefogta csodálatosan nagy hasa alá felhúzott két kurta lábát és bedobta magát a vízbe. Ilyenkor a kabinok deszkafalának tetejéig fröccsent fel a víz, a gyerekek pedig hangos huj-huj ordítózással egyre-másra vetették be magukat gombócaikkal Gyula bácsi után.

Gyula bácsi néha a bámulatos látványt azzal fokozta, hogy egy székre, padra vagy korlátra mászott fel és onnan végezte az ugrást. Közben egyszer megpróbálta az uszoda tetejéről is, ez azonban azzal a kellemetlen eredménnyel végződött, hogy sikerült kitörnie az uszoda fenekének három deszkaszálát, amelynek egyes szilánkjai Gyula bácsi-ban maradtak. Amire a prinsézászt pőfékelő úszómester

egyszer s mindenkorra megtiltotta ennek az ugrásnak az ismétlését, Gyula bácsi pedig úgy tett, mintha ezen rettenetesen bosszankodnék...

A mumpiccal közvetlenül Gyula bácsinak egy ilyen remek ugrása után találkozott Miska, Ilcsi férjeura, amikor is szegény mumpic úgy nézett ki vadonatúj porcellán-nadrágjában és sötétkék kabátjában, mint egy kiöntött ürge. Radónak hívták a derék mumpicot, aki szerencsétlenségére pont abban a pillanatban próbált kilépni a kabinból, amikor Gyula bácsi éppen a magas padról zuhant alá, mint valami mázsás meteor a vízbe, amelynek szőke habjai ezúttal is kicsaptak a kabinok felé. De most nemcsak a deszkafalat, hanem Radó urat is csuromvizesre fröcskölték. Miska megszánta a mumpicot, akit ugyan csak szegről-végről ismert s megígérte, hogy otthon ad neki ruhát, amíg az övé megszárad.

Így tehát Ilcsiéknél öt vendég és két vendéggyermek ült a meghosszabbított asztalnál. Miért is a háziasszony valami előételfélét rögtönzött. A vendégek el voltak ragadtatva, az unokanővér azonnal elkérte a receptet, amire Ilcsi elvörösödött, mert nem mondhatta el, hogy az előétel a rosszul sikerült zöldborsó-puddingnak, a tegnapi maradt borjúpörköltnek és a levesből kiszedett zöldségek egy részének összekeveréséből készült.

Az ebéd zavartalanul folyt le. A karcos és a szántói megrendítő mennyiségben fogyott, amiben igen nagy részük volt a regattista vendégeknek, akik úgy ittak, mint a gödény, de viszont úgy is ettek, mint a farkas.

Ebéd után a hölgyek visszavonultak a hűvös szobába, az urak pedig egyedül maradtak és tovább kvaterkáztak.

De most már annyit mégis könnyítettek magukon, hogy letették a kabátot. Radó, a mumpic, zavarban volt, mert nem tudta, hogy mit csináljon a nadrágtartójával, amely ugyan gyönyörűen hímzett mintázatú volt, de éktelenül vágta a vállát. Végül mégis úgy döntött, hogy addig, amíg a házigazda nyersselyem nadrágját fölcserélheti a sajátjával, a nadrágtartót le fogja tenni. Ez némi bonyodalmat okozott, mert a háziak két fia ezt a ruházati tárgyat kiválóan alkalmasnak találta a kétfogatú lovacskajátékra. Tehát gyorsan elcsenték és megfelelő spárgákkal és szalagokkal kiegészítve, egész délután vele hajkurászták az unokanővér két ikerlányát, akik teljesen egyformák lévén, pompásan beillettek lónak a kettős fogatba.

Radó a nadrágtartót tehát letette, ellenben magánhagyta háromszínű selyemövét, amelyen különböző rézcsattok, horgok és egyebek mellett fehér bőrórarseb, szipk tartó és más értelmetlenségek díszeltek. Ez időben ugyanis a férfiöltözködés főéke volt az öv, amely hol mellényt utánzott, s olyan volt, mintha a felső része le lett volna nyisszantva, — hol különböző ravasz réz- és bőrkapsokkal, arasnyi széles selyemgumi-szalagokkal tézte a fejlődésnek indult pocakot.

Történt pedig, hogy a házigazdának és az unokanővér urának valami kis családi megbeszéltnivalója akadt, miért is öt percre kísértáltak a kertbe.

Ezalatt történt a végzetes eset.

Az egyik regattista, aki már a tizedik spriccert küldte le a torkán, hosszabb hallgatás után megszólalt és azt mondta:

— Hiába, ez az Ilcsi mégis derék és szép asszony! . . .

A másik nem felelt, csak bólintott, szintén lehajtott egy tizedik spriccert és azután csak ennyit szólt:

— De még milyen — s egyet csettintett a nyelvével...

Radó, aki ugyan néhány pohárral kevesebbet ivott, mint a regattisták, de viszont néhány pohárral többet, mint amennyit elbírt, — erre hirtelen kivörösödve rájuk ordított:

— Kikérem magamnak, hogy sérteggessék a háziasszonyt!

A két regattista a spicces emberek enyhe tekintetével nézett össze:

— Hát neked mi bajod van? — kérdezte az első.

— Megtiltom, hogy sérteggessétek a háziasszonyt! — harsogta Radó.

A második regattista gyorsan és röviden válaszolt:

— Marha!

Az első regattista azonban felcsattanva kérdezte:

— Megörültél? ... Mivel sértettük meg?!

Radó kinyújtott kézzel rámutatott a másikra:

— Amit te csináltál, — az aljas sértés! ...

A másik erre föllállt, csöndesen odalépett Radóhoz s úgy vágta képen, hogy székestül együtt hanyattesett.

Miska és sógora ebben a pillanatban érkeztek vissza a verandára.

Radó feltápáskodott:

— Ezért ön felelni fog! — mondta. Megvetően végignézte ellenfelét s azután a házigazdához lépett — Kérlek, Miska, megértheted, hogy én most azonnal távozom ...

Miska megértette s visszavonult Radóval, aki fölhúzta

magára még mindig vizes gúnyáját s már menni is akart, amikor eszébe jutott a nadrágtartó.

— Kérlek, édes Miskám, — kérte a házigazdát — légy oly jó, hozd be a verandáról.

A kérelem azonban jámbor óhaj maradt. A fiúk valahol fönn a hegyen hajkurászták fogatukat és Miska eredménytelenül tért vissza a verandáról.

Radó végleg elvesztette a fejét:

— Disznóság, — mondta — idecipeled az embert, nem elég, hogy itt inzultálnak, hanem még el is lopjátok a hozentrágeremet!

Ennek a kijelentésnek lett a következménye, hogy a szép csöndes, álmos meleg júliusi vasárnap nem is két, hanem három lovagias afférrel végződött.

Radó távozott. De nemsokára a helyzet kínoossága miatt a két regattista is elbúcsúzott.

Amikor az asszonyok előkerültek, már mind a háromnak csak hűlt helye volt. Viszont a sógor szerencsétlenségére elmondta az egészet s közben félreérthetetlen célzásokat tett Miska felé, hogy a két regattista nyilván tényleg meg kellett, hogy sértse Ilcsit, mert különben Radó, aki a világ legbékésebb és legjámborabb fiatalembere, nem lépett volna fel így ellenük.

Ennek a következménye viszont az lett, hogy hétfőn a három lovagias afférből már öt lett, mert Miska megbízta sógorát, hogy egy másik jólfésült úrral kérjenek elégtételt a két regattistától a feleségén esett sértésért.

Az unokanővér azután elment egy pár helyre látogatába. Ilcsi a gyerekekkel otthon maradt...

Aminek azután megint az lett az eredménye, hogy a

falu másnap olyan volt, mint a hangyaboly és a hölgyek igazán meghatványozott hangyaszorgalommal cipelték ide és oda a pletyka hangyatozásait.

Délután Ilcsihez már sorban jöttek a barátnők részvétlátogatásra s megkérdezték, igaz-e, hogy válnak, igaz-e, hogy egyik regattista az asztal mellett fülöncsókolta Ilcsit s hogy viszont Miska olyan dolgokat vett észre Ilcsi és a másik regattista között... szóval, hogy ezért verekszik vele, s igaz-e, hogy Radó miatt válik az urától és mi igaz abból a rémes pletykából, hogy az egyik regattista állítólag elemelt valamit ebéd után Radótól, amikor az elszundikált és hogy is történt az, amikor Radó és az ura összepofozkodtak?

Ilcsi asszony természetesen először hüledezett, azután sírt, azután migrént kapott s végül elájult. A bögéstől olyan vörös volt a szeme, hogy este nem mehetett le a Kaszinóba a szokásos hétfőesti kuglira, amelyen persze az ura sem jelenhetett meg, mert a lovagias ügyek miatt benn kellett maradnia Pesten.

Amire aztán a hosszú asztal mellett meg is jegyezte a képviselő felesége, akinek arcát ezúttal a szokásos piroító mellett a káröröm boldog izgalma is rózsásra festette:

— Én mindig mondtam, hogy az Ilcsi nem a magunkfajta dámák közé való asszony! Túlságosan modern! — azután szertartásosan hozzátette: — Én a magam részéről be is szüntetek vele minden érintkezést!

Ilcsi asszony sorsa ezzel ott nálunk falun meg is pecsételődött. Azért valaki a védelmére kelt. Különösképpen öreg Borotvásné volt az, aki mentegezni próbálta:

— Na, azért nem kell mindent elhinni, lehet, hogy a

szegény asszony egészen ártatlan a dologban. Dehát ide visz az, amikor nem hallgatnak az öregekre... — és itt titokzatosan elhallgatott. Hogy szegény Ilcsinek miben kellett volna hallgatni az öreg Borotvásnéra, azt soha nem tudta meg senki. De ugyanakkor megszólalt mint végső és kérlelhetetlen bíró a világszép jukker asszony, a fess Mici is:

— Magának van igaz! — mondta a képviselőnő felé — ez egy bolond néember megvan, aki megkapsz amit csinálsz! Úgy neki kell!...

Ezután nem is volt többé egy hang sem az ifjú asszony védelmére, aki harmadnapra gyerekeivel együtt beköltözött Budapestre, s valahová Budakeszire ment át nyaralni. Soha nem is láttuk őket többé a falunkban.

A párbajok lefolytak, nagyobb baj nem történt, csak a Radó kapott egy nagy vágást a homlokára, amit azután egész életében úgy viselt, mint valami diadalmi jelet és szegény Miskának a füléből kanyarított le egy darabot a regattista, noha az lett volna az igazságos, hogy ő tegye a fülivel jóvá, amit a nyelvével vétett.

Miska azonban józan ember volt. Esze ágába se jutott, hogy pillanatra is kételkedjék a feleségében. Hiszen különben is a regattisták meg Radó előadásából a lovagias eljárás során teljesen tisztázódott az egész összeszólalkozás. Miska tehát nemcsak hogy nem vált el, hanem még jobban imádta feleségét, akiről természetesen nem tudta, hogy a mi falunkban van erkölcsileg eltemetve.

Nálunk azonban nem bocsátották meg Miskának azt a ballépést, hogy nem hitt el semmi komizságot a feleségéről és egész télen szorglamasan terjesztették róluk Bu-

dapesten a hazugságok egyre terjedelmesebbé és bonyolultabbá és komiszabbá vált láncolatát.

A dolognak híre ment, Miska főnökeinek is fülébe jutott s az egyik, aki nagy smokk volt, ettől kezdve el is ejtette. Dolgozott szegény Miska a hivatalban mint két teherhordó, de semmi eredménye nem volt. Tíz évig nem lépett elő.

Mindezt mi persze már csak később hallottuk, mert arrafelé nem jöttek soha többé.

Hát ez történt egy régi messze júliusban, fenn a nagy folyó partján, ahol olyan kékek este a hegyek és a Duna az öbölben olyan, mint egy tó.

Régi történet, nagyon régi. Régen volt ez, abban a bizonyos nagyon szép, nagyon derék, nagyon jó régi világban... Olyan nagyon régen volt, hogy talán igaz sem volt...

Ó, mert azóta mi minden nem történt a Duna mellett és körülötte! És mennyi, ó! de mennyi víz lefolyt már azóta ezen a kedves, szelíd öreg Dunán.

M Á J U S I S Z I V Á R V Á N Y

...azidőtájt még minden máskép volt itt Budapes-
ten. Más volt még a húsvét is...

Ki emlékszik még a régi Városház-térre? ... Ki em-
lékszik a régi piarista házra? ... Nem az épületre, amelyet
most lebontottak, hanem a házra, amely már megszűnt
akkor, amikor a kegyesrendiek felépítették melléje új pa-
lotájukat s amikor abból a régi házból kiköltözött az az
édes ezüsthangú kicsi harang, aminél kedvesebbet én nem
hallottam soha-soha életemben... Nem tudom... tényleg
emlékszik-e rá még valaki, ahogy a régi piaristaépület a
maga kopott nagy sárgaságával elterült ott a téren, —
csöndesen és szélesen, mintha egy darab régi magyar vi-
déki várost őrzött volna, benn, az új Budapest szívében...
Emlékszik-e rá, hogy az egyik sarkában panoráma volt,
ahol minden héten más és más gyönyörű képeket lehetett
ám látni, — messze-messze, nagy, idegen városokat...
óriási hegyeket... különös állatokat és tengert... meg
gyönyörű kerteket...

A szabálytalan, furcsa, lejtős teret nagy platánfák
szegélyezték és húsvét táján ezeken a fákon már rajta volt
az a furcsa zöldes-lila fátjol, amit a még ki nem nyílt rü-
gyek borítanak tavasz-időben az ágakra... És mi ott áll-
tunk... ó, mennyien álltunk ott... Ötös-hatos sorok-
ban... Ott volt az akkori egész úri Budapest, ott voltak
mind a nagy familiák... Mindenki ismerte egymást...
Ó, a kislányok hogy elpirultak, hahogy rájuk köszönt egy-
egy ludovikás vagy a bátyjuk egyik jogászpajtása... A

fiatal urak többnyire rövid sárga tavaszi kabátokat viseltek — bársonygallérral. El lehet képzelni ezt ma: bársonygallérral? És milyen szépen, rendesen, illedelmesen tudtak akkor még köszönni a fiatal emberek... Kis sváb gyerekek ibolyacsokrokat árultak, — a fiatal emberek megvették, azután mikor a menet már elvonult, akkor odaléptek egy-egy lesütött szemű kisasszonyhoz és átadták a kis ibolyát... Hogy elpirultak azok megint, amikor átvették.

És jött a postászenekar és jöttek a fényes lovasrendőrök táncoló paripákon. amelyek előtt sikongva tárgult a tömeg. A rendőrök fején nem volt még sisak, hanem az a csodálatos föveg, amelynél furcsábbat aligha talált ki valaki és amely annyira tetszett egykor a perzsa sahnak: fekete kemény férfikalap, a baloldalán félkörbe hajló fehér lószőr-bokrétával.

A piarista ház egyszerű homlokzatán, a kis ablakokban égtek a gyertyák...

A zene szólt és a baldachin alatt, kezében a fölemelt monstranciával jött a hatalmas, szálas Bakács apátplébános, akinek az egyébként mindig szigorú arcáról ilyenkor valami elmerült meghatottság sugárzott. Úgy ment ez a hatalmas, nagy pap a nagy menetben lassan, ünnepélyesen, messze kimagasodva a tömegeből és megalázkodva az ég előtt... mint valami óriási felkiáltójel az Alleluja után!...

Azután mi is mentünk utána, — lassan-lassan sodródunk be a templomba... Mi mindig ott álltunk meg hátul, a jobb sarokban. És akkor egy csodálatos hegedű... igen, igen, — én sok hegedűművészt hallottam, de még olyant soha és nem is igen fogok hallani, mint az volt ott... régen a belvárosi templom kórusán, — ahonnan zengve szárnyalt föl ez a csodálatos tiszta hegedűhang...

Jaj, nem is tudom én azt megmondani, hogy milyen szép volt...

Szép volt... rég volt... Rég volt, bizony!

Azután mikor kiléptünk a templomból...

A nap akkor búcsúzott a Svábhegy fölött. Az égen rózsaszín felhőrongyok lógtak s a Dunán ide-oda cikáztak a kis propellerek...

És a tömeg elindult a Dunaparton. A korzó elején léggömbös emberek álltak... szép piros, kék, zöld luftballonokat árultak...

Azután mi is elindultunk... és mentünk — a cukrászdába.

A cukrászda, — az is egészen más volt, a cukrászda a Józsefvárosban volt, meg a Kecskeméti-utcában... Várjunk csak... Nem is úgy volt, mert előbb még elmentünk a Váci-utcába — sétálni. Igazában ott és akkor mutogatták meg a hölgyek — az új tavaszi ruhát!... Meg az új kalapot!...

Végimentünk a Váci-utcán kétszer-háromszor... Persze, az még nem volt akkor úgy kivilágítva, — a boltok is sokkal egyszerűbbek voltak, nem volt akkor még annyi márványportál meg bronz, akkor még annyi bundabolt sem volt... Csak éppen jobban mentek az üzletek!...

És a leányokhoz odajöttek a gavallérok és megkérdezték, hogy hétfőn délben tehetik-e tiszteletüket?... És a mama mosolygott hozzá és a papa azt mondta, hogy „legyen szerencsém, kedves öccse!...“ És akkor azután a papa elvitte a társaságot a cukrászdába... Ő volt a házigazda... Minden fiatalember ehetett két nagy süteményt. És utána ihattunk — vizet... Ott beszélgettek egy órát, akkor azután a papa belékarolt a lányába és azt mondta: „Na most, kislányom, gyerünk haza!“ És akkor mentek...

Jaj, jaj, nem beszélek róla, mert — elszomorodom...

Lám, hát nem volt szép, nem volt kedves, szép szokás — a húsvéti öntözködés? Ma már a gyerekek se öntözködnek, legalább is, — azok se mind... A szokás pedig csak akkor szokás, ha olyan magától értetődő, természetes és

elmaradhatatlan, mint ahogy elmaradhatatlan a karácsonyfa a szentestén... De ha már csak egyik csinálja, a másik meg nem csinálja, — akkor annak már vége van! . . .

Hát nem volt az szép, mikor a jogászgyerekek meg a fiatal medikusok húsvéthétfőn délben becsöngettek az úriházba... Benn a szalónban pedig izgatottan várt a mama meg a kislány s a csöngetésre gyorsan beszaladt a másik szobába, hogy majd azután ki lehessen jönni, amikor a vendég már belépett... A kis asztalon ott volt a császárkörte-likőr... Mert az a fontos, hogy a császárkörte-likőr volt ott, meg meggypálinka volt ott, — nem pedig coctail. És azután a tálcán ott volt a szép sonka, házisonka persze, azzal a jó finom füstölt ízivel, — meg a tojás, amit szépen kettévágtak . . .

Milyen nagy jelentősége is volt annak, hogy ki-kivel felezett! Bizony!... Jaj, de jó is volt!... Egyik-másik fiatalember húsvéthétfőn délelőtt meg is evett vagy egy fél sonkát és öt-hat keménytojást...

És néha-néha bizony, a lányok... olyasféle valami kis spiccet is kaptak a likőrtől... Persze a lányok nem bírták úgy azt az édes alkoholos szirupot, — mint ahogy ma a fiatal hölgyek — a dupla töményszeszt!...

Azután a vázában virág volt... bizony... hosszú, fehér üvegvázában szép szekfűk, néha egy-két rózsa, náciszok... és azután azt adták oda annak, aki öntözött... kinek fehérret, kinek — pirosat. Fontos volt az akkor!... És nagyot sikítottak a lányok, ahogy a vékony vízszugár azokból az óraalakú pléhfecskendőkből a szemükbe fröccsent s azt kiáltották, hogy „jaj ne, jaj ne!...“ de a papa bezzeg csak bízatta a fiúkat... „Jól van, öccse... csak jól meg kell öntözni őket, hogy megnőjjenek!...“

Van is mit elsíratni azon a nagyon szép régi időn, ami örökre elment...

Hanem... ne higgyük azt, hogy ami már csak emlék,

az már teljesen — nincs is többé! ... A szép órák sohasem múlnak el egészen, mint ahogy nem múlnak el az életünk-ből a régi, igazi jó emberek, akik már elköltöztek a világból, — de végképpen és teljesen csak akkor múlnak el majd, — velünk, amikor majd mi is elköltözködünk ... és amikor legfeljebb mi magunk járunk vissza-vissza majd az emberek emlékezetébe ... Ha ugyan az a világ, ami utánunk jön, — még fog tudni emlékezni! ...

I

Egy nagyszombat délutánon — ezelőtt vagy húsz esztendővel — két fiatalember lépegetett büszkén új tavaszi felöltőjében a Váci-utcán a régi Városház-tér felé. Az egyik hosszú, sovány, sápadtarcú, feketehajú fiú volt, pelyhedző bajússzal és kissé álmatag szemekkel, a másik tömzsi, szinte kicsit kövér, pirosarcú fiú, aki erős szőke angol bajuszt viselt, a két füle mellett egy-egy rövid kis pofaszakállt és feketekeretes monoklit, amely meglehetősen ellentétben volt szemének szelíd kék színével.

Tagadhatatlanul jóképű, derék fiatalemberek voltak és ha illendő vakmerőséggel néha rávetették a szemüket egy-egy kislányra, aki ott állt az anyjával vagy az apjával a járda szélén, az ifjú hölgyek szíve meg-megdobogott ama fehér selyemblúzok alatt, amelyek akkoriban a nagylányság rangját jelentették.

A Kígyó-patika felől három fiatal leány jött szembe két idősebb hölgy és egy öreg úr kíséretében. Az egyik, a nyúlánk szőke meglökte könyökével a mellette sétáló kis gömbölyű, özikeszemű barátnőjét, akinek félrecsapott ka-

lapja alól a barna hajfürtök makacs engedetlenséggel göndörödtek elő:

— Te, Juci, ott jön a Németh Miska! — mondta a szőke leány és sötét szemével a magas fekete fiú felé intett.

A harmadik, akiről nyomban lehetett látni, hogy a szőkének a húga, megkérdezte:

— Hát az a nevetőképű, pirosarcú kicsoda ott mellette, Évi? — kérdezte a nénjét.

— Nem tudom, — felelte Évi szárazon — én sohse láttam...

Nem mondott igazat. Láttá már és tudta azt is, hogy kicsoda. Három nap előtt találkozott a Kecskeméti-utcában Németh Miskával és ezzel a barátjával s Miska délután mentegette magát, hogy későn vette észre és azért nem köszönt rendesen, mert nagyon nagy vitában voltak Erdey Istvánnal, aki semmiáron nem akar belépni semmiféle ifjúsági egyesületbe.

— Miért érdekel, Ilus? — kérdezte Juci. — Nem nézem ki belőle, hogy jó táncos legyen. Különben is vigyázz, mert beárullak Jancsinak, hogy idegen fiatalemberrek után kérdezősködöl!

— Ugyan, miket beszélsz itt össze-vissza! Mit bánom én Jancsit, már egy hét óta nem láttam. Különben is, ha tudni akarod, Jancsi nincs Budapesten, mert húsvétra hazament Debrecenbe.

— De ha nem is láttad egy hét óta, úgy látom, igen jól vagy értesülve felőle... Na jó, jó, ne haragudj, inkább ügyeskedj egy kicsit, hogy Miska idejöjjön. Hívd ide! Mutasd be...

— Ugyan kérlek, — felelte Juci — hát ezt hogy képzeled?

Németh Miskát azonban láthatólag nem kellett hívni. Ahogy megpillantotta a leányokat, már messziről nagyot köszönt s elindult feléjük. A barátját húzta magával.

Erdey éppen másfelé nézett és amikor hirtelen megfordult s ő is meglátta a három leányt, gyorsan odaszólt Miskának:

— Te, ott vannak a Dánky-lányok!... Mutass be Dánky Évinek!

— Bemutatlak, légy nyugodt, hiszen éppen azért húzlak arrafelé! Láttam már a multkor rajtad, hogy nagyon rajta felejtetted a szemedet. Na gyere!...

Az öreg Dánky barátságosan megrázta Erdey kezét, amikor Miska bemutatta:

— Nagyon örülök, kedves öccse!... Nagyon örülök...

Aztán már ő mutatta be a két idősebb hölgynek:

— Engedje meg, méltóságos asszonyom, hogy bemutassam Erdey Istvánt és Németh Mihályt! — mondta előbb a szigorú arcú, de fiatalabb hölgynek, aki szertartásosan nyújtott kezét. — A méltóságos asszony mamája ennek a szép kis lánynak — és rámutatott a leányai között álló Selley Jucira... — Nézd, kedves Jozefin, ez a derék fiú — fordult azután a termetes másik hölgy felé — ez Németh Miskának az a kitűnő barátja, aki olyan híres vívó! De remélem, azért nem sokat párbajozol?

Erdey szelíden felelt:

— Mi, vívók, nem igen párbajozunk, — mondta — mert tudjuk, hogy mit lehet csinálni a karddal!

De ekkor már Miska ráncigálta a kabátja szélét és vitte oda a leányokhoz.

— Évi, kezeit csókolom, ez az én Erdey István barátom!

— Aki nem akar belépni az Egyetemi Olvasócsarnokba?

— Egyetemi Körbe, kérem — javította ki gyorsan Németh — mert az Egyetemi Kör! Csak átmenetileg volt Olvasócsarnok, mert tudniillik...

— Jó, jó, hagyd már! — vágott szavába Erdey. — Engem sem érdekel, hátmég a hölgyeket!... Úgy-e, kezeit csókolom? — és azután mélyen meghajolva fogott kezet egyenkint a lányokkal.

— Te, — mondta Ilus Jucinak — hallottad, hogy Évi mennyire nem tud semmit a Miska barátjáról?

De Juci már nem válaszolt. A bemutatott Németh Miska már melléje került és rövid bevezetés után meghívta az Egyetemi Kör utolsó irodalmi estélyére, amely jövő csütörtökön délután lesz a régi országház termében.

Erdey ezalatt elindult Dánky Évivel.

— Miska, úgy látszik, már sokat fecsegett rólam, mert a papája tudja, hogy vívni járok, maga pedig, hogy nem akarok köri-tag lenni.

Évi nem válaszolt, hanem odaszólt a húgának:

— Te, szabadítsd meg egy kicsit apust!

Ilus egy hosszú gőgös pillantást vetett nénjére és visszament az apjukhoz.

— Mondja, — kérdezte Évi — maga budapesti?

— Nem, én Veszprémből való vagyok — felelte a fiú és elhallgatott.

Kis piszkos gyerek jött oda hozzájuk s ibolyát és hóvirágot kínált. Erdey átvette az egész készletet — vagy tíz csokrot és odaadta Évinek:

— Ha megengedi, hogy felajánljam...

— Köszönöm, de mit csináljak ennyi csokorral?

— Tegye a karjára. Vagy bontsa szét és dobálja szerte maga körül. Akkor legalább egészen olyan lesz, mint a Primavera a Botticelli képén.

— Hogy jut ez az eszébe?

— Nem most jutott az eszembe, hanem a multkor, amikor szembe jött velünk a Kecskeméti-utcán.

Évi válaszolni akart valamit, de egy magas, szikár fiatalember jött szembe velük. Hirtelen megtorpant, — de nem köszönt.

És Évi szeme egyszerre csak tele lett könnyel.

— Jaj, valami a szemembe esett! — mondta és elővette a zsebkendőjét.

István azt érezte, hogy most kellene valamit mondania, csak félt attól, hogy a szó kemény lesz ehhez a pillanathoz.

— De miért sírt ez a lány?... Mégis csak meg kellene kérdezni... — hanem azért csak hallgatott és nem kérdezte meg.

Amíg a tömeg lassan oszladozott, ők megálltak az egyik sarkon. Az öreg Dánky barátságosan vállára ütött Erdeynek:

— Na, öccse, remélem, jössz velünk egy kicsit a cukrászdába?

— Nagyon köszönöm, — mondta a fiú — de, sajnos,

el kell búcsúznom, mert a nagybátyámékhoz megyek vacsorára.

— János bátyádhoz megy?

— Igen, hozzájuk...

— No, akkor üdvözlöm!... Hanem remélem, ha most nem is tartasz velünk, hétfőn délelőtt legalább eljössz hozzánk és megöntöződ ezeket a virágpalántákat!

Erdey szíve ugyan majd kiugrott az örömtől ebben a pillanatban, de azért csak megkérdezte Évit:

— Ha a hölgyeknek nincs ellene kifogása...

— Nagyon fogok örülni! — mondta Évi és kezét nyújtott. — Tizenkettő és kettő között várjuk. Tudja, hol lakunk?

— Majd én hozom a kis öreget — mondta Németh Miska. — Előbb elmegyünk a méltóságos asszonyékhoz, Jucikához, — azután magukhoz...

Erdey elvált tőlük és a Dunapart felé ment. Az este már lassan ráborult a városra és észak felől hűvös szél fújt végig a parton.

— Április... — mondta magában — az előbb még milyen meleg volt...

Lement az alsó partra s egyedül, lassan, elindult a Lánchíd felé.

II

— Igen, apa nagy reneszánsz-rajongó, — mondta Dánky Évi, akit a terraszon négy fiatalember vett körül — fiatalságát lent töltötte Itáliában... Nem is mondja

sohasem, hogy Olaszország, csak Itáliáról beszél mindig, azaz, hogy úgy igaz, hogy mindig Itáliáról beszél és persze a reneszánszról...

— Hiába, ezek elválaszthatatlan fogalmak is — vágott közbe Németh Miska, aki ugyan jogszigorló volt és mellesleg lírai költő, de szíve mélyén voltaképpen miniszterelnök szeretett volna lenni s közben művészettörténeti értekezéseket írt az Egyetemi Lapokba. Éppen ezért most is sietett véleményt mondani:

— Az én véleményem ugyanis az, amit különben Gobineau is megerősít, hogy az olaszok...

Erdey közbeszólt valamit, Évi neki válaszolt és néhány perc múlva már csak egymással beszélgettek. Miska észrevette, hogy a többiekkel együtt feleslegessé vált, beleskarolt a két fiúba és a holnapi választmányi ülésre hivatkozva, elvitte őket a terras másik sarkába.

— Maga zongorázik? — kérdezte István.

A lány nevetett.

— Igen, de csak úgy... tudja... úgy magamnak. És maga?

— Én hegedülök...

— De hiszen maga medikus, kedves Erdey — csodálkozott Évi.

— Kérem, ne nevezzen maga engem Erdeynek. Mondja nekem csak István.

— De még csak két napja ismerem.

— Fontos az?... Tudja, amíg Erdeynek szólít, addig mindig az az érzésem, hogy nem tudunk egymással egész őszintén beszélni — mondta a fiú.

— Miért akar velem egész őszintén beszélni? ... — kérdezte zavartan Évi. A másik nem felelt.

— Hát jól van, István, akkor kezdjünk őszintén beszélni. És akkor mingyárt mondja meg, miért nem nevezik magát Pistának, vagy Pistinek, vagy Istinek? Miért hívják magát ilyen komolyan, hogy — István?

A fiú egy hálás mosollyal köszönte meg a megszólítást, aztán vontatottan válaszolt:

— Nem tudom. Talán mert én nem vagyok olyan Isti-Pisti-féle. Akárhogy van is, bizonyos, hogy engem már a gimnáziumban is csak Istvánnak hívtak mindenki ...

— Akkor én nem fogom úgy hívni — mondta Évi és megrázta a szőkefürtös fejét. — Én úgy fogom hívni, hogy Istvánka, jó?

— Jó, — felelte a fiú — de engedje meg, hogy akkor én meg ne nevezzem Évinek, hanem azt mondhassam, hogy — Éva.

— Miért?

— Mert Éva a világon a legelső nő! — vágta ki hirtelen István, de aztán zavarba jött és elhallgatott. Érezte, hogy ő most valami nagyon szépet akart mondani, de csak suta, félszeg bók lett belőle. Elpirult a fejbúbjáig, mert azt gondolta, hogy most valami rettenetes butát cselekedett s egyszerre elvesztette ezelőtt a jókedvű és okos lány előtt a tekintélyét.

Éva elpirult és hirtelen megigazította a kontyát azzal a mozdulattal, amely ma annyira hiányzik a nőknek, amikor a zavarukban szeretnének valamit csinálni a kezükkel.

— Haragszik? — kérdezte a fiú ijedten.

— Dehogy... Nem... De miért?

— Azt hiszem, hogy valami... valami nagyon... igen, valami nagyon butát mondtam az előbb, nem? — dadogta István.

Éva most látta, hogy a fiú még zavartabb, mint ő s erre egyszerre összeszedte magát. Nevetett:

— Nana, kérem, csak ne vonja vissza... Nagyon kedves volt. Vagy maga azt hiszi, hogy mi lányok nem mind azt képzeljük magunkról, hogy mi vagyunk az elsők?

— Nekem tényleg maga a... a... — mondta hirtelen István, de elhallgatott. Majdnem kimondta, hogy: az első!... De azután csak így folytatta:

— Nekem tényleg... igen, tényleg maga... olyan, mintha nagyon régen ismerném... talán azért, mert én nagyon egyedül élek...

— Hát maga egyedül van, Istvánka? — kérdezte a lány gyöngéden.

A fiú keserű hangon válaszolt:

— Nagyon egyedül.

— No, akkor sokat kell jönnie hozzánk — nevetett Éva kedvesen a fiúra — és akkor majd nem lesz egyedül!

István a fejét rázta, aztán halkan mondta:

— Ha magával szemben állok, Éva, még jobban érzem, hogy milyen egyedül vagyok...

— Azt mondta, hogy maga szeretne velem őszintén beszélni? Ha pedig velem őszintén beszélhet, akkor már nem lesz egyedül. A barátságban az ember már nincs egyedül.

— De igen, — felelte István — minél többet leszek magával, annál inkább egyedül leszek.

— De miért?

István egy pillanatra behúnyta a szemét, azután kimondta:

— Azért. mert szeretem . . .

Ahogy a szó kiszaladt a száján, megrettent tőle. Szeretett volna hirtelen utána kapni s elfogni a levegőben, mielőtt Évához ér. De az elröpült követ és a kimondott szót nem lehet megállítani.

A fiú nem mert a lányra nézni, elfordította a fejét a kert felé s tekintetét merően szegezte arra a három sötétzöld fenyőre, amely a kapubejárat mellett körülvelt egy fehér márványszobrot.

Éva pedig ott állt mellette és nem tudott mit felelni.

Szerencsére Miska közben abbahagyta az eszmecserét a fiúkkal az Egytemi Kör újjáalakításáról és hirtelen odatoppant közéjük.

— Na, mi lesz, István, nem megyünk még haza?

— De igen . . . hogyne, ahogy parancsolod! — felelte Erdey s legjobban szeretett volna már valahogyan — egy pillanat alatt — túllenni a rácsos kertkapun és futni, futni, elfutni örökre, a soha jóvá nem tehető hirtelenség után.

— Már mennek? — kérdezte Éva, de hangjában nem volt semmi marasztalás.

— Vége mindennek . . . vége — dobogott a riadt félelem István szívében.

— Pedig meg akartam kérni, Miska, hogy olvasson fel az új verseiből . . .

— Ugyan, Évi, csak nem gondolja, hogy magammal hordozom a verseimet! — mondta Miska fölényesen. — Különben tette hozzá — az „Élet“-ben most jelenik meg egy új versem...

— Hát akkor szerdán délután elhozza a legújabb művét és fel fogja olvasni... Juci is itt lesz! — mondta jelentősen Miskára tekintve, aki erre fülig elpirult — és... és... maga, Istvánka. maga is eljön ide.

Erdey azt érezte, hogy valami nagy sötétfekete veremből hirtelen újra kikerült a napfényre.

— Ha megengedi, — motyogta — okvetlenül... De én csak hétkor végzek a klinikán, nem tudom, akkor már nem lesz-e késő?

— Jöjjön, amikor tud! — mondta Éva. — Apus ugyanis biztosan ittmarasztalja magukat vacsorára.

István úgy érezte, mintha körülötte egyszerre kivilna a reménység rózsafája.

De ekkor megszólalt Éva és kezet nyujtva, még halkan azt mondta, — csak neki:

— Arról pedig nem beszélünk többet... Helyes?

Erdey István negyedéves orvostanhallgató pedig olyan ijedten és olyan megadással, mintha az öreg kórbonctan-professzor mondta volna ki rá valami szigorú ítéletét, meghajtotta a fejét és halkan felelt:

— Helyes, úgy lesz, ahogy kívánja.

És úgy érezte, hogy menten kettéhasad a szíve a boldog szenvedéstől.

III

A fiúk este a Gambrinusban vacsoráztak, Nyilessy Ferkóval, Szávordszky Palival és Hemmer Ödönnel, három jókedvű medikussal, akik a klinikák táján akkor már nagy népszerűségegre vergődött Hemmer-kvartett tagjai voltak. A kvartett negyedik tagja, a közismert Mohamed, nem volt jelen. A próféta nevével ékeskedő ifjút voltaképpen Svádics Rudolfnak hívták s Mohamednek akkor nevezték el, amikor elhatározta, hogy hatodik orvostanhallgatói éve után végre mégis csak megkísérli letenni a második szigorlatot. Ekkor támadt ugyanis az a hősi elhatározása, hogy három hónapig nem megy ki a lakásából s hogy ezt a valószínűtlen célkitűzést végre tudja hajtani, nem borotválkozott és hosszúra engedte a szakállát. Ennek az lett az eredménye, hogy amikor a Hemmer-kvartett többi tagja, akiknek szigorúan megtiltotta, hogy meglátogassák, hat hét után egy este mégis csak betört hónapos szobájába, — rémülten tántorodott vissza, amikor meglátta. A lányos képű, göndörhajú Rudi helyett ugyanis hosszú fehér hálóingben, fején törülköző turbánnal hosszú és feketeszakállú sápadt török ült, aki egy, ki tudja honnan ittmaradt, régi ősbudavári nargiléből szívta a füstöt s közben hatalmas könyvet tartott maga előtt, törökösen összefont térdein. A pajtások rémülete pedig akkor hágott a tetőfokra, amikor az ismeretlen szakállas pasa köszöntésül levette fejéről a törülközőt és az alól egy teljesen kopasz, leberetvált, billárdgolyó símaságú és fényességű tarkoponya villant elő. Ekkor derült ki, hogy Rudi kevésnek

találta remeteségének biztosítására a hosszú szakállt s hogy végképp ne mehessen emberek közé, teljesen megkopaszította magát. Hemmer Ödön ekkor nagy elismeréssel hódoló szónoklatot rögtönzött hőslelkű barátjához, aki a tudománynak föláldozta ezt a szép világot, a hódolat azonban gyorsan összeomlott, mert amikor Rudi fölemelkedett az ágyból, — a könyv kihullott az öléből. A szolgálatkész Nyilessy gyorsan fölemelte a földről, amikor is megdöbbenve állapította meg, hogy a szerintük immár kizárólag az orvostudománynak élő kvartett-tag Dumas Három testőrjének harmadik részét, Bragelonne vicomte-ot olvasta.

Mohamed tehát nem volt ott a Gambrinusban amaz emlékezetes vacsorán, amikor Németh Miska részletesen kifejtette pajtásai előtt, hogy és miképpen kívánja megoldani a magyar föld igazságosabb elosztásának szerinte alapjában véve igen könnyű problémáját, kapcsolatban a Duna-Tisza csatornával és az alföldi öntözőrendszerrel, valamint a szikes talajok feljavításával, a vadvizek lecsapolásával és a puszták fásításával együtt, amiknek végrehajtása kétségbevonhatatlan véleménye szerint immár legföljebb egy-két év kérdése lehet. Az Egyetemi Kör a következő héten valóban egy hosszabb határozati javaslatban mindezt el is fogadta jeles főtitkárának, Németh Miskának előadói tervezete alapján s épp ezért valóban érthetetlen, hogy mindebből a mai napig alig történt valami. Az is igaz viszont, hogy Németh Miska sem lett miniszterelnök húsz év alatt, mint ahogy az időben még kétségtelennek vette azon feltétlen biztos nagy irodalmi céljával együtt, hogy ő fogja megírni az igazi magyar versesdrá-

mát, azaz a magyar Cyránót, melyhez ki is kereste már a hőst néhai jó Balassi Bálint személyében.

A Gambrinus-beli vacsora tehát Németh Miska szemei előtt kitűnően sikerült. Erdey István szerint viszont szörnyen unalmas volt. István barátunkat ugyanis e pillanatban sem a földelosztás, sem az öntözés, sem a fásítás nem érdekelte, sőt, valljuk be, nemcsak most, de általában nem érdekelte. Istvánt ebben a pillanatban csak két dolog érdekelte. Az egyik, hogy mi lesz szerdán a Dánkyék zsúrjás s lesz-e alkalma ott hosszasan beszélni Évával, a másik pedig, hogy miért lett Nagyszombat délutánján a Váci-utcán hirtelen könnyes Éva szeme, ami azonban szoros összeköttetésben látszott lenni azzal a kérdéssel is, hogy ki volt az a magas, szikár fiatal férfi, aki abban a pillanatban velük szemben hirtelen megállt és — nem köszönt?

Erre az utolsó kérdésre Erdey váratlanul és véletlenül még azon estén pontos választ kapott. A vacsora végén ugyanis a fiúk felkerekedtek és Hemmer Ödön kiadta a jelszót, hogy „direkció Magyar Világ”, amire mindannyian elindultak a Kossuth Lajos-utca felé, ahol az akkori aranyifjúság híres kávéháza virágzott.

Istvánnak nem volt túlságosan kedve a ramslihoz, amely abban az időben kedvenc szórakozása volt a budapesti egyetemi tanulóifjúságnak, sem bármiféle zríhez. De attól, hogy most egyedül maradjon, még jobban félt és ezért megadással követte Hemmer Döncit.

A kávéház hátulsó részében már együtt volt az asztaltársaság, vagy nyolc-tíz fiatal úr, akik éppen harsányan röhögtek Mohamednek valami mókáján. Erdey ismerte

már valamennyit, a kövér, nagyfejű kártyabajnokot, akit barátai sörte haja miatt Kefének neveztek s aki csalhatatlan tekintély volt minden kártya- és lóversenyügyben, Tótót, aki állandóan reménytelenül szerelmes volt, Taszit, a kiváló bálrendezőt, aki egyébként arról volt nevezetes, hogy vezetéknévét félévenként változtatta, mert hol Sputtenheim Tasziló, hol Soldos Tasziló, hol Sputtenheim-Soldos, hol S. Soldos Tasziló, hol Sputtenheim S. Tasziló néven szerepelt a báli meghívókon, — azután Rommer Francit, az örök párbajsegédet és a többit mind, akik esténként itt gyűltek össze a hónap elején, néha pezsgőt, a végén pedig feltétlenül kis pikolót fogyasztottak. Amikor azonban István le akart telepedni, látta, hogy hátal egy ismeretlen fiatalember ül. Odalépett és bemutatkozott. Az is felállt, megfordult és kezét nyújtott. István pedig egy pillanatra szinte hátratántorodott.

Ő volt, a magas szikár, fiatal férfi, akivel Nagyszombat délután a Váci-utcán találkozott. Szerette volna félrehúzni valamelyik fiút és megkérdezni, hogy ki ez az ember. De nem volt rá mód, mert Hemmer Ödön egy ezüstkanállal a poháron nagy csöngetésbe kezdett és azután kihirdette a szenzációt:

A Hemmer-kvartett a mult hónapban vett közköltségen egy fél sorsjegyet, azt most kihúzták ötezer koronával, aminek következtében először Dönci azonnal rendel tíz üveg pezsgőt, másodszor közölte, hogy egy hónapra bérelt egy fiakkert, harmadszor, hogy májusban két hétre elutazik a kvartett Berlinbe, ahol Mohamed szerint fel fogják forgatni a burkus fővárost, végül negyedszer a jelenlevő társaságot szombat estére a kvartett szívesen látja egy elő-

kelő vacsorára a Continentálban, amelyen való megjelenésre azonnal kötelező írásbeli nyilatkozatot kér. Mohamed gyorsan előkerített a főpincértől egy ív papírost s arra ráírta, hogy „alulirottak becsületszóval kötelezik magukat a Hammer-kvartett banketten való megjelenésre“ egyben átnyújtotta az ívet és ceruzát a mellette ülő Taszinak. Az hosszas gondolkozás után aláírta, bár szemrehányóan jegyezte meg, hogy emiatt le kell mondania a Tapáry grófék routját, amit azonban a társaság meglepő közömbösséggel vett tudomásul. Az ív és a ceruza körbenjárt s a fiúk egymásután írkálták föl neveiket azokkal a nagyon érdekes, de olvashatatlan aláírásokkal, amivel a húszéves emberek szokták nevüket megörökíteni. Az ismeretlen fiatalember is aláírta és István, aki harmadiknak ült tőle, izgatottan várta, mikor ér hozzá a papír. A kíváncsiságát nem volt nehéz kielégíteni, nagyon olvasható, rendes, kerek betűkkel, minden cikornya nélkül ott állott az idegen neve *Bors Gábor*.

— Bors Gábor? ... Bors Gábor? ... — kérdezte magában, de nem emlékezett, hogy valaha hallotta volna.

Szóval, tudta a nevét, de lényegében mégsem tudott többet az idegenről, mint azelőtt.

Az asztal szétbomlott, megkezdődött a ramsli.

— Gyere, mondta István Totónak — egy kis en-deux alsóst!

Tudta ugyanis, hogy ha valakitől, akkor Totótól, aki a legszeretetre méltóbb pletykázó volt, feltétlenül megtud valamit.

Totó kötélnek állt és Erdey átment vele a másik sa-

rokban álló kis asztalhoz. Amíg a pincér a kártyát hozta, István megkérdezte:

— Ki ez az új alak és micsoda?

Totó kész volt a fölvilágosítással.

— Bors Gábor, nagyon úri gyerek. Azaz hogy már nem egész gyerek, mert huszonhét éves és miniszteri segéd-fogalmazó. Nagyon zseniális, de rettentő lump. Délelőtt lelkiismeretes hivatalnok, de este a leghazárdabb kártyás.

— Jómódú? — kérdezte szorongva István.

— Az ördög tudja! — felelte Totó. — Az anyja itt van Pesten, az apja rég meghalt. Kell, hogy legyen valami vagyona, de viszont a hónap közepe táján néha kölcsön kér húsz koronát. Sohasem többet és sohasem kevesebbet. De egy héten belül mindig megadja. Miért? Érdekel valamiért?

— Á, dehogy! — felelte Erdey. — Csak éppen... hogy most idejött. — István osztott, de várakozva nézett a pajtására.

Közben szörnyen félt, hogy Totó most már abba fogja hagyni az értesülései közlését. De nem kellett félnie. Totó ha egyszer belejött, végigmondta, amit tudott valakiről:

— Az az érdekes, tudod, hogy hallatlan szerencséje van a nőknél. Pedig nem valami kiváló társalgó, nem is nagyon jó táncos, csak hallatlan kedves ember. Tudod, amint mondani szokták, tud bánni a nőkkel. Tyhű, barátom, mennyi lány volt már ebbe szerelmes! De ez ki nem tart egy mellett sem. Hanem egyszer megjárta. Elkezdett udvarolni egy leánynak, akibe komolyan belebolondult.

— Ki?... Ki volt az? — kérdezte rekedten Erdey és szinte elállt a lélekzete.

— Hát tudod, neked megmondom, de kérlek, ne add tovább, mert én véletlenül tanúja voltam az egész regénynek, ami azzal végződött, hogy a lány kikosarazta.

— De kicsoda? — kérdezte, sürgette türelmetlenül István.

A kérdésre mindig késett a felelet, Totó vigyázva játszott.

— Dánky Évi, — mondta azután Totó — de nagyon kérlek, ne beszélj róla senkinek. Tudod, nagyon kínos ügy volt az egész.

— Miért? Ha kikosarazta... -- válaszolt István és magában ujjongott. — Megesett az már mással is. Ha egyszer nem szerette...

Totó legyintett a kezével:

— Fenét, nem szerette! Hisz éppen ez a furcsa!... Dehogy nem szerette! Halálosan szerette.

— Ki? Kit?... — dadogott Erdey s a két kezével erősen megmarkolta karszéke támláját.

— Ejnye, de nehezen értesz! Mondom, hogy a Dánky Évi halálosan szerelmes volt ebbe az emberbe.

— Ugyan, kérlek, micsoda beszéd ez?... Akkor nem kosarazta volna ki!

— Várj csak, komám! Először nem is kosarazta ki. Dehogy is! Tudod, úgy volt az, hogy valamikor együtt jártak tánciskolába. De akkor a leány még egész kicsi volt, a fiú meg nagy diák. De Évi már akkor szerelmes volt bele.... Persze, akkor még a Gábor rá se nézett. Gábor el is került innen, mert Kolozsvárt végzett. De évek múlva azután, itt Pesten, megint összekerültek... Az Évi akkor volt tizenhatéves.

— És most?

— Most húsz. De nem látszik rajta, mert olyan fehér-arcú, szőke... Hát szóval, itt megint összejöttek és Gábor komolyan beleszeretett. A leány is persze fülig.

István összeszorította az öklét s a körmeit fájón bele nyomta a tenyerébe, de azért csak hallgatta tovább neki veresedve pajtását, akinek a szájáról ömlött a szó:

— Tudod, az öreg Dánky nem is ellenezte. Nagyon megszerette a fiút, csak azt kötötte ki, hogy hagyja abba kártyázást. Gábor egy ideig meg is állta, azután újra kezdte. Ez még nem lett volna baj, nagyobb baj volt, hogy nem volt neki annyi jövedelme, hogy elvehesse Évit, hát várniok kellett. Tudod, nincs rosszabb az olyan fél-mátka-ságnál, — a titkos eljegyzésnél.

— Honnan tudod, hogy el voltak jegyezve? — idegeskedett István.

— Honnan tudom? Együtt laktam abban az időben Gáborral a Kálvária-téren. De azért ez sem lett volna baj, mert a leány várt és kitartott. Hanem akkor ez a szerencsétlen fráter belebotlott valami kis varrólányba. Hiszen tudod, én nem ítélem el azért, végre is férfi volt.

István valami csöndes utálkozást érzett, de nem szólt egy szót sem.

— Na igen, szóval — folytatta Totó — összekerült ezzel a kis varrólánnyal és Évi egy este véletlenül, amikor a Selleyéktől jött hazafelé, meglátta, ahogy ketten együtt jöttek ki egy kis moziból... És Évi nem kérdezett többet semmit. Háromsoros levelet küldött neki és visszaküldte azt a kis rubintos keskeny aranygyűrűt, amit titokban kapott Gábortól és ezzel slussz—passz!... A fiú persze más-

nap délután felrohant Éviékhez, — de nem fogadták. Azóta lumpabb, mint valaha... Kár értük!

— Miért volna kár? — fortyant föl Erdey. — Ha valaki könnyelmű, kártyás és hozzá meg sem tud becsülni ilyen kis finom úrileányt, hát úgy kell neki, Éva nagyon okosan cselekedett! Mert ez az ember úgyis boldogtalanná tette volna... Nekem különben sem tetszik ennek a po-fája — mondta István és mérgesen nézett az asztal felé.

— Te, ne csinálj valami kellemetlenséget! — intette Totó. — Én hoztam ide, Németh Miskával is nagyon jóban van...

— Ugyan, kérlek, nem képzeled... affért csinállok éppen én?... Különben is semmi közöm a dologhoz! — tette hozzá.

Hej, pedig mennyire köze volt hozzá! Éppen az volt a baj, hogy nagyon érezte, mennyire köze van hozzá.

Most azután már tudott mindent, azt is, hogy ki volt a nagyszombati ismeretlen és azt is, hogy miért volt könnyes Éva szeme.

— Még mindig szereti! — sikoltott föl benne a ré-mült féltékenység.

— Én megyek haza! — mondta Totónak. — Add át üdvözetemet a fiúknak, nem akarok sorra végig köszönni.

Leszámoltak. Totó hiába játszott olyan vigyázva. István nyert nyolc koronát.

— Csau! — mondta Totó. — De akkor mi az ördögnek mondtad, hogy alsózni akarsz. Most aztán nekem nem lesz többé partim...

— Ne haragudj, nem érzem egész jól magamat — és azzal már ment is.

Ahogy fölállt, fölvette a kabátját és kifelé indult, egy pillanatra látta, hogy Bors is fölemelkedik. István nem nézett vissza többet s igyekezett kifelé a kávéházból. De ahogy a Kossuth Lajos-utcában egy pillanatra megállt, mögötte megszólalt egy kellemes bariton:

— Merre mégy?

Erdey megfordult és szemben találta magát Bors Gáborral.

— Haza! — felelte kelletlenül.

— Az nagyon jó — mondta erre Bors —, mert én is arra lakom.

— Honnan tudja ez, hogy hol van az én lakásom? — csodálkozott magában István, de nem szólt egy szót sem.

— Remélem nyertél, mert én az utolsó vasamat is elvesztettem — mondta Bors és belé karolt:

— Igazán örülök, hogy megismertelek, Németh Miska nagyon sokat beszélt rólad nekem és sajnálom, hogy még nem találkoztunk. De látni már sokszor láttalak az Operában... Tudod, én is odajárok a karzatra a harmadik sorba. Különben hallom, hegedülsz!... Néha följöhetnél hozzám, van egy öreg Bösendorferem, játszhatnánk néha együtt.

— Kérlek, legközelebb szívesen — mondta Erdey udvariasan, de nagyon tartózkodón.

— Ott lakom, nem messze tőled, a József-utcában. Tudod, én nem bírok elszakadni a Józsefvárostól. Jegyezd meg, József-utca 46, I. emelet 23. Ott van a Mátyás-tér mellett... Te, tudom, ott lakol a téren... Hja, igaz is,

persze, hiszen szombat délután is láttalak Selley Jucival, meg a . . . a . . . Dánky Évivel — hirtelen elhallgatott és fürkészőn nézett István arcába.

Erdey állta a tekintetét és igyekezett olyan közömbösen válaszolni, ahogy csak tudott:

— Igen, Németh Miska éppen akkor mutatott be.

— Szóval, még csak alig ismered?! — kiáltott föl Bors s lehetetlen volt észre nem venni a hangjában valami kis örömet.

— Igen, csak most ismertem meg — felelte István szándékos kegyetlenséggel, — de azóta már voltunk náluk hétfőn délben Miskával és szerdán megyünk hozzájuk zsúrra.

Egy pillanat múlva már sajnálta, amit mondott és érezte, hogy ez a dicsekvés nemcsak kíméletlen volt, hanem ízléstelen is . . .

— Dánkyéknál nagyon kedvesek a szerdák, — mondta csöndesen Bors — nagyon kedvesek . . .

Egy konflis arra kocogott. Bors hirtelen kihúzta a karját Erdeyéből és gyors mozdulattal kezét nyújtott:

— Szervusz! Most jut eszembe, hogy nekem még van valami dolgom. . . A Jardinhez! — szólt oda a kocsishoz halkán, de úgy, hogy István is meghallhatta. Azután eltűnt a koci bezáruló ajtaja mögött.

— Furcsa ember . . . gondolta magában István, de szinte megdöbbenve érezte, hogy nem tud erre az idegen emberre haragudni.

IV

Jozefin néni megleégedetten nézett végig a gondosan előkészített, fehér terítőkkal letakart, teáscsészékkel, tányérokkal, kanalakkal, késekkel és villákkal telerakott zsúrasztalok nagy táborán, amely egészen megtöltötte a szalonból nyíló télikertet. Az asztalkák kettős rendjén túl két bakra helyezett széles fehér deszkalapon hatalmas szendviceses tálak vették körül a csokoládé-, puncs- ésogyorótortákat, mögöttük pedig a titkos receptek szerint készült befőttek üvegtáblái sorakoztak. Ezeknek a befőtteknek tetszetős és szakszerű elhelyezésére Jozefin néninek külön gondja volt, mert értette a csínját-binját, hogyan kell megfelelő ravaszsággal úgy elhelyezni egymás hegyén hátán a meggyet, cseresznyét s a különböző gyümölcsöket, hogy azok egyrésről meg tudják őrizni saját színüket s egyiknek a leve a másikat át ne fesse, másrésről hogy valami különös szép formát mutassanak. Az elsőnek az volt a titka, hogy az alapozásnak a piros színből kell kiindulni és a tetején fehérrel végződnie, tehát alulra kell rakni a cseresznyét és a meggyet, arra a birsalmát és a sárgabarackot, arra a körtét és legtetejébe az őszibarack hófehér félgömbjeit, nem feledkezvén meg ama furcsa kis kerek, rózsaszínű húsú, hosszú szárú apró almákról, amelyeknek belsejében ugyancsak megrághatatlan apró barna magok s a fogakban maradó ízetlen rostok voltak, de amelyek mégis minden háziasszony kompótkészletében elmaradhatatlan és előkelő helyet foglaltak el. A tálak oldalán mindig található volt még néhány diónak nevezett kemény, fekete kompót is, amely ízének keserűségével ugyan

a vadalmára emlékeztetett, de amely a Jozefin néni által is gondosan ápolt asszonyi hagyomány szerint mindig kell a befőttbe, mert „a férfiak azt szeretik“. A férfiak legnagyobb része ugyan a tálban hagyta ezeket a fekete diókat az apró almákkal együtt s inkább a sárga- és őszibarackot fogyasztotta jelentősebb mennyiségben. Jozefin néni azonban szigorúan ragaszkodott hozzá, hogy gondoskodják a férfiak állítólagos feketedió-szükségletéről, aminek következménye volt, hogy így a zsúrszezón végén némely ilyen dióbefőtt megérte fölतालálásának huszonötödik jubileumát is. A derék öreg hölgy, aki különben Dánkynak valami hetedízigleni unokanővére volt s aki Dánkyné korai halála óta a házban az anyahelyettesi tisztet töltötte be, a mai zsúrra még a szokottnál is nagyobb becsvággyal készült, mert Németh Miskától azt hallotta, hogy Erdey mamája Veszprém vármegye leghíresebb gazdasszonya, miért is már reggel hozzáfogott, hogy a zsúr végén „Remélem, itt maradtok, kedves öcsém“ szövegű és a Dánky-háznál már jól ismert apai fölkiáltással bevezetett, rögtönzött vacsorát kellő alapossággal előkészítse. A vacsora fénypontjául a híres Dánky-féle különlegességet, a tonírozott borjúhúst szánta Jozefin néni, ami pedig mindig külön nagy kitüntetést jelentett. Éppen ezért, ha Erdey István láthatta volna a buzgalmat, amellyel Éva helyettes mamája az ő első ottani vacsorájára fölkészült, megállapíthatta volna, hogy fölsőbb helyen nem hiányzik legkomolyabb szándékainak barátságos fogadtatása, amit nyilván alátámasztott Németh Miskának az a titkon megsügött értesülése, hogy Istvánra odahaza hatszáz hold tehermentes föld vár, akinek tehát nem kell izgulni az első betegért, mert nyu-

godtan bevárhatja a magántanári képesítést. Jozefin néni megelégedett szemlélését azonban hirtelen súlyos hiány fölfedezése zavarta meg.

— Hol van a mikádó? — kérdezte, azaz inkább sikoltotta egyszerre csak Jozefin néni s nyomban rohant a konyha felé.

Egy beavatatlan idegen bizonyára csodálkozott volna, hogy miért érdeklődik oly hevesen a kedves öreg asszonyság a távol Japán uralkodója iránt. Aki azonban evett valaha szendvicset a régi Budapesten, — pedig hej, ki nem evett, néha két-három zsúron is egymásután, megtakarítván ezzel, sőt téli évadban teljesen meg is szüntetvén a fölöslegessé vált vacsora intézményét, — az tudta, hogy a mikádó azt a vajból, sonka-, nyelv-, sajt- és tojásdarabkákból, kapriból és ki tudja, mi minden egyébből gyúrt titokzatos masszát jelenti, amelyet egy zsemlyének a héjával vettek körül, helyesebben amelyet egy kifúrt zsemlyébe gyömöszöltek bele s amely szeletekre vágva ragyogó színpompával és gyomorrontásra fölöttébb alkalmas vegyes ízzel minden komolyan vehető zsúr nélkülözhetetlen kelléke volt.

— Hol van a mikádó? — kiáltotta újra most már a konyhába vezető folyosón Jozefin néni, amire az ebédlő ajtajában megjelent Éva egy nagy ezüsttállal, kissé kócosan és a ruháján egy nagy batisztköténnyel, hozván a keresett mikádók hatalmas készletét.

Ebben a pillanatban azonban megnyílt a szalón ajtaja és az ajtóban megjelent Erdey István, aki két bunkónagyságú fehér krizantémot tartott a kezében s e pillanatban olyan meghatóan ámuló, buta pofát vágott, hogy

Éva megfélekedezett a saját ijedtségéről és hangosan elnevette magát.

— Most is úgy nézek ki, mint a Primavera? — kérdezte kacagva Istvántól.

— Nem, — mondta a fiú — most olyan, mint a húgom...

— Lássa, ez kedves... Hát magának van húga is?

— Van... De külföldön él. Egy német gyárosnak a felesége, akivel Drezdában ismerkedett meg az intézeti táncmulatságon.

— Szereti a húgát?

— Szeretem — válaszolt István, de magában nem is a nővérére gondolt.

— Üljön le, Istvánka, mindjárt jövök — mondta Éva és maga is csodálkozott, mennyire nem bántotta, hogy ez az alig ismerős fiatalember most így látja őt kötényben, kócosan — és vajás kézzel.

— Nem tudok kezet nyújtani, Istvánka, de öt perc múlva itt leszek. Maga azt mondta, hogy csak hét után tud jönni.

— Igen, azt hittem, — füllentette István — de véletlenül ma korábban szabadultam.

Ez persze nem volt igaz s a sebészeti világhírű professzora ezen a délutánon hiába kereste kedvenc tanítványát az első sorban.

— Ha megengedi, kedves Éva — nyújtotta a két krizantémot a lány felé.

— Jaj, de szép... nagyon köszönöm!

Már szaladt is ki. De István nem maradt egyedül,

mert belépett Jozefin néni és egy tányéron magasra épített vajaspogácsa-gúlát hozott.

— Ó, maga az, kedves Erdey! Nagyon örülök! Vegyen gyorsan ebből a pogácsából... Persze, nem olyan jó, mint maguknál odahaza, de Évi sütötte... Tudja, Évi kitűnő háziasszony...

A pogácsasütés ugyan nem volt igaz, mert ez Ilus műve volt, azt azonban jó lelkiismerettel mondhatta a mamahelyettes, hogy Éva tényleg kitűnően értette a házi dolgokat, ami különben abban az időben még nem volt olyan nagy ritkaság.

István udvariasan kivett egy pogácsát és beleharpott:

— Fölséges! Remek! — kezdte dicsérni nagy buzgalommal, mire Jozefin néni megállapította magában, hogy az Erdey tényleg kedves és rokonszenves fiatalember.

Ilus is bejött, de nem egyedül, hanem Selley Jucival, akivel már egy félórája ültek a leányszobában, hosszas bizalmas beszélgetésbe merülve. Azt hiszem, nem árulok el különös titkot, ha megmondom, hogy a beszélgetés részben Németh Miska, részben Fehér Jancsi körül forgott és pedig olyképpen, hogy Ilus Jancsi legutóbbi magatartásáról kért ítéletet Jucitól, aki viszont erre válaszul elmondta, hogy Miskának húsvéthétfőn virág helyett egy ólomkatonát adott, mert a fiú elmesélte neki, hogy amikor elsőéves jogász korában nem kapott karácsonykor ólomkatonát, akkor szemrehányóan mondta mamájának, hogy „legalább egy katonát mégis vehettek volna!” — és hogy ennek a Miska roppant megörült, de ő — már mint Juci

— nem tudja, hogy nem-e fog ebből a Miska talán túlsokra következtetni.

Erdeyt a két lány nagy örömmel fogadta és az egyik nyomban megkérdezte, hogy hol van elválaszthatatlan barátja, Németh Miska.

Mondani sem kell, hogy aki a kérdést feltette, nem Selley Juci volt. De viszont azt sem kell megmondani, hogy aki a kérdés föltevését már künn az ajtó mögött kikunyorálta, az viszont igenis — Selley Juci volt.

Közben egyre-másra jöttek a vendégek. Ötödiknek Tasziló robogott be, aki egy színes, virágdíszes meghívót lobogtatott a kezében.

— Van szerencsém meghívni magukat a rendezőség nevében a Májusvégi Táncestélyre!

— Micsodára? — kérdezte István.

— A Májusvégi Táncestélyre, — felelte méltósággal és fontoskodva Tasziló — amelyet az Egyetemi Kör rendez május harmicegyedikén a Disznófőnél... Különben vedd tudomásul, hogy te is rendező vagy! — mondta Erdeynek.

— Én?... Micsoda számárság ez? Miért Májusvégi Táncestély, miért nem majális?

Tasziló fölényesen legyintett s olyan hangon, amelyen egy nagytekintélyű professzor szokta kioktatni a kollokváló ifjakat, válaszolta:

— Majális?... Micsoda ósdi dolog... Kérlek, az idén csak a táncestélyek sikerülnek. Megrendeztük a Mikulás Táncestélyt, a Farsangi Táncestélyt, most be fogjuk koronázni az Egyetemi Kör táncestélyi sikereit ezzel a Májusvégi Táncestéllyel — és már át is nyújtotta Ilusnak a

meghívót, amelynek első oldalán vastag kövér betűkkel a kilenc főrendező neve volt kinyomatva, köztük természetesen Németh Miskáé és Taszilóé is, az utóbbi ezúttal a következőképpen: S. Sputenheim Soldos T. Tasziló.

— Hát ez megint mi? — kérdezte István, amikor elolvasta. — Mi ez az új S. meg a T.?

— Kérlek, tudod... — magyarázkodott zavartan Tasziló. — A nagyapám Sputtenham volt von és zu, tehát voltaképpen sputtenhami Sputtenham. Hát ez az S. kérlek, ott... az izé... predikátum...

— És a T.? — kérdezte Ilus, akinek legbelül határozottan imponáltak a nemesi előnevek s aki rettentő sajnálta, hogy szíve választottjának, Jancsinak nincs belőle legalább kettő.

— A T. az Tivadar, mert tudniillik van egy unokatestvérem, aki szintén Tasziló és ezért kellett...

István nem hallgatott tovább oda. A szemével türelmetlenül kereste Évát, aki ötpercet mondott, de még egy félóra múlva sem került elő, pedig a vendégek egészen megtöltötték a szalont és az úriszobát.

Ne felejtsük el azonban, hogy István még ifjú volt s kevés tapasztalattal rendelkezett a női pontosság körül.

Már Németh Miska és Fehér Jancsi is megjelentek, amire az addig elválaszthatatlan Ilus és Juci sürgősen szétváltak és a szalón két ellentétes sarkában helyezkedtek el.

Végre a szobalányok már fölszolgálták a teát és az ifjú urak már jókora pusztítást vittek véghez a mikádókban, sonkás, májas és szardellás szendvicsekben, pogácsákban és „stanglik“-ban, de Éva még mindig nem volt se-

hol. Természetes, hogy ez meglehetősen izgalmat keltett Erdy István ifjú szívében, aki már a mai délutánból elveszített közel egy órát, s még meg sem tudta kezdeni azt a kitűnően fölépített párbeszédet, amelynek a mai nap folyamán okvetlen le kellett közte és Éva között folynia, mert ő azt fogja mondani a lánynak... és erre Éva azt fogja mondani... és erre azután Éva azt mondta... és ekkor „én végre azt mondtam...”

De nem tudta már magában végiggondolni, hogy mit is mondott legyen, mert a háta mögött Éva csöndesen bejött a szalónba, leült melléje és szelíden kérdezte:

— Nagyon megvárattam?

— Nem, azaz hogy... — felelte István s nem tudta, hogy voltaképpen mit is mondjon. Azt is udvariatlanság mondani, hogy igen, megváratta, de még nagyobb, ha azt mondja, hogy nem, mert akkor úgy látszanék, mintha ő nem várta volna, mire ő azt vágta ki bölcse:

— Mit csinált ilyen sokáig? — de amikor ránézett a leányra, akin könnyű fehér muszlinruha volt, elakadt a szava.

Éva szeme ki volt sírva.

— Mi... mi történt magával? — kérdezte ijedten István és hirtelen a lány keze után nyúlt. Éva pár pillanatig engedte, hogy a fiú keze megpihenjen az övén, de aztán elhúzta a magáét és halkan mondta:

— Semmi... semmi komoly...

De nagyon sápadt volt s a szemhéja túlságosan vörös ahhoz, hogy ezt el lehetett volna hinni.

Abban a régi időben a szalonok még ki voltak világítva, ha vendégek voltak és az úgynevezett hangulatos

világítások, amelyek azóta jöttek divatba, ismeretlen valamik voltak — úri házaknál. Különösen olyankor, ha fiatal hölgyek és urak voltak együtt egy teremben.

Dehát azóta nagyon takarékoskodunk a fénnel, azaz hogy talán a fény az egyetlen, amivel takarékoskodunk.

Az erős világítás pedig árulója lett az arcnak, amely nem titkolhatott el semmit.

— Ne tagadja, — mondta István — magának valami bánata van...

— Van, de nem akarok most beszélni róla... Családi gyász... egy távoli kedves rokonunk meghalt... Most kaptuk a hírt, de ne szóljon róla, nem akarom elrontani a hangulatot...

István elhitte.

— Bocsássa meg, én nem akartam tolamakodni...

— Ugyan, Istvánka, szó sincs róla! Nagyon kedves, hogy észrevette... De bizonyos, hogy maga valami másra gondolt... Ne tagadja...

— Nem, nem — tiltakozott a fiú.

Érzett a hangján, hogy nem mond igazat.

— Vigyázzon, Istvánka, ne akarjon föllenteni! A hazugság nem áll jól a férfiaknak.

— A nőknek talán jól áll? — kérdezte István csodálkozva.

— A nőknek néha szükségük van rá. Ez már közhely, de így van!

— Én ezt nem hiszem — rázta a fejét Erdey. — Én úgy érzem, hogy egy nőnek sem kell hazudni egy igaz férfival szemben.

— Melyik férfi igaz egy nővel szemben, kedves

Istvánka? — nevetett szomorúan Éva. — És higgye el, hogy ez a mi hazugság-fegyverünk alapjában veszélytelen . . .

— Én pedig arra akarom kérni, Éva, hogy nekem mindig igazat mondjon.

— Hát jó, megpróbálom, de nem állok jót magamért. Mert lássa, maga nem tud olyant kérdezni, amire én ne tudnék, ha kell, rögtön hazudni valamit, amit maga örömmel tudomásul vesz . . .

— De ne tegye, kérem, ne tegye! — mondta hevesen István. — Én gyűlölöm a hazugságot, én csak őszinte embert tudok szeretni . . . Látja, ezért szeretem azt a Miskát is. Föllengzős, ábrándos, szertelen, hirtelen haragú és meggondolatlan néha, de van egy jó tulajdonsága, sohasem hazudik. Ezért szerettem meg.

— Az más. A férfi az más. Ó, az gyűlöletes, gyűlöletes, undok, útalatos, ha egy férfi hazudik! — mondta haragosan Éva és összeszorította a kis öklét. — Miskát én is azért szeretem. Tudja, őt így nevelte a mamája.

— Igen, Miskának mamája van — mondta István.

— És magának?

— Nekem anyám van — felelte csöndesen István és a hangjában volt valami meghatottság.

— Hát a kettő közt van különbség? — kérdezte Éva.

— Van. Azokat a fiúkat, akiknek mamájuk van, gyermekkorukban kényeztetik, óvják, babusgatják, — azután később legtöbbször nekik kell a mamájuk mellé állni, hogy legyen, aki az öreget támogassa és védje az élettől. Minket, akiknek anyánk van, a gyerekségünkben szigorúan nevelnek, de később, amikor az ember már férfi lesz

— s itt a huszonkétéves István egész jóhiszeműen önmagára gondolt — megtaláljuk otthon az anyánkban mindig azt a támaszt és segítséget, ami kell, hogy az életet el lehessen viselni... De azt hiszem, hogy az igazi mamák is és az igazi anyák is csak igazmondásra taníthatják fiukat. Ha nekem egyszer leányom lesz, azt is arra fogom tanítani.

— Akkor a maga leánya nagyon boldogtalan lesz — nézett István szemébe Éva igen szomorúan. — Én intem, óva intem ettől magát, Istvánka, de különben majd ha nagy leánya lesz, maga is rájön erre.

— Magának furcsa tapasztalatai lehetnek, kedves Éva, — mondta megütődve István — pedig maga még olyan fiatal, hogy az ember nem is hiszi, hogy lehetnek tapasztalatai. Furcsák is maguk leányok, mind olyan ismeretlenek... Egy leány olyan, mint egy fölbontatlan levél . . .

— Vigyázzon, Istvánka, a legtöbb levelet okosabb volna el sem olvasni . . .

Mind a ketten elhallgattak. De az a nagy csönd volt közöttük, amely hirtelen teremt nagy bizalmasságot két ember között.

Egyszerre megszólalt István:

— Hétfőn este a Magyar Világban megismerkedtem Bors Gáborral... — nem folytatta, de erősen a leány szeme közé nézett.

Éva nyugodtan állta a tekintetét egy ideig, azután lehajtotta a fejét és nyugodtan megkérdezte:

— Maga tudja... — azt?...

A fiú egy percig nem válaszolt, de halkán mondta:

— Tudom.

Éva végigsimította kezével a homlokát, azután hirtelen megrázta a fejét:

— Nem érdekes dolog... Régen volt, elmúlt. Bárányhimlő... Ezen minden lánynak át kell esni. Az ilyen dolog, ami tánciskolával kezdődik... Eh! Nem is érdemes róla beszélni... Vége, nincs többé és olyan, mintha nem is lett volna soha — a szava határozott, a hangja éles volt.

— Igazán elmúlt? — kérdezte István izgatottan.

— Legyen nyugodt, Istvánka, elmúlt! Erre szavamat adom — és kezét nyújtotta.

István erősen megfogta a kezét, ráhajolt és megcsókolta. Éva gyorsan elkapta a kezét.

— Csacsi!... Még meglátja valaki... — egy könnyű, lehelletfínom mozdulattal végigsimított a fiú arcán, azután fölugrott mellőle és átment egy nagyobb csoporthoz.

István is fölállt.

Előbb oda akart menni Ilushoz, de amikor feléjük ment, meghallotta, mint mond Jancsi:

— Hát igazán nem haragszik többé, édes? — kérdezte a barnaképű, csinos fiú a sarokban.

István nem volt kíváncsi a válaszra, amely ott ragyogott a leány arcán, hanem megfordult és átment Németh Miskához, aki ekkor Selley Jucival állt a télikert legtávolabbi részében. De rögtön látta, hogy itt is csak zavarna, erre visszament és megpróbált valahogy megint Éva mellé kerülni.

Jól is tette, mert valóban barátiatlanul megzavarta volna Németh Miskát, aki ebben a pillanatban ifjú éle-

tének igen fontos állomásához érkezett. Ott állt ugyanis Selley Juci mellett, akivel kettősben beszélgették végig az egész délutánt, miközben Miska előadta hirtelen az összes terveit, a Tisza—Duna-csatornától a Balassi-drá-költészetétől Strauss Richárd zenéjéig.

Most már mind a ketten hallgattak, — belefáradva abba, hogy folyton beszéljenek nagy és komoly dolgokról és közben egymást nézzék épúgy, mint két más, komolytalan kis ifjú lény.

És akkor Juci megkérdezte:

— Mit csinál a kis katona?

És Miska felelt:

— A kis katona egy verset mondott el nekem.

És Juci ráemelte a fiúra meleg barna szemét és hal-
kan szólt:

— Micsoda verset?

És akkor Miska akadozó hangon s valami rettentő nagy belső remegéssel, — elkezdte mondani az új versét, amit tegnap írt:

*Mesekisasszony, óh add a kezed,
Az utunk, látod, egy felé vezet, —
Valahol messze, valahol távol
Akácerdő néz ránk a homályból...*

Nagyon hosszú vers volt. Legalább olyan hosszú, mint az Andrássy-út, de Juci akkor is meghatottan és önfeledt boldogsággal hallgatta volna, ha olyan hosszú lett volna, mint az országút Budapesttől Bécsig. Az első vers... az első komoly, igazi vers, — amelyet őhöz írtak!... Olyan

vers, amely már meg fog jelenni az Életben vagy talán az Új Időkben is...

Júci szeme tele volt könnyel.

És Miska most már fojtott hangon, de tűzzel szavalt... És szinte könyörgött, ahogy befejezte a verset:

*Az utunk, látod, egy felé vezet, —
Mesekisasszony, óh add a kezed!...*

És a Juci párnás fehér keze lassan belesímult Németh Miska csontos tenyerébe...

De István azon délutánon nem tudott többé egy bizalmas szót sem váltani Évával.

A vacsora sem sikerült úgy, ahogy a fiú gondolta, mert utána alsózni kellett Dánkyval és Fehér Jancsival, a két leányt pedig Tasziló mulattatta éretlen és ostoba pletykákkal, — már tudniillik István szerint éretlen és ostoba pletykákkal.

Viszont nemcsak Ilus, hanem Erdey nagy csodálkozására Éva is — feltűnő érdeklődéssel hallgatta a különböző társasági híreket, majális és juniális terveket s közben nagyokat nevetett hozzá.

István igen vegyes érzésekkel távozott éjfél után, amikor Dánky papa befejezte a partit és egy „Isten velük, kedves öccse!” kiáltással tudomásunkra hozta, hogy most már menni kell.

István lekótyadt hangulatát azonban némiképp enyhítette az a nagyon meleg kézszorítás és az a kedves vídám mosoly, amivel Éva elbúcsúzott tőle.

Igen, Éva mosolyogva búcsúzott, mosolyogva mondott

jó éjszakát az apjának, mosolyogva veregette meg a kedves öreg Józika hátát, mosolyogva csókolta meg Ilust is.

De azután bement a szobájába, kivett az íróasztala fiókjából egy levelet és — hangos sírással ráborult a fehér ágyára.

V

Mi volt abban a levélben?

Mindössze néhány sor bizony és Éva mégis elsírta magát, amikor fölbontotta.

Egy csokor mimózát hoztak a főhercegi kertészet virágosboltjából félhat tájban a Dánky-villába, ahhoz volt odakötve vékony aranyszállal a levél. Amikor Éva visszament a szalónból a szobájába, hogy rendbehozza magát, ott találta az asztalára téve. Amikor felnyitotta a virágüzlet cégjelzésével díszített borítékot, igazán nem gondolt arra, aki küldte. A belső borítékon nem volt címzés. De mikor ezt is kinyitotta és meglátta az ismerős írást, elsápadt s olyan szívdobogást kapott, hogy le kellett ülnie.

— Gábor!...

Először föltámadt benne a dac, a régi harag. Össze gyűrte és földredobta a levelet. Fölugrott s izgatottan fölalá szaladgált a szobájában, aztán meg-megállt az összegyűrt levél mellett, — egyre többször állt meg mellette s végül is lehajolt érte. Fölemelte a földről, odament vele az asztalához, kibontotta, kisímitotta.

— Eh, mégis csak el kell olvasni — mondta magában, de azért érezte, hogy nem azért akarja elolvasni, mert kell, hanem azért kell elolvasni, mert akarja.

— Mit írhat neki most? Másfél év után!... És azután a dolog után? Miért nem írt akkor mindjárt?... Mit akar most Bors Gábor egyszerre újra tőle?

— Eh, hát nem fogja elolvasni! — és azzal mérgesen újra lecsapta az asztalra a levelet.

És egy perc múlva újra a kezébe vette...

És elolvasta. Ez volt az egész:

*Gyöngyvirág, kedves,
most van négy éve, hogy akkor újra találkoztunk.
Emlékszik még?*

Hallom, hogy maguknál még mindig olyan kedvesek a szerdák és maguk épp olyan vígak, mint azelőtt.

Hát csak mulassanak jól!

minden jót kíván

Gábor.

Éva már a levél első szava után elsírta magát.

De az a sírás nem az engesztelődésé volt, hanem a haragé. Mi ez? Hát egy szava sincs arra, hogy bocsánatot kérjen? Felejtésért könyörögjön? Még ő emlékeztet. Még ő mer a multról beszélni! Ő, aki az egész szép multat lerombolta, összetörte! Még ő kíván gúnyosan jó mulatást! Még ő hánytorgatja, hogy ők még mindig vígak, aki akkor azt a fájdalmat okozta! Ő beszél a kedves szerdák-ról, aki éppen egy ilyen szép szerda után másnap... Útálatos! Igen... útálatos és fölháborító!

— Vissza kell küldeni — nézett Éva haragosan a dúsfürtű mimózákra, de azt is rögtön belátta, hogy ez lehetetlen most már. Igen, ha akkor véletlenül ő nyit ajtót,

akkor nyomban odaadhatta volna a kifutóleánynak és ráírhatta volna a visszaadott levélre, hogy a „Címzett nem fogadja el“. Igen, azt írta volna rá, ridegen, kegyetlenül... „Címzett nem fogadja el“.

De most már mit csináljon?

Mit csináljon?... Hát semmit! Kidobja a virágot a szemétkébe és a tűzre veti a levelet. Ez a komisz fráter úgyszemint vár választ, csak azért írta, hogy fájdalmat okozzon, hogy feltépje a régi sebet, mert hallja, hogy nem ül talpig özvegyi gyászban ömiatta és nem siratja a száműzött királyfit és nem roskad össze a boldogtalanságtól az összeomlott Meseország fölött.

— Nem roskad össze a boldogtalanságtól?

Éva lehajtotta a fejét és a könnyek végigperegtek az arcán.

— Hát van nap, hogy ne fájjon? Hát van óra, hogy ne gondoljon rá? De Bors Gábor úr azalatt éli a vidám életét! Kártyázik, — jobban mint valaha. Jár az orfeumba, mulatókba, künn van a lóversenyen, hajnalig cigányozik, iszik és...

Az a nő... Hát csak nem szakított vele?...

A lány keze ökölbe szorult:

— Hát nem! Hát nem fog rágondolni többet... Igenis, jól fog mulatni, igenis, víg lesz! És megmutatja, hogy fog tudni találni embert, aki különb, aki meg tudja becsülni a tiszta érzést, az ő szívét, az ő nagy-nagy szerelmét...

Igen, igen, ez a virág, ez a levél rávall az ő módszérére, a behízelt kedvességére, a könnyű és ellenállhatatlan fölényére, amivel mindig át tud lépni a kellemetlen-

ségek fölött, a könnyelmű biztosságára, amivel mindig kezelte Évát... Mimózák, persze... mint ahogy akkor négy év előtt délben a Váci-utcán egy nagy csokor mimózát vett neki egy utcai árustól... Erre persze emlékezik!

De arra nem emlékezik, amikor kilépett a moziból azzal a nővel és a titkos menyasszonya ott állt vele szemben sápadtan, reszketve, sírástól fuldokolva és futott onnan... futott, futott... nem is tudta, hová... neki a világnak... akárhová... mindegy...

Ha akkor véletlenül nem találkozik Németh Miskával, talán nekimegy a Dunának... Erre nem emlékszik?... Vagy nem akar emlékezni!...

Erről nincs egy szava se! Egyetlen engesztelő, egyetlen bocsánatkérő szó sincs ebben a levélben, — csak fölényes kedveskedés, csak jogtalan bizalmaskodás, csak tudatos fájniakarás... Ó, de most csalódni fog!... Nagyon fog csalódni! Ezúttal Bors Gábor úr rosszul számított! Itt most már nem az a régi Dánky Évi áll, az a fülig szerelmes, bután bízó, feltétel nélkül hívó, az a sóvárgó, odaadó, minden jó szóért hálás, minden kedvességért boldog, együgyű, gyerek, a szerencsétlen, megcsalt, kiszolgált, boldogtalan régi kis Dánky Évi...

Nem, nem! Itt ebben a házban most egy új Dánky Éva él, aki mindezen túl van... Igen, túl van mindenen és mindenekelőtt Bors Gáboron.

— Vége!... Nincs tovább! — mondta magában — és ha ez az úr azt hitte, hogy most ezzel a virággal, ezzel a levéllel visszafordíthat öfeléje, akkor csalódott! Ha azt hitte, hogy erre kap majd valami feleletet, akkor keservesen tévedett. Nincs válasz... nincs válasz!...

Dacosan, keményen, megingathatatlanul határozta el, hogy most gyökerestől kitépi magából ezt az embert.

Felállt. A levelet betette az íróasztala fiókjába, a virágot átvitte Ilus szobájába. Azután letörölte a könnyeit, kis pudert tett az orrocskája végére s egy pár perc alatt átöltözött és rendbeszedte magát.

Ez volt délután... És amikor Istvánka váratlanul előhozta neki azt a dolgot, már nyugodtan és biztosan tudta megtagadni az egész multat, Bors Gábort, magát, a szerelmet, az emlékeket, mindent...

Ez volt délután.

De most éjszaka, amikor visszajött a szobájába és körülvette a nagy csönd, a hideg, kegyetlen nagy csönd. Éva újra elővette a levelet, újra elolvasta és újra elsírta magát.

Ez a sírás nem a haragé volt, ez a sírás már csak a fájdalomé volt. Az a zokogó lány pedig a hófehér csipkés ágyon nem a fölényes, okos, elhatározott új Dánky Éva volt többé, hanem a régi Évi, a Gyöngyvirág, a szegény, együgyű, gyerek, a szerencsétlen, megcsalt, kiszolgáltatott, boldogtalan, régi kis Dánky Évi.

Azután egy kis idő múlva föltápáskodott az ágyról és átment Ilus szobájába s halkan, lábujjhegyen, az utca beszűrődő éjszakai fényeiben megkereste a mimózacsokrot. Ilus fölébredt.

— Mi az? Mi az? — kérdezte ijedten.

— Semmi, Loncikám, — suttogta Éva — csak a virágokat viszem vissza.

— Ezért képes vagy fölébreszteni az embert... — sziszegte Ilus és dühösen a falnak fordult.

Fölébreszteni Ilust?!... A világot föl tudná most

ébreszteni ezért a pár szál mimózáért, amit az arcához vett és beletemette a fejét...

— De mi lesz most, — kérdezte magától ijedten — mit kellene tenni?

Nem tudott lefeküdni. Leült egy nagy karszékbe, a sötétségbe nézve gondolkozott.

Egyszerre eszébe jutott valami.

— Igen, igen, ez lesz a legjobb...

Felgyújtotta a villanyt és megnézte az órát.

— Egy óra mult... Igen, ez nagyon jó... Akkor még ott találja Német Miskát... Igen. Miska határozottan mondta, hogy ma este valami estély van Sótéréknál, azoknak van telefonja, föl kell hívni ott Miskát. Igen, föl fogja hívni és meg fogja kérdezni... Örültség! Lehetetlenség! Úgy odatelefonálni egy úri házhoz! Ilyenkor!... Nem, nem, hát arról szó sem lehet!... De neki meg kell tudnia, hogy hol lakik az a nő és el fog menni hozzá... Igenis, el fog menni hozzá. Meg fogja neki mondani...

Mit fog neki megmondani? Azt fogja neki megmondani, hogy kapott egy levelet és egy csokor mimózát? Előbb mégis csak beszélnie kellene vele, — Gáborral...

Megváltozott, mióta nem látta. Megsoványodott, megöregedett... milyen szomorú volt az arca... milyen megdöbbent... milyen ijedt volt, amikor ott a Váci-utcán szombaton szembe jött és meglátta őtet...

Hát akkor miért nem írt más levelet? Miért nem próbál közeledni, miért nem szól Németh Miskának? Mert az a nő nem engedi! Egészen bizonyos, hogy az a nő nem engedi. Elcsábította, befonta, most nem ereszti többé. Biztosan el akarja magát vétetni vele. Hát ez pe-

dig lehetetlen! Tönkreteszi vele az egész karrierjét... és az életét... Hogy fog tudni Bors Gábor egész életén keresztül ilyen kis külvárosi libával, ilyen kis műveletlen alsórendű valakivel élni? Ezt meg kell akadályozni! A barátainak kellene megakadályoznia... És az anyjának! Hát persze, az anyjának! Németh Miska beszéljen a Gábor anyjával és Borsné avatkozzék bele a dologba.

Nevetséges... szegény öreg Borsné! Hiszen az úgy imádja a fiát, semmitsem tud tőle megtagadni. Akármiről van szó, Gábor rögtön leveszi a lábáról azzal az ő kedvességével, azzal az ő komisz, utálatos kedvességével... A kártyáról se tudja leszoktatni, meg a lumpolásról se...

De ez az ember így el fog zúlleni, ezt pedig mégsem lehet hagyni! Lám, ameddig övele volt, addig abbahagyta a nagy kártyázást... akkor nem lumpolt... sőt, akkor tette le a doktorátust s a hivatalban is hogy szerették...

Az öreg Erdey János mindig dicsérte apusnak...

Erdey! Hát persze, Istvánka nagybátyja, az a Gábor főnöke, tán azzal kellene beszélni a Miskának vagy Istvánkának...

— Jaj, szegény Istvánka — gondolta magában s valami nagyon nagy melegséget érzett ez iránt a becsületes, derék, jó fiú iránt.

— Nem, nem, hisz az lehetetlen! Mit gondolna róla Istvánka... Azok után, amiket délután mondott neki... Szavára vége... örökre vége...

Csüggedten engedte le a karját.

— Hát persze, hogy vége. Gyerekes, ostoba ábrándozás ez az egész. Mit akar ő Gábortól?... Azért, mert most küldött pár szál virágot és ezt a levelet. Biztosan

csak azért, hogy megszüntesse ezt az ostoba állapotot, hogy nem érintkeznek.

De hátha nem csak ezért? ... Hátha igazán szereti?!

Igen, de akkor mi volt és mi van ma azzal a nővel?

Lám, István az más, István inkább tanul és dolgozik, nem olyan ellenállhatatlan, de megbízható.

István ... Gábor ... a Nő ... hűtlenség ... bízalom ... vibráltak, tusakodtak a gondolatok Éva fejcskéjében.

Azután mégegyszer elolvasta a levelet, szeme ismét megtelt könnyekkel és úgy sírt álomba magát, — kezében a levéllel ...

VI

A régi képviselőház előcsarnokában gyéren és lassan szállingózott a közönség. A ruhatárban alig lógott néhány női kabát s még annál is kevesebb férfifelöltő. Az üvegajtók előtt láthatatlan izgatottan és kissé szorongva álldogált vagy öt-hat fiatalember: a rendezőség, helyesebben az Egyetemi Kör irodalmi és zenei szakosztályainak vezetői.

— Nem kell félni, fiúk, — mondotta megnyugtatóan Németh Miska — a pesti közönség sohasem jön pontosan.

— Úgy van, ebben tökéletesen igazad van — helyeselt egy ifjú gólya, aki Miska saját külön bámulnokai közül való és aki ép ezért nem egészen reménytelenül pályázott a szakosztály legközelebb megüresedő jegyzői tisztségére.

— Sajnos, a mi közönségünk, — mondta egy másik

— egyre jobban kezdi veszíteni fogékonyságát a magasabb irodalom iránt. Úgy-e, igazam van, elnök úr? — kérdezte Miskától.

Itt gyorsan helyre kell pótolnunk a mulasztásunkat, mert Németh Mihály úr bemutatásakor elfeledkeztünk arról, hogy ő nemcsak az Egyetemi Kör főtitkára s a Joghallgatók Tudományos Egyesületének választmányi tagja volt, hanem azonkívül elnöke volt az irodalmi szakosztálynak, amely ezidőtájt buzgó és lelkes működést fejtett ki a nemzeti irányú hazai irodalom megmentése érdekében. Sajnos, az irodalomtörténet, úgy látszik, még elmulasztotta följegyezni a magyar költészet fejlődési tényezői között az Egyetemi Kör irodalmi szakosztályát, amit azonban egyedül és kizárólag az utókor köztudomású hátlatlanságának lehet betudni. Mert hiszen annakidején a szakosztályi elnökök minden évben meghívást kaptak a Petőfi Társaság díszbankettjére, amelyen éppen legutóbb Németh Miska jelentette ki talparesett és nagy lelkesedéssel fogadott felköszöntőjében, hogy a magyar írók nyugodtan alhatnak, mert ha majd az ő kezükbe — már tudniillik Németh Miskáék kezébe — lesz az ország sorsa letéve, ők majd gondoskodni fognak róla, hogy Petőfi és a márciusi ifjúság nagy örökségét, a sajtószabadságot megvédjék és egyszersmindenkorra, végre elhallgattassák mindazokat, akik az irodalomban hazánk vesztére törnek. Németh Miskának erre nézve különben megvolt a saját külön költészetpolitikai programja, csak abban nem volt még bizonyos, hogy annakidején majd mint miniszterelnök, vagy mint közoktatásügyi miniszter fogja-e azt megvalósítani, a tekintetben azonban már kialakult az el-

határozása, hogy ezt a programot mindenesetre a Kisfaludy Társaság elnöki székéből fogja kihirdetni.

Mindez azonban későbbi időben volt elvégzendő s egyelőre Miska szívét más elnöki szék körül tornyosuló bonyadalmak foglalták le — és pedig kettős irányban is. Részben ugyanis mindent meg kellett tennie, hogy jövő szeptemberre ő legyen a Körnek az elnöke, viszont éppen ezért sikereket kellett felmutatnia az irodalmi szakosztály vezetésében, amely siker például a mai délutánon határozottan bizonytalannak látszott. Némi külön aggodalmat jelentett Miska számára az is, hogy vajjon a mai ülésen ő fog-e elnökölni, azaz, ő fog-e ülni az elnöki trónuson a régi képviselőház nagytermében? Nem akarja-e majd ezt a helyet a köri elnök, Dezső Kálmán elfoglalni, amihez kétségkívül joga van, amely esetben azonban viszont Miska távolról sem fog tudni olyan nagy tekintéllyel tündökölni Selley Juci előtt, mint ahogy az most már feltétlenül szükségesnek látszott. Ez az aggodalma azonban alaptalan volt. Dezső Kálmán megérkezett, de nem mint elnök, hanem mint a híres bálkirálynőnek, Boróky Katicának kísézője, amiből nyilvánvaló volt, hogy az Egyetemi Kör kitűnő elnöke Szilágyi Dezső egykori székénél jobban ambícionálja e pillanatban valamelyik régi szürke honatyának egykori ülését — a diadalmasan szép bálkirálynő mellett.

A közönség e közben igyekezett igazolni Németh Miskát, mert egyre többen és többen gyülekeztek a teremben. Ez ugyan fokozódó örömmel töltötte el a szakosztály elnökének szívét, de ezt még ború fátyolozta, mert Selley Juci alakját nem látta föltűnni. Közben megérkezett a

társelnök és megjöttek a szereplők, a tárogatóművész, a baritonista és a fölolvások, köztük a Méla Béla nevű ifjú költő, akit barátai költeményeiről neveztek így, mert egyébként igen vidám korhely volt.

Mindenki megjött, szóval, csak Selley Juci és a Dánky-lányok nem jöttek meg, noha Németh Miska szívesen elcserélte volna értük akár a tanárelnököt, akár a tárogatóművészt. Németh Miskánál csak egy valaki várt izgatottabban a kopott folyosón: Erdey István, aki már nyolc, mondd nyolc napja nem látta Évát, tehát nyolc nap óta nem tudott beszélni szíve hölgyével, noha ama bizonyos szerdán sem tudta az előre oly kitűnően kidolgozott fontos párbeszédet lefolytatni.

— Miért nem hívta föl telefonon? — kérdezné ma valaki, hiszen abban az időben már volt Budapesten telefon.

Valóban ebben van annyi igazság, hogy ez időben már volt telefon Budapesten, sőt az öreg Dánky Károlynak is volt, igaz, hogy nem a lakásában, hanem egy emelettel följebb, az irodájában, azonban... Azonban akár elhiszik nekem, akár nem, abban a korban még úgy állt a dolog, hogy egy fiatalember nem igen hívhatott föl telefonon egy fiatal úrileányt. Általában a távbeszélő használata akkor még az üzenetek és fontos közölnivalók egymáshoz juttatására szolgált, nem pedig a kedélyes társalgásra. Hogy úgy mondjam, a telefongépezetnek egy bizonyos tekintélye volt még az emberek előtt. Valami vad és idegen tárgy volt a telefon a lakásban, nem pedig egy olyan engedelmes háziállat, mint ma, amikor hosszú zsinóron ide-oda lehet cipelni, míg az időben rendesen a

lakásnak legalkalmatlanabb és lehetőleg leghidegebb részén volt elhelyezve. Az embereket akkoriban még zavarta a csengetés s a legtöbben bizonyos fölháborodást éreztek, hogy akárki akármikor belekiálthat a lakásukba, akár tetszik az neki, akár nem. Nagyon régi, nagyon bizalmas házi fiúnak kellett lenni, ahhoz, hogy Mancikát vagy Erzsikét a telefonhoz lehessen kérni, ahhoz pedig feltétlen külön anyai engedélyre volt szükség, ha azután ugyanez a Mancika vagy Erzsike valami üzenetet vagy meghívást telefonon akart közölni Sanyival vagy Petivel.

István tehát sem nem látta, sem nem hallotta Évit nyolc nap óta, bár ő közben volt Veszprémben s onnan küldött egy levelezőlapot: „Kézcsókkal őszinte tisztelője, Erdey István“, — de semmit sem tudott felőlük, csak azt, — ezt is Németh Miskától és Selley Jucin keresztül, — hogy el fognak jönni az irodalmi estélyre.

István azonban kezdett kételkedni ennek az ígéretnek a teljesülésében s ezt éppen közölni akarta Miskával, amikor a folyosón majdnem beleütközött Bors Gáborba.

— Te is itt vagy? — kérdezte nem túlságos örömmel.

— Hát persze, — mondta nevetve Bors — nem tudod, hogy én vagyok a zenei szakosztály tiszteletbeli elnöke? Én most reprezentálok, barátom... Hát mi lesz különben, kis öreg? Nem jössz át hozzánk?... Te, éppen most kaptam meg egy új Bach-kiadást. Szereted Bach-ot?

— Nagyon szeretem — felelte őszintén István.

Hát akkor gyere fel valamelyik délután... Ma huszonkilencedike van... Várj csak, gyere fel holnap délután! Mondjuk, hatkor, jó?...

Nem lehetett kitérni, István érezte, hogy ha mond

valami kifogást holnapra, akkor el kell mennie holnapután vagy azután valamikor. Jobb ezen előbb átesni.

— Kérlek, ha neked jó, holnap hat óra után ott leszek. De előre figyelmeztetek, hogy én ... — félbehagyta a mondatot, a folyosón szembe jött Dánky Éva Jucival és Németh Miskával, mögöttük Dánky Ilus — persze — Jancsival s végül hátul Selleyné Jozefin nénivel, akik mellé kalauzul az ambíciózus jegyzőjelöltet osztotta be Németh Miska.

István kínosan érezte magát, de nem maga, hanem Éva miatt. Most itt áll mellette Bors és itt jön Éva. Jaj, de kellemetlen! ... Ránézett Bors Gáborra, aki kissé halványan, de nyugodtan állt mellette. Éva pedig jött nyugodtan, mosolyogva, meglepetés vagy a felindulás legcsekélyebb jele nélkül, pedig nyilvánvaló volt, hogy már meglátta Gábort.

Itt volt a veszélyes pillanat. Éva, Juci és Miska már csak három lépésre voltak, István mélyen meghajolt, de nem próbált közeledni a lányok felé. Talán el is mehettek volna símán egymás mellett, ha Miska szelesen oda nem szól Évának:

— Nézze, Éva, ki van itt? Remélem, hogy még megismeri Gábort?

Bors feszesen és hidegen állott, de Éva elmosolyodott és bólintott, mire Gábor is mélyen meghajolt.

— Jó estét, Gábor! — mondta a lány és kezét nyújtott. Rövid közömbös, hideg kézfogás volt, — ezt István örömmel állapította meg. De nem látta azt a gyors, rövid tekintetváltást a két kibékült ellenség között. Bors Gábor szemében egyetlen pillanatra valami alázatos kö-

nyörgés villant meg, Éva pedig a komoly szemrehányás rövid pillantását vetette a fiúra.

Csak egy pillanat volt. De a pillanatok néha eldöntik az életet.

István nem vett észre semmit. Először azért, mert a rosszul világított folyosón nem is lehetett mindent meglátni, másodszor pedig azért, mert István szerelmes volt és semmit sem tudott meglátni.

— Jó estét, Istvánka! — rázta meg melegen Erdey kezét Éva. — Hát mi van magával? Elveszett? ... Vagy persze odahaza volt. Köszönöm a lapját. Hogy van az édesanyja?

— Betegeskedik szegény.

— Nem valami komoly baj? — kérdezte Éva aggódó hangon, ami végtelenül jól esett István szívének.

— Na, nem... csakhát tudja, mint afféle öreg-asszony nehezen jár... Hanem igaz is, elmondtam neki, hogy milyen remek volt maguknál a multkor az a borjúhús... tudja, ami úgy van csinálva, mint a tonhal. Az anyámat persze nagyon érdekelte. Meg is kért, hogy szerezzem meg magától a receptjét.

— Jó, majd leírom — bólintott Éva, aztán halkan hozzátette:

— Maga beszélt neki rólam? — Éva megállt egy pillanatra és az arca elborult.

— Beszéltem, — felelte csöndesen István — sokat beszéltem magáról. Az anyám nagyon szeretné ismerni magát.

— Ki ismer engem, Istvánka? — sóhajtott egy na-

gyot Éva és azzal sietett be a terembe, ahol Miska első sorban fonntartott helyekre vezette a társaságot.

A terem szépen megtelt. Hátul ugyan volt egy vagy két üres széksor, de azért a karzatra is jutott ember s úgy nagyjában-egészében a közönség tényleg igazolta a Németh Miska által már előre gondosan megszerkesztett kommunikét, amelyet sebtében szétküldött a lapokhoz és amely úgy kezdődött: „Fényes és előkelő nagyszámú közönség zsúfolásig töltötte meg a régi képviselőház üléstermét, ahol az Egyetemi Kör irodalmi szakosztálya...”

Németh Miska egy pár percre még kiment a teremből, hogy összeszedje a szakosztály tisztikarát és közölje az előadókkal, hogy az estély azonnal kezdődik.

István Éva mellé ült le, Bors Gábor azonban elhúzódt tőlük Ilushoz, aki láthatóan igen nagy örömmel fogadta a régóta nem látott ex-sógorjelöltet.

Megnyílt az üvegajtó és illő méltósággal Németh Miska vezetése mellett a szakosztály vezetősége fölvonult az elnöki dobogóra. Miska elfoglalta az elnöki széket, előkelő fölénnnyel végignézett a termen, aztán lassan hozzányúlt a csengőhöz, megrázta.

— Méltóságos tanárelnök úr! Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim! — mondotta erős, csengő hangon. — Az Egyetemi Kör és annak irodalmi szakosztálya nevében üdvözlöm az itt megjelenteket, akik azzal, hogy eljöttek közénk, vallomást és hitet tesznek a hazafias magyar szépirodalom mellett, amelynek előkelő képviselőit úgy a magam, mint az egyetemi ifjúság nevében tisztelettel és hálával köszöntöm. Az ülést megnyitom és felkérem Arady Mihály öméltóságát, a Petőfi Társaság fő-

titkárát, az ifjúság igaz barátját, hogy tartsa meg előadását.

A mosolygó szemű, vídám arcú, szeretetreméltó öreg úr a fiatalembereket megszégyenítő fürgeséggel sietett fel az előadói székbe, az egész közönség kitörő éljenzése és zúgó tapsa közepette. Először egy pár régi diákemlékét elevenítette föl, aztán a maga kedves táblabírós modorában a régi magyar színészekről olvasott föl, Egressy Gáborról, Laborfalvy Rózáról, Fánicsyról, Szigetiről, — meg az öreg Réthiről.

Éva nagy figyelemmel hallgatta, azaz hogy inkább akarta hallgatni, de csak szavakat hallott, amelyek elsuhanak a füle mellett: a Nemzeti Színház... a Lendvay-szobor... régi tanoda... az öreg intendáns...

Éva azt érezte, hogy a fejében ezer apró kis pöröly kalapál s hogy a szívét valami vasmarok szorítja össze.

— Mi lesz most? — kérdezte magától ijedten és érezte, tudta, hogy Bors Gábor nem azért jött el erre az estélyre, mert a zenei szakosztály elnöke, hanem azért, mert őt akarta látni... — Dehát mit akar ez az ember, miért nem hagyja őt békében? Miért akarja megint földúlni az életét? Mert azt akarja... Ó, ha csak mint egy-közömbös régi barát akarna megint följárni hozzájuk, akkor megkérte volna Miskát vagy Jancsit, hogy szóljanak neki s megmondta volna, hogy ő nem azt kívánja folytatni, ami régen volt, hanem csak ezt a lehetetlen, kellemetlen feszült helyzetet akarja eloszlatni.

— Nem, nem, nem azért jött!... — erősítgette magában Éva, de kezdte belátni maga is, hogy ezt ő talán nem is mint aggodalmat érzi, hanem mint reménységet...

— Dehát mi van akkor azzal a nővel, hogy képzelet ezt Gábor? ... Csak nem hiszi, hogy ...

Nagy taps hangzott föl, a terem tombolva ünnepelte az ősz költőt, kinek amikor leszállt az emelvényről, ama bizonyos jegyzőjelölt díszes bronzérmet nyújtott át az Egyetemi Kör nevében. Ezen az érmen ugyan az ismert antik diszkoszdobószobor volt reliefben ábrázolva s alatta domborművű betűkkel ez a három szó állott: „Épség, — Erő, — Egészség“ — viszont a síma hátlapjára bele volt vésve, hogy „A koszorús költőnek, a magyar ifjúság igaz barátjának, Arady Mihálynak, hódolattal és hálával az Egyetemi Kör“. Ezt a feliratot Németh Miska maga fogalmazta és ugyancsak tőle származott a plakettel való megajándékozás meglepő eszméje is, amelyet a közönség látható meglelégedéssel és örömmel vett tudomásul. Ez a szerencsés ötlet akkor jutott Miskának az eszébe, amikor egy régi elzárt fiók fölnyitásakor megtalálta az Egyetemi Kör egy harminc év előtti sportversenyének ott maradt díjait. Ez a sportverseny ugyanis sohasem került eldöntésre, mert az ifjúsági vezérek valamin összevesztek, a nagy bronzérmeket azonban már megvették és azután ott is maradtak a poros szekrényfiókban. Az Épség, Erő, Egészség fölirat ugyan nem volt a legalkalmasabb éppen az irodalmi kitüntetésre, de a szakosztály ülésén Miska ezt azzal döntötte el, hogy mivel az Egyetemi Kör a beteges, erőtlen, dekadens irodalom ellen harcolt, ez a hármas jelszó voltaképpen igen kitűnően képviseli a szakosztály irodalmi álláspontját is.

Ezután Méla Béla, a költőifjúság halkszavú lírikusa következett, aki a már említett kommuniké szavai szerint

néhány hangulatos versét olvasta fel zajos hatással. Valami különösen monoton, halk hangon beszélt, amely azonban igen alkalmas volt arra, hogy a versek ütemességét és nagyszerű rímeit annál jobban kiemelje. Az egyik vers arról szólt, hogy egy lovag elindul megkeresni a felejtés forrását, mert viharos multja után meg akar szabadulni keserű emlékeitől. Hosszas és fáradságos út után, amelyet hosszas és fáradságos verselési művészet ecsetelt, tényleg el is érkezik a forráshoz, meg is meríti benne a sisakját, már az ajkához is emeli... de akkor, ah! eszébe jut az első csók, amelyet ama bizonyos szőke leányzótól kapott egykoron, mire a lovag gyorsan kilottyantja a veszedelmes forrásvizet, fejébe csapja a sisakját, fölkap a lovára és gyorsan hazavágtat, hogy valami ódon várkastélyban megkeresse azt a bizonyos csókos leányzót.

A versnek tomboló sikere volt. Különösen az ifjú urak és hölgyek körében, — tekintet nélkül arra, hogy az első csókon innen voltak-e még, vagy már túl voltak-e rajta.

Csak két ember ült sápadtan a helyén, csak ketten felejtettek el tapsolni az első csók meséjének: Éva és Gábor. Bors szeretett volna ott nyomban fölugrani, odaszaladni a leányhoz, letérdelni eléje és megcsókolni a ruhája szegélyét, Éva pedig szeretett volna elbújni valami sötét zugba, mert azt érezte, hogy mindenki őt nézi és mindenki tudja, hogy akkor, három évvel ezelőtt azon a margitszigeti kiránduláson, mikor a Fecske hajón mentek ki, előbb az újpesti halászcserébe és azután onnan mentek visszafelé a szigetre, ahol a felső vendéglőben ültek cigányt hallgatni és akkor éjfél tájban hazafelé

mentek és apus és Jozefin néni hátul kullogtak, Ilus és Jancsi pedig valahol elől andalogtak, — egy fordulónál ők ketten hirtelen megálltak és Éva ma sem tudja, hogy is történt, egyszerre csak azt érezte, hogy a Gábor forró ajka előbb a szemére tapadt, ő visszakapta a fejét és rémülten nézett bele a Gábor égő szemébe, de azután az ő feje erőtlenül lehanyatlott és odanyujtotta, az ajkát Gábornak, kivel előző nap délután határozták el végképpen, hogy titkosan eljegyzik egymást.

Lehet, hogy ez ma egy kicsit valószínűtlenül hangzik, hogy a megismerkedés, azaz hogy az újra összehatalkozás és az első csók között egy teljes esztendő teljék el, — dehát mindez nem ma történt, hanem húsz évvel ezelőtt s ez időtájt, mondtam, minden másképpen volt itt Budapesten. Minden más volt — még az első csók is...

Az ifjú baritonista következett ezután, aki előbb Tannhäuserből énekelte el az Óh, én fényes esti csillagom-at, majd a szelíd Eschenbachi Wolfram után hirtelen toreádorrá változott át és vadul harsogta: Egy szép szemsugár, szerelmi harcra vár!

Bors Gábor ránézett Évára és Erdey István is ránézett Évára, de a szép szempár megfutamodott a szerelmi harc elől és makacsul a két kis fekete lakkcipő orrára szegeződött.

Ezután az ifjú költőnemzedék nagy harcos tehetsége lépett az emelvényre és lelkes rímeiben kijelentette, hogy neki „nem kell a Nyugat, — melyből a dögvész ugat!“, — továbbá azt is mondta:

„Nem kell a színes rothadás, egy tiszta szó kell, semmi más!“

Ez a vers is dörgő tapsokat aratott, ami egyre súlyosabb aggályokat támasztott az elnöki székből elgondolkozva csücsülő Németh Miska lelkében.

— Nem szerencsésen választottam ki — mondta magában — a mai verseket. Valami hangosabbat, erőteljesebbet kellett volna fölolvasnom ma, mert ezek után...

Miska ugyanis a mai napra szándékosan olyan költeményeket keresett ki, amelyekkel nem is annyira a közönséget, mint inkább Selley Jucit akarta végképpen meghódítani. Ezek közül különösen *Az éhes költő* című versére volt büszke, amelynek mély és maradandó hatása Jucira szerint elmaradhatatlan kellett, hogy legyen. Nagy sikert várt továbbá *A keresztúton* című versétől is, amelyről ugyan be kellett vallania magának, hogy az némi utánérzése az ismert nagy költő egyik versének, de viszont Miska az állította, hogy az övé jobban adja vissza két egymásra talált ember kénytelen elválásának gondolatát és közelebb áll Heinehez... Legalább ő így mondta Istvánnak, amikor közölte vele, hogy milyen verseket fog felolvasni.

Németh Miska versei időközönként bizonyos változásokon mentek át. A versek már rég megvoltak, az ideálok viszont elég gyorsan változtak. Éppen ezért néha át meg át kellett alakítani, különösen a jelzőket, — és a szőke hajat barnával kellett helyettesíteni vagy viszont, amivel nem is volt baj, mert a szőke és barna két szótagú szó.

Annál nehezebb volt azonban a *kék* szemek és a *sötét* szemek fölcserélése, ahol viszont az egyik szó egytagú, ami tudvalévőleg úgy a jambusban, mint az ősi nyolcas-

ban bizonyos fennakadást jelent. Erdey István meg is mondta egyszer neki:

— Te majd úgy nyomasd ki a verseidet, mint a könyvelőfizetési részletfölvívásokat, hogy: szőke — barna — a nem kívánt mód törlendő!

Miska ezt a tanácsot ugyan akkor — ez egy félév előtt történt — nem fogadta meg, hanem kimondotta, hogy neki a szőke és őzszemű nő a zsánere. Szerencsétlenségére azonban közben beleszeretett Selley Juciba, aki most jött haza Drezdából intézetből, mire a verseket ismét át kellett szőkéről barnára alakítani. Viszont Juci szeme kékes-zöld lévén, a szemekkel nem volt semmi baj.

Miska tehát bizonyos szorongással lépett le az elnöki emelvényről, átadván helyét az alelnöknek s ez a szorongás nőttön-nőtt benne, ahogy az előadói dobogóra föllépett. De akkor odanézett, ahol Selley Juci ült és abban a pillanatban már bizonyos volt benne, hogy a közönség előtt megbukhatik a verseivel, de Juci előtt nem. Mert az olyan átszellemült arccal, olyan meghatott szemekkel nézett föl rá, hogy egész biztos volt, a jó Miska még sokkal rosszabb verseket is olvashatott volna fel, mint amiket írt.

Juci szíve büszkén és boldogan dobogott, mikor hallotta, ahogy Miska a Keresztút versét szavalta:

*A keresztútnak egyik útját
Én rovom búsan, feketén,
A másikat te járod fényben
S találkozunk a szegletén.*

*Egy percre csak egymásra nézünk,
 Aztán megyünk, megyünk tovább!...
 Én sóhajom küldöm utánad, —
 Te öz-szemed egy mosolyát...*

*Még mielőtt hozzád elérne,
 A sóhajt elkapja a szél, —
 De mosolyod lelkemben égve —
 Sötét utamra elkísér!*

A versnek váratlanul nagy sikere volt, amiben nem kis része volt annak, hogy Miska kitűnően szavalt és hogy hosszú szalónkabátjában, amelynek széles, selymes kihajtójában hatalmas fehér krizantém volt tűzve, Miska határozottan igen csinos fiatalember volt.

Már jóval kisebb hatást ért el Miska másik verse, amelyben igen hosszan terzinákban volt elmondva, hogy egy fiú elindult Meseországba s hogy a Mesekirálynő maga jött el érte.

Mondani sem kell, hogy a mesekirálynő a pillanatban Selley Juci volt Miska szemében, viszont tárgyilagosan meg kell állapítani azt is, hogy az új mesekirálynő tényleg hajlandó lett volna Miskáért a világ végére is elmenni, — legalább is ebben a pillanatban.

A harmadik vers megint nagyon tetszett. Ez a vers volt Az éhes költő, amelyben Miska élénk és megrázó színekkel ecsetelte az utcára vetett didergő, éhes költő nyomorát, kit a dúsak, a hatalmasak eltiltanak az élet asztalától. Németh Miska mamája, egy melegszerű, fehérarcú, szép öreg magyar néni, aki ott ült Dánkyék mö-

gött, az egész vers alatt a fejét csóválta és a végén megbökte Jozefin néni vállát:

— Én nem értem ezt az én jó fiamat, minden vacsorára megeszik három rostélyost, azután bemegy a meleg dolgozószobájába és megírja, hogy az éhes költő didereg!

Pedig nem Miska, a költő didergett.

Az Éva szíve didergett, az Éva megkínzott kis lelke fázott és úgy szeretett volna valahol megpihenni, ahol meleg van, valahol, ahol valami nagy, boldog szerelmes tűz ég. De nem tudta, hogy hol is van az, hol is keresse, — Bors Gábor lobogó szenvedélyének a lángjában, vagy Istvánka nagy emberi jóságának duruzsoló kandallótüzeiben.

Az emelvényen már az elmaradhatatlan tárogatós fújta az ősi nótát:

Suhog a szél Késmárk felett...

Édes babám, Isten veled!

Éva torkát szorongatta a sírás és szeretett volna innen hirtelen elfutni ebből a teremből valahova messze, valahova vissza... Vissza, vissza a régi házukba, amikor még ő olyan apró kis leány volt és a forró vaskályhán megégette az ujját és akkor beszaladt a mamushoz... sírva beszaladt a mamushoz és odaborult a térdére és sírt és sírt... és a mamus simogatta a fejét és bekötözte az ujját... bekötözte a sebét.

Ki tudja most bekötözni a sebét... ki tudja most megsimogatni a fejét...

Jozefin néni nagyobb gyerek mint ő maga. Az apus

fáradt, dolgozó ember, aki azt szereti, ha a leányai mosolyognak körülötte.

‘Hát kicsoda?... Kicsoda?...

S akkor véletlenül ránézett Istvánra.

A fiú szeme rajta csüngött és úgy nézte, úgy nézte.... Nem lehetett kimondani, hogy hogy nézte.

És Bors Gábor?

Éva nem mert odanézni.

Pedig Gábor is őt nézte, tartós, keserű, kemény tekintettel nézte...

Az estélynek vége volt. Miska már megint ott ült az elnöki székben, valamit mondott az Egyetemi Körről, az előadókról és hogy „az ülést bezárom!...”

De Éva már oda se figyelt, hanem hirtelen belekapaszkodott Selley Juciba:

— Gyerünk! — mondta. — Nagyon késő van, gyerünk! — Már kívül is akart lenni a termen. És nem fordult vissza.

A menekülés nem sikerült. Bors Gábor ott volt mellette és halkán, gyorsan a fülébe súgta:

— Gyöngyvirág! Nagyon boldog?...

Éva nem felelt. Nem is nézett rá Gáborra, hanem még erősebben karolt bele barátnőjébe. A kapuban az utcán megálltak, búcsúzni kezdtek.

— Mikor látom újra? — súgta újra a fülébe forró szóval Gábor.

Éva felemelte a fejét és zavaros szemmel nézett a fiúra:

— Nem tudom... majd... talán... majd üzenek — aztán sietve kezét fogott vele és elfordult tőle. Három

vagy négy lépést tett, akkor visszafordult Erdey felé. Hangosan, élesen, kihívóan kérdezte:

— Istvánka, nem kísér haza?

— De igen... hogyne! — lelkesedett boldogan Erdey és sietve melléje lépett...

Elvonultak. Elöl Jancsi és Ilus, utánuk Németh Miska Jucival, aki azt mondta:

— Miska, úgy-e leírja nekem ezeket?

Azután Éva és István, hátul pedig mint szigorú segrehajtó, Jozefin néni és Selley mama.

Bors Gábor pedig ott állt, lesujtva és megsemmisülve. Állt sokáig és nézett a távozók után, akik lassan eltűntek a sötétségben. Aztán hirtelen kihúzta magát, a jobbkezét ökölbe szorította, fenyegetve megrázta arra felé, amerre Éva elment:

— Azért mégis az enyém leszel!...

VII

Másnap délben István pársoros levelet kapott a klinikán Gábortól. Bors hivatalos elfoglaltságára hivatkozva közölte, hogy a Bach-estét egy pár nappal el kell halasztani és ezért kérte Istvánt, hogy ma délután ne jöjjön.

Erdey valósággal föllélegzett az értesítésre.

Délután az Élettani Intézetben volt dolga és valamilyen színes folyadékkal összemázolta a kezelőjét. István, aki kényes ízlésű fiatalember volt, e miatt dolga végeztével nem a szokott útvonalon, hanem a kis mellék-

utcák zeg-zugán igyekezett hazafelé. Közben pedig boszszankodott, hogy haza kell mennie átöltözni, mert az a vacak ténta... Miért kellett ennek éppen ma így történnie?

Miért?... Ki tudja, miért történnek a véletlenek, amelyek sokszor eldöntik a sorsokat.

István gondolatai közben Évire terelődtek, felidézve az utolsó napok emlékeit és gondolataiba ágyazva magát, betért a József-utcába és sietett a Mátyás-tér felé. De egyszerre hirtelen megtorpant, vagy húsz lépéssel maga előtt megpillantotta — Évát. Nem lehetett benne semmi kétség, ő volt. Ha a kalapjáról, a sötétszürke kosztümjéről nem is ismerte volna meg, a járása, a tartása... István valami furcsa szorongást érzett a mellében.

— Mit akar itt ez a lány?

Nem tudta, mit csináljon. Oda nem mehet hozzá csak úgy, az is lehetetlenség, hogy így menjen utána húsz lépésre. Véletlenül valaki szembe jöhetne és megláthatná őket így... Legjobb lesz, ha gyorsan utána siet, eléje kerül, köszön neki és úgy tesz, mintha tovább akarna menni. Akkor azután már Évától függ, hogy...

Meggyorsította lépteit. De alig jutott egy házzal arrébb, amikor Éva tétovázva megállt egy kapu előtt, fölemelte a fejét, láthatóan a számtáblát kereste, azután hirtelen, a nélkül, hogy jobbra vagy balra tekintett volna, belépett a kapun és eltűnt.

István egyszerre rettenetes félelmet érzett. Mintha egy ismeretlen vasmarok szorította volna össze a torkát, olyan erősen, olyan kegyetlenül, hogy szinte beleszédült. Egy pillanatra nekitámaszkodott a falnak, aztán hirtelen

len futni kezdett, valami iszonyú sejtelem nyilallott az agyába, amit hiába akart elkergetni. A ház előtt, ahova Éva bement, megtorpant és ahogy leolvasta a tábláról a számot, elsápadt a kétségbeesett rémülettől.

— József-utca 46! De hisz... ez... Hiszen itt lakik Bors Gábor... Nem, nem, nem... nem lehet.

— Éva!...

Ez a leány?... Képtelenség! A lelke kapkodott a tagadás után, de hiába, a tény erősebb volt minden megtehető föltevés nélkül.

— Hohó! Hát így vagyunk? — villant fel benne hirtelen. — Ezért volt a feltűnő hideg elválás... Hát persze, hiszen ő maga látta, mikor pár pillanattal előbb még halkan suttogva beszéltek valamit... Ezért volt hát az, hogy őt olyan feltűnően hívta, Gábort pedig ott-hagyta...

Őrületség!... Képtelenség!... Hiszen csak ott találkoztak... Másfél év után akkor látták egymást először! Lehetetlen föltételezni, hogy akkor mindjárt megbocsásson, mindent elfelejtsen és ezután ilyen... ilyent... ilyent tegyen, hogy ide eljön...

István rettenetesen vergődött.

De ki mondja, hogy tényleg csak tegnap találkoztak először másfél év után? Hátha már régóta? Hátha titokban már... Igen, igen... persze, titokban már idejárhat régen... Ki tudhatta?

Azután megint egészen megfordult az agyában minden. Á, nem, nem! Hát akkor nem mondta volna, hogy vége, szavára mondta, hogy vége. Fiatal úrilány nem lehet ilyen romlott, hogy ennyire hazudjék...

Hazudják? Mi a hazugság ahhoz képest, hogy ide jön? Hogy fölmegy egy fiatalembernek a lakására!

Éva!... Az ő nagyszerű, az ő egyetlen, az ő tökéletes Évája! A legelső nő...

És most mit csináljon ő? Mit tegyen ő, a megcsúfolt, a kigúnyolt, nagy érzésével, amit egy percig se titkolt, sőt, kiszolgáltatta ennek a lánynak és ezzel kiszolgáltatta magát Bors Gábornak is, mert Éva bizonyosan elmondta. Hogy nevethetnek most rajta! Milyen ostoba figura lehet ő most mind a kettőjük előtt!

— „...arra akarom kérni, Éva, hogy nekem mindig igazat mondjon.“ ... Haha! Ezt ugyan jónak mondtam!... Éppen az olyan leány fog mindig igazat mondani, aki alkonyat után besurran udvarlójának a házába...

De hátha csak rosszul emlékszik. Hátha Bors nem is itt lakik — kapaszkodott bele ebbe a képtelen reménységbe István. Besietett a sötét kapualjba. Megkereste a névmutató táblát, gyufát gyújtott és úgy nézte. Ott volt a második emeleten... Második emelet 23... Bors Gábor miniszteri s.-fogalmazó.

István elejtette az égő gyufát, amely a földre érve még egy nagyot lobbant, azután elaludt.

— Így alszik ki minden tűz — nézett utána a fiú. — Meteor vagy gyufaszál... mindegy... Elég, kialszik... Mi marad utána?...

István lassan, támolyogva lépett ki a házból, szinte vánszorgott, ahogy ment a fal mellett, mellére roskadt fejjel.

Most mit csináljon? Semmit! El kell menni innen.

El kell rohanni innen és soha-soha vissza nem fordulni többé és nem látni többé Évát, másikat se... Hát mi köze hozzája?...

— Nem úgy van! — lázadt föl benne a féltékenység. — Az nem lehet, hogy egy ilyen hitvány csirkefogó ilyen dolgot elvihessen szárazon. Egy ilyen állítólagos úriember, aki nem átallja, hogy visszaéljen egy leánynak elbódult fejével, hogy az örvénybe rántson le magával egy fiatal életet azért, mert az szereti...

Kis suszterinas jött szemben vele fütyörészve. Rábámult kerekre nyílt nagy szemekkel.

István hirtelen összeszedte magát.

— Azt fogják hinni, hogy megbolondultam! — kacagott föl magában keserűen. — Pedig hát semmi sem történt. Csak az, ami már megtörtént annyi férfival... Megcsaltak... megcsaltak... Hát aztán?... Gombház, ha leszakad, lesz más... Ugyan már, hát szabad egy férfinak egy ugrifüles kis lány miatt, akit két hét előtt még nem is ismert... Nevetséges! Hát el fogja felejtteni!

Még végig sem gondolta magában ezt a szót, már tudta, hogy hazugság.

Hát el lehet Évát felejtteni?... Az a nagy sötét szeme... A haja, mint az arany... a hosszú, keskeny fehér kezei... és a hangja... az a lágy, meleg, fojtott érzéki hang...

Ez a hang most másnak mondja, hogy szeretem, másnak a csókjától fullad el boldog, újjongó, mámoros kacagásba...

István föl és alá járt a ház előtt. Újra el akart menni. Nekiindult és mégis megint csak visszafordult.

Nem bánja, akármilyen lesz is! Meg fogja itt várni... Meg fogja várni, hogy lássa, hogy őt nem lehet becsapni... Erdey István nem a Dandin Györgyök fajtájából való. Tudja meg Éva, hogy ő tudja. Igenis, meg fogja várni, oda fog lépni hozzá, az arcába fogja vágni, hogy...

Micsoda beszéd?... Voltaképpen mi joga van neki... micsoda jogcímen kéri ő számon Évától azt, hogy itt volt. Mije ő neki? Mi volt ő Évának?... Egy kis flört, két-három beszélgetés, egy könnyű kis megsimító kézmozdulat... Egy kézcsók... Hát ez jogot ad arra, hogy akármilyen is számon kérjen Évától? Ez a dolog a Dánkyék magánügye! Ha az öreg Dánky nem tud vigyázni a leányára, ha Éva meg tud magáról feledkezni, hogy avatkozhatna ő ebbe bele?

Hiszen Éva megmondta, egészen világosan megmondta neki, hogy nem akar vele beszélni szerelemről. A leány nem állította soha, hogy őt szereti. Nem hazudott neki.

— De hazudott! A szavát adta és úgy hazudott — dacoskodott István szilaj haragja a józansága ellen. — Miért mondta, hogy vége van? Miért adta rá a szavát?... Igen is, — ezért van joga, hogy számon kérje tőle. Igen, igen, ezt a hazugságot joga van számonkérni tőle!... Tanulja meg az a lány, hogy egy férfi bizalmával, hitével, igaz emberségével nem lehet visszaélni...

— Hát azután? Mit fog erre Éva mondani? Semmit sem fog mondani. Ott fogja őt hagyni, legfeljebb kikéri magának, hogy az ő ügyeibe beleüssön az orromat. Ez az igazság. Hol is olvastam a multkor?... A viszonzatlan szerelem a férfi jogtalan követelése volt. Ez az igazság.

El kell innen menni! El kell tűnni!

És ott maradt.

Elővette az óráját.

— Öt perccel mult félhét.

Több mint háromnegyed órája van odafönn Éva.

— Rettentő... rettentő...

Szeme rátévedt véletlenül a kezelőjére.

— Milyen furcsa a sors, egy órával ezelőtt még azt kérdezte magától, hogy miért kellett belekönyökölni abba a piszokba és miért kellett hazamennie miatta?

Íme, itt van — a miért. Az igazság jóságos tündére megkérte a véletlent, hogy nyissa ki Erdey István szemét.

Megtörtént. Ezzel vége is van. Tévedés volt.

Tiszta szerencse, hogy ilyen hamar rájött. Most még nem fáj úgy.

Nem fáj?... Dehogy nem fáj! Kegyetlenül fáj. Nem baj! Hát az a sok ember, akiket össze-vissza vagdálnak a klinikákon? Azoknak nem fáj? Mégis attól gyógyulnak meg. Ki lehet ilyent heverni... nem ő az első...

Valami nagy, fölényes nyugalom szállta meg hirtelen.

Igenis, meg fogja várni Évát és rá fog köszönni, jókedvűen, nevetve.

— Hohó, Éva, hát mit csinál erre?

A lány persze zavarban lesz, dadogni fog, össze-vissza fog beszélni, ő pedig majd fölényesen, nyugodtan kezét fog vele és amikor majd megkérdezi, hogy mikor látja újra, akkor majd ő finoman meghajol, udvariasan kezét csókol és ezt fogja felelni:

— Nem tudom... mostanában nagyon sok dolgom lesz...

Így fog történni.

Hát nem egészen így történt azután.

Egy pár perc múlva Éva karcsú alakja megjelent a kapuban. István a túlsó oldalról figyelte vagy két-három házzal arrébb. A leány elindult a körút felé. István átjött a másik oldalra és egyenesen Éva felé tartott. Amikor már csak öt lépésre volt, ráköszönt. De a hang nehezen, nyögve jött ki a torkán, a szíve iszonyúan dobogott, a keze reszketett:

— Jó estét, Éva! — mondta, de nem mosolygott. Az arca sápadt volt és a szeme nagyon szomorú.

Éva azonban egy csöppet sem jött zavarba. Kedvesen, mosolyogva nyujtotta a kezét Erdey felé:

— Nini, Istvánka, hát maga hogy kerül ide?

— Haza... hazafelé megyek...

— Jaj, de jó, hogy találkoztunk, Istvánka, — mondta a leány — Sélleyékkal összebeszéltünk, hogy holnap reggel... tudja, május elseje lesz... holnap reggel nyolckor találkozunk a Ligetben a Kollegerszkynél. Miska nem szólt még magának?

Erdey István ügyetlenül és zavartan állott ott.

— Nem, nem szólt róla... — dadogta —, de én nem igen hiszem, hogy holnap reggel... nekem a klinikán...

— Ugyan, ne legyen olyan unalmas mindig azzal a klinikával! Ott kell lenni holnap, punctum! Heffnerék is ott lesznek, Bertókyék is, meg egy csomó fiú, megreggelizünk, aztán elmegyünk a vurstliba és a Helfgott bácsi-nál lefényképeztetjük magunkat. Jó?

— Micsoda színésznő! — ámuldozott magában István.

— Nem, nem hiszem, kérem... nagyon sajnálom — válaszolt azután Évának udvariasan, de hidegen. Igyekezett nagyon uralkodni magán.

— Na, dehát ez igazán nagyon jó, hogy találkoztunk, — szólalt meg újra a leány — itt voltam... egy varrónőnél...

— Hazudik... hazudik!... — jajdult föl magában István — úgy hazudik, mintha olvasná!

— Hát én kezeit csókolom! — mondta kiszáradt torokkal a fiú — nekem most már sietnem kell!

— Isten vele, Istvánka! Holnap okvetlenül várom... Jó, jó, most mondhat amit akar, de holnap reggel várom — mosolyogva mégegyszer visszanézett a fiúra. Aranyhaja elővillant a sűrű, nagypettyes fekete fátyól alól és a szeméből egy meleg sugár még ráesett Istvánra.

De a fiú elkapta a fejét és elsietett.

Otthon gyorsan átöltözött, de azután nem ment be a klinikára. Az egyik sarkon beült egy egyfogatúba.

— Magyar Világ! — mondta.

A konflis lassú cammogással elindult.

Magában kész volt az elhatározásával.

A leány ellen nem tud föllépni. A férfi ellen igen. Azt csúffá teheti... és csúffá is fogja tenni. Majd ő megmutatja annak a fráternek, hogy az ilyen alakokkal hogy kell elbánni. Bele fog kötni és levágja a fülét vagy olyan emléket hagy az arcán, hogy majd megemlegeti az egész életén át Erdey Istvánt.

— Komisz tempó, — gondolta magában — egészen komisz tempó tőlem, de ez a bitang megérdemli. Bosszút

kell állni az ilyenek, tisztességes férfiak nevében a tisztességes lányokért... És az elbukottakért...

A kávéházban mindjárt odament a törzsasztalhoz. Egy páran ott voltak, de Bors Gábor még nem ült a szokott helyén, pedig húsvéthétfele óta mindennap pontosan beállított hét órakor a Magyar Világba.

Persze, ma késik! — bólogatott magában keserűen István. — Nem baj, még mindig idejében érkezik!

De bizony, majdnem nyolcra járt az idő, amikor Gábor szálas alakja megjelent a hátsó terem belépőjénél.

Már messziről vígan integetett István felé:

— Kérlek, remélem, megkaptad a leveleimet! — kiáltotta oda, amíg a kabátját letette s azután közelebb jött, — nagyon fontos ankét volt és János bácsi bent marasztalt, még utána is vagy egy fél órát... Szervusztok fiúk! — mondta a többinek.

— Alsós vagy ramsli? — kérdezte Mohamedtől...

— Csak ramsli — felelte Mohamed s már intett is a pincérnek.

Bors Gábor sorra kezelt a fiúkkal és amikor Istvánhoz ért, kedvesen szólt hozzá:

— Mégegyszer nagyon kérlek, ne haragudj, talán majd kedden... — mondta és nyujtotta a kezét.

Erdey fölállt és a két kezét hátra tette. Keményen, merőn ránézett Bors Gáborra, azután halkan, de minden szót megnyomva, így szólt:

— Csak olyanokkal fogok kezni, akikről azt hiszem, hogy tisztességes emberek. Rólad tudom, hogy nem vagy az!

Az asztalnál a fiúk rémülten néztek össze, egy-kettő

felugrott, Jancsi és Rommer Frici hirtelen a két ember közé álltak.

Bors Gábor sápadtan, ökölbe szorított kézzel egy lépéssel közelebb jött Istvánhoz:

— Megörültél? — kérdezte felcsattanó hangon. — Mit jelentsen ez?

Erdey kipirult arccal, villogó szemekkel állt és nem mozdult.

— Amit mondtam, megmondtam és állok rendelkezésedre!

Bors Gábor neki akart ugrani, de a fiúk közben négyen is rávetették magukat és elhúzták.

— Vigyázat, urak! — mondta Tasziló. — Ne csináljatok botrányt. Már is mindenki idenéz!

Tényleg, a pincérek s a kaszírosnő rémülten tekintettek a sarok felé és a túlsó oldalon is egy-két asztalnál fölálltak az emberek.

Bors Gábor végigsimította a homlokán és leengedte a karját.

— Rendben van, majd elintézzük — mondta, azután intett Jancsinak és Romerek.

Vette a kabátját, kalapját, odaköszönt a fiúknak és a két párbajsegédjelölttel gyorsan eltávozott.

— Mi volt ez? — kérdezte Toto Istvántól, aki azonban barátságtalanul válaszolt:

— Ne haragudjatok, de senkinek sem tartozom ez ügyben magyarázattal. Neki pedig adok elégtételt.

Toto karonfogta Erdeyt:

— Gyere ki az utcára! — mondta. — Jó lesz egy kis friss levegő.

Erdey gépiesen engedelmeskedett.

— De kérlek, — kérdezte Toto már kinn az utcán — miért tetted ezt? Csak nem valami lány história?... Csak nem azért, amit a multkor mondtam?

— Á, dehogy! — intett könnyedén Erdey. — Légy nyugodt, semmi sem terhel téged ebben az ügyben. Valami egészen más történt, valami egészen más, nagy dolog történt... Hát majd intézzétek el Miskával ti ketten. Ahhoz azonban ragaszkodom, hogy kard is legyen.

Toto lovagias arcot vágott és kicsit meghajtotta magát.

— Kérlek, légy nyugodt, rám bízhatod a dolgot.

— Hát akkor, szervusz! — mondta neki István, gyorsan kezet fogott és otthagytá a pajtását.

— Igen, igen, valami nagy dolog történt... valami rettenetesen nagy dolog történt.

— Dánky Éva nem mondott igazat!

Pedig István tévedett. Dánky Éva nem hazudott.

VIII

Dánky Éva az igazat mondta.

Valóban varrónőnél volt.

A varrónő a *Mlle Berthe* nevet viselte a szabóiparban, polgári életében pedig Stupfer Bertának hívták. Két szoba-konyhás kis lakásban lakott, a harmadik emeleten. Az egyik szoba volt a szalon, a másik volt a műhely, egyben Berta hálósobája, míg a konyhában az öreg Stup-

ferné aludt, aki egy derék postaszolgának volt az özvegye. Kétségtelen, hogy Mlle Berthe szalonja nem a legújabb párizsi modelleket szállította, de ennek ellenére is meglehetősen népszerű volt azokban a polgári körökben, ahol a hölgyek már akkor is kedvelték az úgynevezett „kis varrónő” intézményekét.

Igen, Stupfer Berta ilyen kisvarrónő volt. De Éva nem azért ment el hozzá, hogy átalakíttassa valamelyik tavaszi kosztümjét vagy egy új nyári háziruhát csináltasson, hanem azért, mert...

Úgy esett ez a dolog, hogy amikor az irodalmi estélyről hazatérőben, csütörtökön este elváltak Sélleyéktől, Éva odaintette magához Németh Miskát és egy jódarabig vele ment hazafelé. Elragadtatva nyilatkozott Miska verseiről, különösen „A keresztút”-ról, amelyről azt mondta, hogy szellemes és megható, mint egy Musset-költemény. A Musset-vel való összehasonlítás különösen jólesett Miskának, mert erre ő még nem gondolt, Heine az más, azt ő maga is tudta... De Musset — tényleg...

Miska erre magában megállapította, hogy hiába, — Dánky Évi mégis a legértelmesebb lány és igazán érthetetlen, hogy ez a buta Bors Gábor...

— Igaz is, — kérdezte Évát — nem volt magának kellemetlen, hogy Gábor odajött?

— Á, dehogy... — felelte közömbösen a leány — ugyan miért?... Az a régi dolog... igazán nevetséges volna, ha most már örök életre haragot tartanánk — de magában ugyanakkor azt mondta, hogy igenis nem lehet kibékülni Gáborral, aki semmi komoly megbánást nem mutat s akinek az egész modorán, minden szaván látszik,

hogy szeretné ott kezdeni, ahol valamikor... Hát azt nem!

— Mondja, Évi, — kérdezte Miska bizalmaskodva — Gábor nem mondott semmit?

— Semmi különöset. Nagyon dícsérte a maga versét.

— Igen, Gábor nagyon költői lelkű ember, — mondta megelégedetten Miska — én igazán nagyon sajnálom, hogy maguk...

— Mit sajnál?... Vegye tudomásul, hogy semmi sajnálni való nincs az egész dologban!... Különben is ő akarta... Ő volt az oka...

— Nana, Évi, — békítgette Miska — nem egészen úgy volt az. Maga is hibás volt egy kicsit. Maga nem is engedett módot Gábornak arra, hogy jóvátegye a dolgot. Emlékszik, Gábor fölrohant magukhoz, amikor megkapta a szakító levelet. Maga nem fogadta.

— Azt nem lehet jóvátenni, — makacskodott Éva — aki ilyet csinál, arra én nem bízhatom az életemet... Aki egy ilyen varrólánnyal, tudom is én, hogy hívják...

— Stupfer Berta — vágta ki rá rögtön Miska, mert szeretett olyannak látszani, aki mindent tud.

— Igen, Stupfer Berta — vagy bánom is én, hogy hívják... egy kis varrólány... A Dánky Éva titkos vőlegénye varrólányokkal jár moziba. Nahát! Lehet ezt jóvátenni?

— Hát hiszen hiba volt, persze hogy hiba volt, — felelte Miska — de tudja, nem szabad azt olyan túlszigorúan venni férfiaknál... Különben is, a Stupfer Berta nem egyszerű varrólány, hanem saját önálló szalonja van...

— És aztán! . . . Ez nem változtat semmit a dolgon... Szalónja van? Ugyan hol van a szalonja? — mondta fitymálva Éva s közben majd kiugrott a bőréből a kíváncsiságtól.

— De igenis, szalonja van, — erősködött Miska — ott van a szalonja a József-utca 46 alatt, Mlle Berthe . . . Én csak tudom!

Éva is csak ezt akarta tudni . . . És még valamit, de azt már nem merte megkérdezni.

— Higyje el, Éva, hogy ezt régen meg kellett volna bocsátani. Egy nő akkor a legszebb, ha megbocsát, — mondta Miska, mintha egy verset szavalna — én biztosra veszem, hogy Gábor még mindig szereti magát.

Éva szíve nagyot dobbant:

— Azt hiszi? . . . — kérdezte szinte kiáltva, de észrevette magát és gúnyos hangon folytatta. — Bizonyára azért tart ki olyan hűségesen Mlle Berthe mellett!

Németh Miska magában igazat adott a leánynak. Nem tudott ugyan semmit arról, hogy voltaképp mi is van Bors és Berta között, de az bizonyos, hogy ott laknak ugyanabban a házban . . . Miska alapjában föl volt háborodva Bors Gábor ellen, amiért nem tudta megbecsülni Évát. Mert ő bezzeg, ki fog tartani Juci mellett, akármi történjék is! De azért mégis csak megpróbálta, hogy Gábor útját egyengesse.

— Nézze, Éva, talán mégis módot kellene adni rá, hogy az a szegény fiú megtérhessen. Persze, az alatt a feltétel alatt, hogy feltétlenül szakít azzal a nővel.

— Ahá! Szóval még mindig . . . — csapott föl újra a harag Évában.

Most már azután igazán eleget tudott.

— Ugyan, kérem, Miska, hagyjuk ezt! — vágta oda idegesen a fiúnak és hirtelen megállva az utcasarkon, ügyesen átfordult István felé, de hazáig csak szórakozottan hallgatta, amit Erdey mondott.

Tehát még mindig!... És akkor még az ő szeme elé kerülni!... És kiért hagyta el őt? ... Stupfer Bertáért... egy varrónőért!... Na, szép kis szalón lehet az!... Igazán szeretné látni!...

Tényleg meg kellene nézni! Hogy kicsoda ez a nő? ... Aki erősebb volt nála, aki többet ért Bors Gábornak, mint ő!... Ő, Dánky Éva!... Abban csak nem volna semmi, hogy elmegy oda és megnézi... Mlle Berthet... a szalónját... — magában gúnyosan elmosolyodott a szalón szóra...

Haha!... Ez igazán nem volna rossz, megállni vele szemtől-szembe... Annak nem kell tudni, hogy ő miért jött... csak azt fogja mondani, hogy valaki ajánlotta, hogy szeretne egy könnyű nyári holmit... vagy akármit fog mondani, úgyis mindegy... úgyis el fog menni azzal, hogy még majd visszajön. De legalább akkor ez a találkozás bizonyosan kiölné belőle még az utolsó gondolatot Gáborról, aki egy ilyen festett hajú, kipirosított arcú... mert egészen biztos, hogy festi a haját és piro-sítja magát... egy ilyen...

Igen, akkor legalább egyszersmindenkorra vége volna a dolognak örökre... örökre... És akkor aztán majd ír egy levelet Bors Gábornak, hogy „kímélje meg őt a további találkozásoktól!“ Igen, ezt fogja írni... Ejnye, kár, hogy nem kérdezte meg Miskától, hogy hol

lakik most Gábor... Mondta a multkor, hogy már elköltözött a Kálvária-térről... Na, mindegy! Majd szombat reggel úgyis találkozik Miskával... Vagy a Jancsi majd megmondja, majd az Ilus megkérdezi óvatosan. De csak egész rövid levelet fog írni... „Kedves Gábor...” nem, egyáltalában nem kedves, hanem úgy fogja szólítani, hogy „Tisztelt Uram...” és hogy kérem, kíméljen meg a további találkozásoktól... Igen, ez jó lesz.

— Nem, nem, örültség az egész! — mondta azután magában. — Csak nem fog ide lealázkodni? És minek az ilyen fölöslegese póz... levelet írni?...

Mégis elmenjen?...

Így töprengett, hánykolódott, amíg hazaértek a Lendvay-utcába és azután is egész este még... és egész éjszaka...

Csak hajnal felé tudott elaludni.

Pénteken későn ébredt. De ahogy fölkel, megvolt az elhatározása: el fog menni!

El fog menni, de meg fogja mutatni annak a nőnek, hogy ő kicsoda. És meg fogja neki mondani, hogy ne féljen. Ő nem akarja visszavenni Gábort tőle. Ő neki ajándékozza. Igenis, fölülről fog beszélni, fölényesen... Nem lesz sértő, nem lesz bántó — de fölényes lesz... Meg fogja mondani, hogy neki Gábor nem kell, de jó lesz, ha Berta kisasszony vigyáz rá... Nem, ez nem jól van így... Egyszerűen azt fogja mondani, hogy neki nem kell az ilyen újrakezdett udvarlás... Hogy is mondja Jozika néni? „Csak a töltött káposzta jó akkor, ha újra fölmelegítik, de a barátság nem!...” Ezt fogja mondani... Nem, ezt mégsem... Ez nem volna elég

fínom, sem elég fölényes. Nem, nem!... Szépen, nyugodtan, barátságosan fog beszélni ahhoz a nőhöz, őszintén, ahogy nőnek kell a nővel... Azaz, hogy ez bajos, mert ezt csak férfiak közt lehet mondani. De nők között?!...

Az egész napja valami feszült, ideges izgalomban telt el. Félhatkor végre nekiindult, mert úgy számította, hogy akkor megy oda, amikor a műhelyben már befejeződik a munka s amikor már egyedül lehet azzal a... hogy is hívják?... Igen, Stupfer Bertával...

Az úton szépen, pontosan megfogalmazta magában, hogy mit fog mondani. Mire odaért, teljesen kész volt az egész ügyes és formás kis szónoklattal... Azért kissé ki akarta tanítani azt a nőt, hogy mi a különbség a ketőjük között...

De a szalónban csalódás várta. Az öreg Stupferné volt csak odahaza, aki elmondta, hogy a holnapi május elseje miatt Bertuska ma hamarabb haza engedte a leányokat és ő is elment, mert a vőlegényével van randevúja, de azért félhétre bizonyosan hazajön.

— Vőlegényével!... A vőlegényével, — ismételte magában Éva — tehát Bors úr már egyenesen mint vőlegény szerepel... Vagy persze, ennek a szegény buta öregasszonynak azt mondják...

És Gábor most is vele van... Szép kis dolog!... De azért tegnap el tudott jönni az estélyre és oda mert lépni ő eléje... És olyan vakmerő volt s még ő merte kérdezni, hogy Éva boldog-e?

Hát igenis, boldog!... Vagy legalább is boldog lesz... Az asszonyok az olyan csöndes, nyugodt, igaz

emberek mellett találják meg a boldogságot, amilyen Istvánka.

Ó, milyen fölényes lesz ő három-négy év múlva, amikor már István felesége lesz... lesz két szép gyereke, nyugodtan, szépen, megelégedetten fog élni... Bors Gábort pedig ez a nő még mélyebbre fogja lehúzni... Szegény Gábor, igazán kár érte...

Az öregasszony össze-vissza fecsegett mindenfélét, de Éva alig hallgatta.

Figyelmesen körülnézett a kis lakásban, bekukkantott a műhelybe... Hát az igaz, nem egészen így képzelte. Nagy rend, tisztaság volt mindenütt és jó ízlés. Tagadhatatlanul jó ízlés... Hát ez még szerencse! Egy pár kész ruha is lógott a szalónban.

— Egészen jó munka. Tagadhatatlanul ügyes, jó munka. Szegény lány... Pedig Gábor őt is meg fogja majd csalni, hiába, Gábor olyan... — mondogatta magában.

Milyen más Istvánka! Milyen más...

Már elmúlt félhét, de Berta kisasszony még nem érkezett haza.

— Majd holnap délben újra eljövök, kérem! — mondta Éva. — Tessék megmondani, hogy rendelésről van szó és kérem a kisasszonyt, hogy déltájban legyen itthon — megbólintotta a fejét s nagy méltósággal távozott.

Ahogy lefelé ment a lépcsőn, egyszerre jobbkedvű lett. Nem is baj, hogy most nem találta itthon. Legalább egy kicsit tájékozódott.

Ez a szegény leány nem lehet olyan közönséges, ez-

zel mégis másképp kell majd beszélni. Holnap eljön majd és ezzel aztán pontot tesz az egész történetre. Gábor legyen az övé. Van még 'hál' Istennek külön férfi is mint ő!

Istvánka ... igenis ... Erdey István — és hozzátette magában — egyetemi magántanár ... Igenis, igenis és ő az lesz, Erdey Istvánné ... Méltóságos Erdey Istvánné. Mert István biztosan egyetemi sebésztanár lesz, a végén méltóságos úr. Talán még báró is ... Miért ne? Korányi is, meg Kéthly is báró lett! Erdey István pedig nagyon tehetséges ... Igen, igen, nagyon tehetséges.

Kilépett a kapun és pár pillanat múlva — szemben állott Erdey Istvánnal. Éva őszintén megörült, mikor meglátta a fiút és ahogy tudjuk, mosolyogva, kedvesen ment feléje s nyujtotta a kezét:

— Nini, Istvánka, hát maga hogy kerül ide? ...

De azután nem értette, hogy a fiú miért olyan sápadt, zavart, olyan furcsán kimért ... Talán csak nem bántotta meg tegnap valamivel, vagy ... Csak nem zavarta meg itt valami titkos találkozásban ... Á, dehogy, Istvánka az nem olyan! ... De miért nem akar eljönni holnap a Kolegerszkybe? ... El kell neki jönni, el kell neki jönni! ...

Megzavarodva ment tovább, ahogy elváltak.

— Mi történt Istvánkával? Miért lett ilyen most egyszerre ez a fiú? Na, majd holnap reggel kimagyarázza ... Majd kifaggatja. Bizonyosan tegnap este volt valami ...

Hanem azért egész este nem tudott megnyugodni.

Az egész nap különben is fölizgatta... Nem tudott elaludni...

...De ezen az éjszakán nem tudott elaludni Erdey István sem.

Vele is történt valami különös, furcsa dolog... valami nagyon furcsa dolog...

Mikor a kávéházi kínos jelenet után elvált Totótól, elindult a Csalányi felé, hogy megvacsorázzék. A Ferencciek tere sarkán találkozott János bátyjával.

— Jó estét, János bácsi! — kiáltott rá István és örült, hogy van valaki, akivel most beszélhet egy pár szót és elfelejteti az előbbi dolgot, amiről valahogyan azt érezte, hogy mégsem volt egészen rendjén, mert hiszen ő, a híres jó vívó — belekötött egy emberbe és pedig azzal a szándékkal, hogy...

Az öreg Erdey János szeretettel ölelte át öccsét.

— Szervusz, István! No, hogy vagy? Hej, de jó nektek, fiataloknak!... Bezzeg engem fogva tart ez a komisz hivatal... ma is hétig bent ültünk... Az ördög vigyen el minden tarifaankétet! Úgy sajnáltam azt a szegény Bors Gábort...

— Kicsodát? — kérdezte gyanutlanul István.

— A titkáromat... Gábort — a barátodat! Mondta szegény, hogy éppen ma együtt akartatok muzsikálni. De nem lehetett eleresztenem, mert annak a kölyöknek olyan remek feje van, úgy tud minden számot... Igazán csodálatosan ért a tarifakérdéshez... A fene tudja, honnan vette, de igazán csodálatos! Az államtitkár is odavolt a bámulattól, hogy egy segédfogalmazó ennyit tudjon. Erre azután nem volt elég szegény Gábornak,

hogy ott kellett ülnie az ankéton félhétig, de az államtitkár még ki is tüntette azzal, hogy utána még külön egy félóraig beszélgetett vele.

— Gáborral? ... — kérdezte István és a torka elszorult. — Gáborral? ... Mikor, kérem, János bácsi?

— Mondom, majdnem hétig maradtunk ott. Az előbb jöttünk el együtt erre. Vagy tíz perccel ezelőtt váltunk el, ő bement a Magyar Világba, mert azt mondta, biztosan ott talál téged és szóval is ki akarja menteni magát. Azt mondja, hogy nagyon szeret, mert te olyan finom, csöndes úri egyéniség vagy ... Én meg itt szelöltetem a fejemet. Nem jössz te is sétálni egy kicsit? ...

— Nem, nem — dadogta István. — Bocsánat, János bácsi, de nekem ... nekem valami fontos dolgom van még — gyorsan kezét fogott és elment a csöndes kis Curia-utca felé.

— Hát mi történt itt? Hiszen Gábor nem volt ott-hon! ... Akkor ez rettenetes ... akkor ... akkor ő itt rémes dolgot ... szörnyű dolgot követett el ... Ez kétségbeejtő! — azután megállt és körülnézett, mintha azt hitte volna, hogy a csöndes kis utca valmelyik sötét ablakából hirtelen odakiált neki egy mentő szót. — De csönd volt körülötte. A Belváros nagy esti csöndje. Más-kor ez mindig megnyugtatta, most fojtogatta ... Azután egyszerre fölújjongott benne valami:

— De hiszen akkor Éva ártatlan! ... Ártatlan! ... Akkor nem igaz az egészből semmi! Nem igaz, nem igaz!

Szeretett volna fölordítani, hangosan fölkacagni a gyönyörűségtől. Akkor Éva talán mégis valami varrónőnél volt, aki véletlenül ott lakik! ...

István arca elborult.

— Nem, nem, az nem lehet... Ilyen véletlen nem lehet.

Aztán homályosan emlékezni kezdett, hogy a kapualjban tényleg látott valami női szalon-táblát... Valami Mlle... De nem, ez képtelenség... Itt van valami... — próbálta megnyugtatni magát. — Itt mégis csak van valami... Lehet, hogy Gábor éppen nem volt odahaza... De mit tudja ő, hogy máskor... Éva esetleg nem tudta, hogy Gábor nincs otthon...

— Aljasság! Igenis aljasság! — dühöngött magára még most is, amikor a napnál világosabb, hogy Éva a galambnál is ártatlanabb, csupa féltékenységből gyanúsítani meri ezt az édes, egyetlen... ezt a remek leányt!

De akkor holnap elmegy a Kolegerszkyhöz... Hát persze... sőt el is kell mennie... el kell mennie, Éva úgy hívta... És ő?... Milyen bután viselkedett, milyen ellenségesen, nem, nem... ezt muszáj jóvátenni...

Ezt muszáj jóvátenni?

És a másikat? Azt a rettenetes sértést, amit egy férfin követett el?

— Eh! — gondolta. — Hát elégtételt fog adni!...

— És akkor rendben lesz? — kérdezte magától tovább — ha ráadásul még meg is vágom...

Érezte, hogy szörnyű csávába került.

Talán el lehetne békésen intézni az ügyet?... Áh, nem, nem! Kizárt dolog, hogy Gábor ilyen után megelégedjék egy sajnálkozással vagy bocsánatkéréssel... ilyen példátlan, nyilvános sértés... Ez különben is lehetetlen!

Mit szólnának hozzá a fiúk? Az emberek?... És maga Éva, ha véletlenül megtudná, hogy ő meghátrált!...

Mindebből látható, nem volt csoda, hogy Erdey István azon éjjel keveset aludt és másnap, május elsején, nagyon korán fölébredt.

IX

Haj, azok a szép régi május elsejék a húsz év előtti Budapesten! Amikor az úri népek korán fölkeltek és kimentek a Ligetbe. Fölvirágzott, fölbokkrétázott kocsik jártak az utcákon. A hatalmas nagy mecklenburgi lovak nyakában orgonaágak nyíltak. A teherkocsik bakján színes papírszalagok lengedeztek a reggeli szélben. A Stefánia-úton valóságos kocsikorzó volt és a híres pesti helyek mind tele voltak „a jó közönséggel“, a mágnások meg a pénzvilág előkelőségei, a turf emberei, a Gerbeaud-pavillonban reggeliztek. A közönség többi része meg-megoszlott a Fővárosi Pavillon, Kolegerszky, meg a Vampetics között. De ide inkább délfelé jöttek be a társaságok egy kis sörre.

Reggel legtöbbször a Kolegerszky-nél ültek. A pincérek hordták a habos kávé, a habos csokoládé, szép piros zsemlyéket, kifliket, pacsnikat meg az omlós kuglófot. A Stefánia-út tele volt sétáló párral, svábasszonyok nagy kosarakban hozták az ibolyát meg az orgonát, léggömbös ember állt a sarkon.

Erdey István volt az első a társaságból a Kolegerszky-nél. Kikereste az egyik legnagyobb asztalt, megfelelő

borravaló ellenében biztosította is magának. Összevásárolta a két sváb asszony minden orgonáját, ibolyáját, hozatott két nagy vizeskancsót, az orgonákat abba állította, az ibolyacsokkal meg teleszórtta az asztalt.

Azután várt. Fekete keretű monokliját a szemébe csíptette és lassan jártatta körül a tekintetét a kiosk közönségén. Sok volt az ismerős, hol ide, hol oda kellett köszönni. De már félkilenc is elmúlt és az ő asztalához még nem jött senki.

Végre elsőnek megérkezett Németh Miska.

— Szervusz! — kiáltotta hangosan, aztán halkán folytatta. — Délben tizenkét órakor tárgyalunk Gábor segédeivel a Báthory-kávéházban. Gyere föl az Egyetemi Körbe egyre, majd megmondom az eredményt. Lehet pisztoly is? ...

— Ahogy akarjátok! — felelte kedvetlenül Erdey és azon gondolkozott, hogy lehetne valahogyan mégis csak elkerülni ezt a butaságot, hogy őneki össze kelljen vagdálnia egy ártatlan embert.

Végre megérkeztek Dánkyék Selleyékkal. Fehér Jancsi volt velük és Tasziló, akit útközben szedtek le egy fiákerről.

— Mennyi virág! — kiáltotta Juci boldogan. — Miska, maga igazán nagyon kedves — és egy hosszú hálás pillantást lövelt a fiú felé.

Miska zavartan éppen el akarta hárítani a köszönetet, de István közbevágott:

— Igen, virággal akartuk fogadni magukat — mondta és rámutatott a nagyobb orgonacsokorra. — Ez a magáé, kedves Éva!

— Jaj, de aranyos, Istvánka. Igazán nagyon örülök, már azt hittem, hogy valamiért haragszik...

— Én? Dehogy! — motyogta Erdey. — Tegnapelőtt nagyon kellett sietnem!

— Na, jó, jó, üljön csak ide le mellém, hoztam magának valamit!

A társaság gyorsan elhelyezkedett és egykettőre mindenki szépen odakerült, ahová illett, csak Tasziló látta szomorúan a sorsát, hogy ma ő lesz a mamamulattató. Ez a tisztség nem volt túlságosan közkedvelt az ifjúság körében, dehát mit meg nem tesz az ember a barátaiért...

— Tudja mit hoztam magának? — kérdezte Éva és mindjárt felelt is rá. Leírtam a tonirozott borjúhús receptjét. Itt van, fogja! — azzal a tárcájából elővett egy kis összehajtott levelet, amelyen hosszú, hegyes, álló betűk sorakoztak egymás mellett.

— Maga az angolokhoz járt? — kérdezte István.

— Honnan tudja? — nevetett Éva.

— Mert olyan az írása, mint a húgomé... Nem haragszik, ha megint a húgomhoz hasonlítom?

— Sőt! Nagyon boldog vagyok. Akkor legalább még őszintébb lesz hozzám ezentúl.

— És maga?

— Én is, Istvánka. Ígérem, hogy mindig, mindig őszinte leszek.

A hosszú kávéspoharak kiürültek, a kuglófok elfogytak és Tasziló azt indítványozta, hogy menjenek a wurstliba. Az indítványt egyhangúlag elfogadták és a társaság fölkerekedett.

— Most menjünk Helfgott bácsihoz! — mondta Ilus.

— Igen, igen, nagyon jó lesz! — kiáltotta Éva, de azután eszébe jutott valami és megrázta a fejét. Különben nem! Nincs semmi értelme.

Az jutott eszébe, hogy otthon van egy fénykép. Két év előtt készült május elsején a Helfgott bácsi műhelyében. Azon a képen Éva mellett Bors Gábor állt, fején egy Lohengrin-sisakkal, kezében a nagy papírmásé hattyú nyakával.

Hát csak a wurstliba mentek, ahol nagy nevetések, visongások között töltöttek el másfél órát.

Németh Miska megnéze az óráját és összenézett Fehér Jancsival:

— A hölgyek megbocsátanak, de nekünk már menni kell!

— Hány óra van? — kérdezte Éva.

— Tizenegy! — válaszolta Miska. — Nekünk valami dolgunk van együtt Jancsival.

— Nem valami lovagias ügy? — kérdezte nyugtalanul Juci.

— Nem! Dehogy! — felelt Fehér Jancsi és nem mert Istvánra nézni.

— Abbahagyhatnák már ezt a sok számár párbajt — mondta Éva lenézően. — Azt hiszik, hogy van valaki, akinek ez imponál?

Most azután Erdey István nem mert Fehér Jancsira nézni.

— Nahát gyerünk! — szólt azután Éva, aki maga is gyorsan kiszámította, hogy menniük kell, ha ő délben pontosan ott akar lenni Stupfer Bertánál.

István magában dühös volt, mert igazában megint nem tudta kibeszélgetni magát Évával, pedig most szeretett volna valamit hallani a lánytól, ami megnyugtatta.

— Mondja, — kérdezte Évától — mit csinál ma délután?

— Semmit!... Van kedve följönni hozzánk?

— Ó, hogylene, nagyon szívesen! — kapott a szón a fiú.

— Hát akkor jöjjön el ötre, majd megmutatom a melegházunkat. A kertész ma ültette ki éppen az árvácskákat.

A fiúk elkészöntek.

Tasziló egy angol lord előkelőségével szólt oda Istvánnak:

— Kérlek, beviszlek benneteket a kocsimon.

Ekkor derült ki, hogy Tasziló megtartotta a fiákert, amely csöndesen, lépésben követte őket mindenüvé.

István nevetett:

— Vigyázz, Taszi, mert egyedül elegáns vagy a fiákerben, de ha négyen ülünk bent együtt, akkor már snaszszok leszünk!

Tasziló megremegett egy pillanatra ettől a gondolatától, de azért most már nem vonhatta vissza a meghívást. Pedig nem szerette volna, ha valamelyik fiatal Tapáry gróf így látja meg őket.

— Na gyere már, Miska — kiáltott rá Némethre István.

Miska azonban még egy utolsó kérdést tett Jucihoz:

— Akkor egészen biztos? Igazán igen?

— Igen! Örökre igen... — súgta vissza hallhatón Juci és lesütötte a szemeit.

Ennek a beszélgetésnek némi előzménye volt. Németh Miska ugyanis pénteken este valami ürüggyel fölszaladt Selleyékhez és azután ott ragadt vagy egy óráig. És közben ahogy pár percre magukra maradtak, hirtelen odalépett Jucihoz, két kezével erősen megfogta a fejét és megcsókolta a száját. Juci vergődött, mint egy madár, azután csöndesen odasímult Miskához, a vállára hajtotta a fejét, amire Miska még vagy háromszor megcsókolta Jucit.

— És ezek után, — kérdezte Juci néhány perc múlva halkán — elvesz maga engem?

— Elveszem! — mondta határozottan Miska, bár e pillanatban nehezen tudott volna választ adni arra, hogy miből és mire.

Viszont most Miska kérdezte meg Jucit, hogy igazán eljön-e hozzá feleségül, mire megkapta a megnyugtató választ, végre elhelyezkedett a kis ülésen a negyedik helyen és a fiáker elrobogott.

— A mellékutcákon menjen — súgta oda Tasziló a kocsisnak, aki lenéző mosollyal bólintott rá.

Éva odaszólt Jozefin néninek:

— Nekem valami komisszióm van, Jozikám, ti csak menjetek haza!

Éva egyedül indult és felült a Múcsarnok előtt egy 10-es villamosra.

X

Tizenkettőkor együtt volt a négy segéd a Báthory-kávéházban. Fehér Jancsi és Rommer, Totó és Németh Miska. A négy fiú, akik különben a legjobb pajtások voltak, ahogy leültek a kerek asztalok közé, egész lényükben átalakultak. Az arcuk elkomorodott, tartásuk kiegyenesedett s egymáshoz mint segéd-urak beszéltek. A tárgyalás nem tartott soká. Rommer Frici kijelentette, hogy elsőfokú sértés történt, ennél fogva teljesen szigorú elégtételt kérnek, a békés elintézésről természetesen szó sem lehet — mondta, amit az ellenfél segédei néma és szigorú fejbólintással helyeseltek.

— Tehát előbb pisztoly, kétszeri golyóváltás, vontcsövű légtelen pisztolyokkal, huszonöt lépés, két lépés avansszal, a pisztolyokat én hozom — mondta Rommer.

A fiúk összenéztek és összemosolyogtak.

— Rendben van, — gondolta mindegyik magában — ha Frici tölti a pisztolyokat, akkor biztosan nem lesz bennük golyó.

— Nem, — mondta Jancsi — elég lesz a kard is... Végre is barátok voltak... A kardpárbaj pedig Mákosi-nál lesz. Helyes?... Nehéz lovassági kardok, félbandázs, végkimerülésig.

— Csak kard? — orrolt Frici, de belenyugodott. Jancsi csak tudja, mit akar a felük.

— Egész bandázs kell! — mondta Németh Miska. — Nem jó a hasat szabadon hagyni.

Fehér Jancsi helyeselt, mert arra gondolt, hogy Ist-

ván tavaly harmadik lett a főiskolai kardvívóbajnokságban.

A jegyzőkönyv öt perc alatt elkészült, aztán Miska kérdésére időben is megállapodtak. A kardpárbaj délelőtt tízkor Mákosinál a Klotild-palotában.

Miska a Báthoryból egyenesen fölszaladt az Egyetemi Körbe és közölte az eredményt Erdeyvel. István fanyar képpel fogadta.

— El lehetett volna intézni békésen is — mondta kedvetlenül. — Ez nagy számárság így! A pisztoly ügyse lett volna komoly... Ne beszélj, a Frici pisztolyai nem komolyak, a kardban pedig én hihetetlen fölényben vagyok, Gábor nem tud vívni. Miért nem kértetek bocsánatot?

Miska úgy nézett rá Istvánra, mintha az megörült volna.

— Hallod, ilyen sértés után? ... Csak nem alázkodhatsz meg így? Örökre elvesztenéd a tekintélyedet az összes gyerekek előtt.

— Fütyülök rá! — mondta István. — Én attól félek, magam előtt fogom elveszteni a tekintélyemet. Ha pedig valami baj történik, akkor mindenki rám fog mászni, hogy híres vívó létemre belekötöttem! ... János bácsi ki fog tagadni!

— Hát akkor meg mit sértegetsz össze-vissza? — vágta oda indulatosan Miska. — Volt erre neked valami okod?

— Egészen igazad van, fiam, mert attól félek, hogy semmi komoly okom nem volt.

— Te, — mondta azután Miska — tudod mit kérde-

zett tőlem Éva künn a wurstliba, mikor a ringlispilen ültünk, hol lakik most Bors Gábor?

— Azt kérdezte? — kiáltott István és megragadta Miska vállát.

— Hiszen akkor világos és kétségtelen, hogy Éva tiszta, mint a galamb. Hüj, micsoda rettentő nagy marhaság ez — cikázott végig a gondolat István agyán. — De miért akarja tudni a címét?

— Nem mondott Éva semmi mást? — kérdezte Miskától.

— De igen. Azt mondta, írni fog Gábornak, hogy ne akarjon vele többé találkozni. Én azonban nem mondtam meg a címét... csak megígértem, hogy megszerzem neki...

István szívéből akkora kő esett le, mint a Gellérthegy.

— De akkor!... Ez rettenetes! Akkor ez a szegény Gábor egészen ártatlanul!...

Hiába, ezen már nem lehet segíteni. Hallotta mit mondott Miska az előbb. De mit fog szólni Éva, ha megtudja az egészet? Hiszen ő is megmondta, mi a véleménye a párbajról. Szamárság ez, rettentő nagy szamárság is ez, mert ezzel esetleg — és éppen ő — visszafordíthatja a leány szívét Gábor felé. Ha az komolyan megsebesül... találjon szerencsétlenül valami olyan erős vágást kapni.

— Hát nem fog kapni. Hagyom! magam majd megvágni! — mondta István magában és ebben meg is nyugodott.

— Csak Éva meg ne tudja, legalább előre meg ne tudja...

Ez a reménye nem teljesedett be.

Éva ezalatt már elért a József-utcába. Fönt volt Stupfer Bertánál és már vissza is tért onnan.

De ez a különös kirándulása egészen másképpen végződött, mint ahogy ő képzelte. Pedig eleinte minden úgy ment, ahogy kigondolta magában. Mlle Berthe úgy fogadta őt, mint egy új kuncaftot. Éva azonban rögtön rátért a dologra. Egyedül voltak a kis szalonban, hiszen munkaszünet volt és az öregasszony valahol kint foglalatzkodott a konyhában.

— Tudja maga, ki vagyok én? — kérdezte Éva Bertától.

— Nem tudom, kérem — válaszolt az csöndesen.

Középtermetű, de formás alakú, természetesen rózsás arcszínű, kicsit szeplős lány volt, amilyenek az igazi vöröshajú nők szoktak lenni. Évának mindenekelőtt meg kellett állapítani, hogy ezen a lányon bizony semmi sem hamis. Igazi a haja színe, az arca pirossága, a szeplői, nemsokára pedig azt is látnia kellett, hogy más is igazi ebben a lányban.

— Én Dánky Éva vagyok, — mondta hirtelen kigyulladt arccal — a Bors Gábor egykori menyasszonya.

Stupfer Berta csodálkozva nézett rá Évára, de nyugodtan felelt:

— Bors Gábor úré... Igazán?... Ez érdekes... Mivel szolgálhatok, kérem? — nem volt zavarban.

Annál nagyobb zavarba jött egyszerre Éva. Ennek a leánynak nagy nyugalma, az egész tiszta és rendes környezet hirtelen elfogódottá tette Évát:

— Miért mondja, hogy úr? — kérdezte Bertától. — Hiszen én nagyon jól tudom, hogy közelről ismeri.

— Ismerem . . . Azaz hogy inkább ismertem, de már nagyon régen nem találkoztunk — felelte Berta csöndesen.

— Nem találkoztak? Ugyan kérem, ne meséljen nekem ilyeneket! — csattant föl Éva haragosan. — Én mindent tudok!

— Mit tud a kisasszony? — kérdezte erélyes hangon Stupfer Berta. — Vagyis inkább mit képzels a kisasszony? Úgy látszik, nagysád, hogy valami nagy tévedésben van. Nekem semmi közöm sincs Bors Gábor úrhoz...

— Semmi köze? . . . — kiáltott Éva és torkát szorongatta a sírás. — Semmi köze . . . Hiszen a . . . — nem mondta ki, hogy a szeretője.

De Berta megérezte, hogy mi az a szó, amit az idegen nő most elharapott. Az arca lángba borult tőle.

— Kérem, kisasszony, én nem tudom, hogy maga mit akar itt nálam és nem tudom, hogy miért jött ide, ha sértegetni akar, azt kikérem magamnak. Azért, mert én szegény vagyok, munkával keresem a kenyeremet, azért éppolyan tisztességes vagyok, mint ön. Igenis, vegye tudomásul, semmi közöm a maga Bors Gáborához! Nekem van becsületes, tisztességes vőlegényem, akivel jövő hónapban lesz az esküvőm. Igen derék ember, előkelő női szalonja van a Belvárosban és szeptembertől kezdve már a szalonunk is együtt lesz. Én nem tudom, hogy mit akar a kisasszony keresni rajtam. De Bors Gábor urat ne keresse rajtam!

Éva rémülten és megdöbbenve állt a kipirult arcú leány előtt, akiből az őszinteség ellenállhatatlan erejével tört feléje a felháborodás és a megbántott önérzet. Nem tudott szólni, nem tudott felelni, rettentően szégyelte

magát és mégis . . . mégis valami hirtelen nagy . . . nagy örömet érzett, valami iszonyú, valami nagy, váratlan boldogságot.

De nem akart hinni:

— Ne tagadja, kérem, hogy ismerte! — szólt most hozzá csöndes hangon, de könnyes szemmel. — Én a magam szemével láttam magukat, hogy kijöttek a moziból.

— Ó, kérem, — felelte kissé lecsöndesedve Berta — hát az igaz . . . azt nem tagadom. De az régen volt, kérem, másfél év előtt és akkor sem történt semmi . . . Én akkor a Belvárosban voltam egy nagy cégnél s onnan egyszer felküldtek valami ügyben a minisztériumba és ott ismerkedtem meg a kedves Bors úrral . . . Igaz, akkor elkezdett nekem udvarolni. Egyszer el is mentem vele moziba, de esküszöm, hogy ez volt az egész. Én aztán nem is láttam többé. Ezután nem is beszéltem vele többé. Bors úr akkor minden magyarázat nélkül elmaradt. Én magamban nem is bántam. Ilyen szegény lánynak nem érdemes, kérem, ilyen előkelő urakkal elkezdeni. Abból nem lesz semmi jó, úgysem vehetne el. Ó, látom, hogy milyen előkelő emberek. Persze, most is találkozunk sokszor, de soha nem beszélünk egymással. Bors udvariasan köszön, én meg vissza, néha ahogy itt a lépcsőn találkozunk.

— Hol? Itt? — vágott közbe Éva.

— Itt, kérem, a házban. Nem tetszik tudni, hogy itt lakik?

— Kicsoda? . . . Ki lakik itt? Ebben a házban? . . . — kérdezte rémülten Éva. — Bors . . . Bors Gábor itt lakik?

— Igen kérem, itt lent a második emeleten az édesanyjával.

Éva elszédült és leroskadt a székre.

— Szent Isten! Mit csináljon? Itt volt ebben a házban és Istvánka... — még elgondolni is rémes volt, Istvánka látta innen kijönni...

Éva előtt minden összezavarodott. De hisz akkor Gábor ártatlan... akkor Gábor voltaképpen mégsem vétkezett olyan nagyot és ő... Ezt a szegény lányt itt hogy megbántotta! Istvánka... mi lesz akkor Istvánnal? Hiszen ha ez nem igaz, akkor Gábornak meg kell bocsátani... De akkor mit fog róla hinni István... Mit tett ő akkor ezzel a szegény emberrel... reményt ébresztett és mi lesz, ha István azt hiszi, hogy ő... és ha István ezért Gábor ellen fordul... — és akkor egyszerre eszébe jutott, hogy Németh Miska és Fehér Jancsi elmentek s milyen zavarban voltak s amikor ő a párbajról beszélt, akkor, igen... akkor a Jancsi hogy odanézett Istvánra...

— Bocsássa meg, kérem, — mondta hirtelen felállva Bertának — ne haragudjék rám, én nem akartam megsérteni olyan nagyon, nagyon szerencsétlen vagyok — sírva kirohant és szaladt le a lépcsőn.

De a második emeletnél hirtelen megállt. Ott volt a huszonhármás ajtó és rajta két tábla:

ÖZV. BORS IMRÉNÉ

és a másik:

BORS GÁBOR

Éva hirtelen becsöngetett. Fehérkötényes szobalány nyitott ajtót.

— Kérem, — mondta Éva hadarva — tessék megmondani Bors Gábor úrnak, de okvetlen tessék megmon-

dani, hogy Dánky Éva volt itt és azt üzeni, hogy ma délután hat órára, igen, ma délután hat órára okvetlenül jöjjön el hozzám! — azután megfordult és lerohant a lépcsőn.

XI

Éva feldúltan és kétségbeesetten rohant haza. Tudta, hogy Fehér Jancsi ma náluk ebédel... tőle tehát megtudhat valamit.

A Dánky-házban pontosan egy órákor volt ebéd.

Éva ép az utolsó percben érkezett, így ebéd előtt már nem volt ideje, hogy Jancsival beszéljen. De ahogy az apja letette és összehajtogatta a szalvétáját, felállt, hogy bemenjen a szobájába megpihenni — Éva kézenfogta Jancsit:

— Valamit akarok kérdezni magától négyszemközt — mondta neki és bevitte a szobájába.

— Miért van Gábornak és Erdeynek afférje?...

— Honnan tudja? — szólt el magát ijedten Jancsi.

— Majd később elmondom. Most kérem, okvetlenül kérem, higgye el, igen komoly okom van rá, mondja meg, hogy mi történt közöttük?

És Jancsi, aki úgyszólván már nem is titkos vőlegény volt, hanem már igazán a családhoz számított, elmondta a kávéházi összeütközést.

— És most párbajozni fognak? — kérdezte rémülten Éva. — Hiszen Gábor nem tud vívni! Istvánka pedig híres vívó... csak nem engedik meg! — sírni kezdett.

— Nem, nem, szó sincs róla, — hazudta Jancsi — okvetlenül békésen intézzük el a dolgot.

— Ha Gábornak valami baja lesz... Jancsi, én meghalok!...

Fehér János csodálkozva nézett leendő sógornőjére és nem értette a nagy változást.

— Igazán furcsák a nők — gondolta magában Jancsi, aki azt hitte, hogy ebben a pillanatban még új igazságot fedez föl... pedig hát...

— És mondja, azt nem tudja, hogy miért van ez az egész? — tudakolta Éva.

— Kérdeztem, de Gábor azt mondja, fogalma sincs róla, miért sértette így meg Erdey őt? Kérdeztem Miskát is, az sem tudja.

— Jancsi, én... — mondta akadozva Éva — én azt hiszem, hogy... én tudom — azzal elmondta mindazt, ami az utolsó három napban történt.

— Tyűh, a nyavalya törje ki! — tört ki fehér Jancsiból a megdöbbenés. — Ez aztán szép kis dolog!... Hogy maguk lányok micsoda ostobaságokat tudnak csinálni...

— Ne engedjék őket verekedni — könyörgött Éva.

— Dehogy engedjük!... Na hallja, hogy képzelem... ezek után — füllentette újra Jancsi, de tudta, hogy amit mond, az teljes képtelenség. Most már végre is egyik férfi sem hátrálhat meg, ezt meg, amit Éva elmondott, Miskával még csak megbeszélhetné, de hát a másik két segédnek nem lehetne az orrára kötni. A végén még valami buta... pletyka lehetne belőle.

Szegény Jancsi sokáig törte a fejét, de nem tudott semmi okosat sem kisütni. Végül is Éva jött a segítségére:

— Nézze, én azt hiszem, — szólalt meg félve a leány — hogy maga mindezt mondja el Gábornak... mert én... én üzentem neki, hogy jöjjön el ma hatra hozzánk, de én vele erről nem akarok beszélni. Érti?... De lehetetlen, hogy Gábor ne tudja, miről van szó...

— Kérem, ha megengedi, én szívesen elmondom mindezt Gábornak, legalább tudni fogja, hogy miért — éppen azt akarta mondani, hogy miért verekszik, de aztán gyorsan elharapta a szót.

— De mi lesz Erdeyvel? — kérdezte azután.

— Annak... annak majd elmondok mindent én — válaszolta nagy határozottsággal Éva és gögösen föl-emelte a fejét. — Remélem, hogy nekem hinni fog.

Jancsi most megijedt. Ha Éva beszél erről a dologról, megmondja, hogy tudja az affért, akkor István esetleg elszólja magát és akkor a leány rájön, hogy mégis csak verekedni fognak.

— Nézze, Éva, — támadt a mentőötlete Jancsinak — én azt hiszem, hogy az tényleg helyes, ha maga őszintén beszél Istvánnal. De arra nagyon kérem, ne tegyen semmi célzást, hogy maga tud az afférről vagy a lovagias ügyről, mert akkor engem hoznak rendkívül kellemetlen helyzetbe. István tudja, hogy én itt ebédeltem s arra igazán nem gondolhat, hogy maga ezt a dolgot így kitalálta, így megérezte és kérem, ez nekem nagyon... nagyon kínos volna...

Éva megígérte, mert maga is úgy érezte, hogy erről tényleg nem beszélhet Istvánnal. Nem azért, amit Jancsi

mondott, hanem azért, mert akkor nyíltan szó esnék közöttük arról, hogy István őt magában meg merte gyanúsítani. Erről pedig ebben a formában ő nem vehet tudomást...

— Kérem, akkor valahol keresse meg gyorsan Gábort és beszéljen vele — kérte Jancsit. — De úgy-e... úgy-e nem lesz párbaj?

Fehér Jancsi mit tehetett volna?... Mégegyszer hazudott és azt mondta, hogy nem.

— Párbajról szó sem lehet! — s azzal el is ment.

Éva most szeretett volna egy kicsit egyedül maradni, hogy összeszedje a gondolatait... Mit is mondjon Istvánkának... és hogyan?... Szegény fiú!... Mert azzal tisztában volt, hogy ő nem lesz, soha nem lehet Erdey István felesége... mert vagy Bors Gábor felesége lesz, vagy...

A szobaleány jött és jelentette, hogy Erdey István úr van itt.

Éva fölállt és intett Jozefin néninek.

— Kérlek, Józikám, nekem valami komoly beszélnivalóm van Istvánnal.

Jozefin néni hümmögött egy kicsit, de azért kiment. Éva pedig szólt a szobaleánynak, hogy ide kéreti Erdey urat.

A leány szívére tette a kezét és érezte, hogy veszedelmesen dobog.

— Kérem, Istvánka — kezdte Éva olyan komoly hangon, hogy Erdeynek érezni kellett, itt most következik valami.

— Én beszélni akarok magával, — folytatta Éva — az életemről, vagy az életünkről, ahogy tetszik...

Erdey István szíve körül valami nagy melegséget érzett és azt hitte, hogy most... most fog Éva mondani valamit... most fog Éva bevallani valamit...

Valóban az történt. Éppen csakhogy Éva egészen mást mondott és egészen mást vallott be, mint amint Istvánt a föltóduló reménységében hitegette.

— Maga azt mondja nekem úgy-e, hogy én mindig őszintén beszéljek magával — mondta Éva — és én most olyan őszinte leszek, amilyen még nem voltam soha senkivel.

— Boldog vagyok, Éva, hogy ilyen jó hozzám — suttogta István.

— Nem, nem, Istvánka, én nem vagyok jó magához... én nagyon rossz... nagyon rossz voltam magához... ne haragudjék érte... én nem voltam rossz-hiszemű. Nekem maga nagyon-nagyon rokonszenves volt. Voltak pillanatok, amikor azt hittem, hogy maga az a férfi...

— Voltak pillanatok?... csak voltak?... — döb-bent meg István és elsápadt.

— De lássa, meg kell mondanom magának... előbb nem mondhattam meg, mert csak ma... csak ma ismer-tem be magamnak is... én szeretem Bors Gábort... én még mindig Bors Gábort szeretem...

A férfi lehajtotta a fejét. A férfi... és már nem a fiú, mert az ifjú akkor lesz férfivá, amikor először üti kegyetlenül szíven egy kis asszonyi kéz...

— Amikor azt mondtam magának, hogy vége, akkor még én azt igazán hittem. És mindent megpróbáltam, hogy a régi érzésektől megszabaduljak... de nem lehe-

tett... Nem lehet azért, mert, — mert nekem nem volt igazam Gáborral szemben... nem voltam igazságos Gáborral, amikor meghallgatás nélkül, minden kiengesztelést és minden közeledést visszautasítottam, de ma már tudom... és amikor tegnap délután találkoztunk, Istvánka, kérem, higgye el, esküszöm, hogy nem tudtam, hogy Gábor abban a házban lakik. Én tényleg varrónőnél voltam, annál... annál a bizonyos nőnél... Eh, el kell, hogy mindent mondjak magának, mert a barátságát és a becsülését nem akarom elveszteni.

István keserűen bólogatott:

— Becsülés... barátság... — el kellene innen most szaladni — gondolta magában.

— Nézze, Istvánka, ez történt — kezdte újra Éva, azzal szép csöndesen Istvánnak is elmondott mindent, ami tegnap óta történt.

— Nagyon haragszik? — kérdezte azután. — Nagyon kérem, ne haragudjék rám. Higgyen nekem... Lássa, én, aki ha megtudtam azt, hogy másfél évig igazságtalanul ítékeztem valaki fölött, én kérhetem magát, hogy maga ne tegye ugyanezt velem.

István csöndesen ült és sokáig nem tudott felelni. Ő ítélkezzék most Éva felett, mikor voltaképpen önmaga felett kellett ítéletet mondani! Ő kérje számon egy leánytól, hogy meggondolatlanul kedves volt őhöz, aki meggondolatlanul olyan rettenetes gyanúval merte illetni éppen ezt a leányt, aki meggondolatlanul olyan rettenetesen elítélt egy férfit. Ok nélkül, jog nélkül.

— Nem lehet itt szó haragról — mondta azután csöndesen és fölállt. — Én őszinteséget kértem és azt kap-

tam. Ez most fáj, nem tagadom. De sokkal jobb, hogy így történt, mintha később derült volna ki, amikor esetleg már kölcsönösen elrontottuk egymás életét. Így jó ez.

Kívül az utca felől valami villanás volt, aztán tompa messzi moraj. Pár pillanat múlva az ablakot verdeste nagy csöppekben az erős tavaszi eső.

— Vihar! — mondta István s odaállt az ablakhoz.
— Tavaszi vihar...

Az ablak meg-megzörrent.

— Jég... jég... jég!... — sikoltotta Éva. — Jaj, a virágok, épp ma ültették ki a violákat!...

— Tavaszi vihar... májusi vihar — mondta magában István és kinézett a kertbe, ahol a jégverés már szörnyű pusztítást végzett. Az árvácskák, violák ott heverték a földön összetörve és sárosan.

— Letörött a szára — gondolta magában István. — A gyöngye violának letörött a szára — hirtelen megfordult:

— Isten vele, Éva! — mondta, kezét fogott, azután le akart hajolni, hogy megcsókolja Éva kezét, de hirtelen visszaegyenesítette a derekát, csak megszorította a puha, meleg leánykezet — azzal elment.

— Jaj, ilyen időben, Istvánka! — kiáltott utána a leány, de Erdey már eltűnt.

István kint gyorsan magára vette a kabátját, lero-
hant a lépcsőn, szinte futva sietett ki a kerten át, azután nekivágott a zuhogó esőben a Lendvay-utcának és ment kifelé a liget felé. A jég már nem esett. Langyos tavaszi eső hullt és puhán verdeste István arcát. Mire az Aréna-útra ért, elállt az eső. S ahogy átvágott a Millen-

niumi oszlop mellett, a tó kis hídjára, a felhők már oszladoztak, aztán hirtelen megint verőfényes lett a tavasz. István önkéntelenül is felnézett az égre, ahol egy kis darabon ritka tünemény színes foltja ragyogott.

— Szivárvány... — csodálkozott Gábor — szivárvány májusban!... — és érezte, hogy valahogy megenyhül benne a keserűség. — Vége a tavaszi viharnak...

— Májusi szivárvány... — ismételte magában és lassan egyedül ballagott Vajdahunyad vára mellett a liget buján zöld, esőtől frissre mosott tavaszi pompájában.

Ezalatt pedig Éva Bors Gábort várta. Várta, ó, hogy várta! De elmúlt hat óra, elmúlt hét, elmúlt nyolc is.

...és Bors Gábor nem jött.

XII.

Vasárnap délelőtt a Mákossy-vívóterembe először Németh Miska érkezett, utána Rommer Frici. Azután egyszerre toppantak be Bors Gábor, Fehér Jancsi és az orvosuk egy kis kövér doktor, aki mosolyogva vette elő a sztetoszkópját.

— Uraim, itt a harcképtelenség! — emelte magasra a szívhallgatót. Azután a másik doktor jött és a két orvos nyomban nekiöltözött, előszedte a különböző fényes műszereket, egy asztalra rátették a karbolvizes tálat, a szublimátos vattákat, s egyéb elrémitő eszközöket, amelyek tudvalévőleg a párbajok előtt a felek harciasságának tompítására fölöttébb alkalmasak szoktak lenni.

Németh Miska félrevonta Fehér Jancsit és bizalmasan közölte vele a nagy örömhírt. Komoly meghívást kapott a nagy bankvezértől, aki az apjának régi barátja, az határozott ígéretet tett neki, hogy már a tételes szigorlat után, amikor bejegyezteti magát ügyvédjelöltnek, alkalmazzák a bank jogi osztályán havi kétszáz korona fizetéssel, a doktorátus után pedig a titkársághoz fog kerülni. Ezzel most már minden akadály elhárult a Jucival való házasság előtt, mert kétségtelen, hogy Sélleyné most már komolyabban fogja őt venni.

— Tudod, a banknál sokkal gyorsabb a karrier, — mondta Miska bizakodóan — mint a közhivatalokban — és Németh Mihály már látta is magát, amint elnököl a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank közgyűlésén.

Végre megjött Erdey István is Totóval, akit a vívóterem szolgája nagy örömmel és bizalmas szemhunyorításokkal üdvözölt.

— Remélem gulyást csinál belőle — súgta oda Erdeynek.

István azonban sápadt volt és kedvetlen. Tegnap este még megpróbálta egyszer előhozni Totó és Miska előtt a békülést, de azok olyan vasvillaszemekkel néztek rá, hogy végképpen le kellett tenni a tervről.

— Nincs más hátra, meg fogom magam vágatni — mondogatta magában, amint levetkőzött.

Az orvosok behozták a bandázsokat és úgy össze-vissza kötözték a két felet, hogy a fülük is alig látszott ki.

— Nem lesz kicsit túlsok ez a bandázs? — kérdezte Rommer, de a kis tömzsi doktor leintette.

— A bandázs sohasem lehet elég sok, amikor ilyen

veszekedett éles kardokat adtok az emberek kezébe — morogta haragosan, miközben a szublimátos vattával néhányszor végigszaladt a kardok — élén.

A segédek és a felek komor arccal és szótlánul hallgatták, csak Mákossy mester mosolygott magában csöndesen. Ő tudta ugyanis, hogy tényleg milyen élesek is azok a kardok...

— Kezdhetjük? — kérdezte Rommer, amire mindenünnen fejbólintás volt a felelet.

A feleket felállították. Fegyverválasztás után Németh Miska adta kezébe Erdey kardját és Jancsi a Bors Gáborét.

— Kardot a kézbe! — kiáltotta harsány hangon Rommer. Azután maga is kardot vett kezébe és odaállt a középbe a két fél közé.

Következett a békítési kísérlet, amely tudvalevőleg amióta a világ világ, mindig a legreménytelenebbül és legfölslegesebben elmondott szónoklat volt.

— Uraim! — mondta Rommer — önök férfias bátorságukról tanúságot tettek, mikor karddal a kézben itt szemben megjelentek. Figyelmeztetem önöket, hogy a párbaj tiltott cselekmény, amit a törvény szigorúan büntet. Felszólítom önöket, hogy béküljenek ki! — azzal meg sem várva a választ, nyugodtan a fejébe nyomta a maszkot, egy lépést tett vissza és azt mondta: — Vigyázz! — És ekkor következett be a budapesti párbajok történetében példátlanul álló eset.

Mert mielőtt folytathatta volna, Bors Gábor két lépést tett előre, a kardját nyugodtan a balkarjára vette,

ahogy huszártisztek szokták, mikor kocsiba ülnek és komoly, de barátságos arccal így szólt Erdey felé:

— Mondd, István, te még mindig azt hiszed rólam, amit mondtál és fenntartod?

Erdey Istvánban egyszerre fölszakadt az első boldog és nyugodt lélekzet hosszú idő óta:

— Hiszi a fene! — mondta hirtelen és már ment is kezét nyujtva Gábor felé. — Bocsáss meg, kérlek, ostoba voltam és nem tudtam, hogy mit beszélek. Nincsen tenálad korrektebb ember egész Budapesten.

Bors is jött feléje, kedvesen mosolygó szemmel, a kardját odaadta Jancsinak és két karjával magához ölelte Erdey Istvánt.

A segédek úgy bámultak egymásra, mint akiket főbevágtak. Rommer Frici lekapta a fejéről a maszkot és paprikavörösen rohant oda Németh Jancsihoz:

— Mi ez, kérlek? Micsoda komédia? Igazán nem képzeltem volna, egyikükről sem!

— Majd mindent megmagyarázok — mondta megnyugtatóan Jancsi. — Annyit mondhatok neked, nagyon boldog vagyok... Különben is, ha akarod tudni, tegnap este mind a ketten megtudták, hogy voltaképpen közeli rokonok. Mind a kettőnek a nagyanyja báró Bergóczy-leány volt.

— Az más! — felelte Rommer, akinek a bárói nagyanyák határozottan imponáltak — ezért kár volt ilyen teátrálisan csinálni.

Az orvosok szedelődzködtek, Németh Miska és Totó kimentek jegyzőkönyvet írni, Rommer és Fehér is követték őket.

Az öreg Mákossy-mester odalépett a fiúkhöz és azt mondta:

— Gyerekek, én már sok snejdig párbajt láttam, de ilyen snejdiget még soha. Becsületemre... Szívből gratulálok!

— Öltözz át gyorsan! — mondta Bors Istvánnak — azután akarok majd egy kicsit veled beszélni.

Hamar készen voltak mind a ketten. Gyorsan elbúcsúztak a fiúktól, megköszönték a mester szívességét és az orvosokét és azután karonfogva eltávoztak.

— Igazán kár azért a nyolcvan koronáért — súgta Totó elmenőben Miskának. — Micsoda remek zríti lehetett volna ebből csinálni. Ezek meg elrohantak és még csak egy sörözésre sem hívtak meg bennünket.

Erdey és Bors erről tényleg megfeledkeztek, de úgy látszik, fontosabb dolguk volt.

— Gyerünk ki a Dunaparra! — mondta Bors, ahogy az utcára értek. Levágtak egy kis dunai utcán és kimentek a Ferenc József-rakpartra, amelyet melegen öntött el a májusi napfény.

— Kérlek, István, — mondta hosszú hallgatás után Gábor — akarok neked mondani valamit. Éva mindent elmondott Jancsinak, Jancsi meg neked. Úgy tudom, hogy te magától Évától tudsz mindent.

István bólintott.

— Nézd, édes barátom, mert most már akár akarsz, akár nem, — folytatta Gábor — mondok én neked valamit. Én szeretem Dánky Évit, akinél tökéletesebb lény nincs a világon. Hogy én mit szenvedtem másfél év alatt, arról nem akarok beszélni. Kutya komisz idő volt ez nekem

és ha volt hibám, hát megszenvedtem érte. Még ma is boldogan térnék vissza Évihez, dehát nem tudom, ő mit akar. Mondd meg nekem őszintén, becsületesen, szerelmes vagy te ebbe a leányba. Mert ha azt hiszed, hogy te boldogabbá tudod tenni, én inkább félreállok. Most ugyan valószínűleg könnyen kibékülhetnék vele, de ha te úgy hiszed, hogy melletted boldogabb, nyugodtabb és szebb élete lehet, akkor én elmegyek. Ezért nem mentem el tegnap délután hozzájuk, pedig Éva hívatott. Veled akartam előbb beszélni. De felelj nekem, még egyszer kérlek, őszintén: szerelmes vagy te Évibe?

István azt érezte, mintha kést forgatnának meg a szívében. De azután egész nyugodt hangon felelt:

— Nem! Én gondolkoztam ezen és rájöttem, hogy nem. Hangulat volt. Nagy rokonszenv, semmi más... Ez így van. Így van — folytatta a hazugságot az igazmondó Erdey István.

— Köszönöm! Nagyon boldoggá teszel, hogy ezt mondod, mert én nem szeretnék más boldogságának a romján keresztül jutni el a magaméhoz.

— Tudod te azt, — kérdezte aztán István — hogy szeret téged az a leány?

Bors Gábor nem felelt, hanem megfordult és elindult az Erzsébet-híd felé. Lassan mentek, azután befordultak az Eskü-útra, de a Klotild-palotánál a főhercegi virágosbolt előtt Bors megállt:

— Várj csak, kérlek, egy percig!

Bement a boltba, kiválasztotta a legnagyobb fehér azaleát, kivett egy névjegyet, megcímzett egy borítékot.

— Kérem, azonnal küldjék el! — mondta.

Hej, nagy dolgot jelentett ám akkor még, ha egy fiatalember fehér azaleát küldött egy leányos házhoz. Azután már csak a megkérés következhetett.

— Mit csinálsz ma este? — kérdezte azután Gábor Istvántól.

— Délután bemegyek az intézetbe, egy csomó preparatumot kell megcsinálnom, mert tegnap nem voltam bent délután, tudod... És te?... Mert te, tudom, hol leszel. Hát sok szerencsét. De ne felejts el meghívni az esküvődre!

— Nem! Nem! — mosolygott Gábor — és sohasem fogom elfelejteni a barátságod!

Elváltak. Az egyik erre ment, a másik arra.

Bors Gábor egyenesen Dánkyékhoz.

Szorongó, furcsa érzéssel csöngetett be a régi ismerős helyen és ahogy letette a kabátját és kalapját, olyanféle érzése volt, mint az első államtudományi szigorlat előtt. Azután benyitott a szalónba, ahol ott állt Dánky Évi valami halvány rózsaszínes ruhában.

Olyan volt benne az aranyos hajával, mint egy könnyű, rózsás tavaszi felhő, amit megaranyoz a nap.

Gábor mondani akart valamit, de csak annyi jött ki a torkán, hogy — Évi... Évi... Gyöngyvirág... és a következő pillanatban a leány szőke feje már ott sírt Bors Gábor széles, erős vállán.

— Meg tud nekem bocsátani? — kérdezte Gábor.

— Voltaképpen sohasem is haragudtam magára, Gábor — és csodálatosképpen el is hitte, amit mond.

Dánky papa nagy örömmel fogadta Gábort. Úgy tett, mintha tegnap lett volna itt utoljára. Jozefin néni

nem értette, mi történt, de boldog volt s elhatározta, hogy vacsorára tortát hozat a Wikustól.

— Na, öccse, — mondta Dánky — este vacsora után játszunk egy alsóst! Remélem, addig itt marasztanak ezek a lányok.

Bizony, hogy ott marasztották. És hamar elmúlt az ebéd és hamar elmúlt az egész délután is. Mert hát nagyon sok mindent kellett ám megbeszélni. Hogy is volt ez meg az, meg azután, hogy hogy is lesz. Gábor elmondta, hogy az államtitkár tegnap lehivatta magához és közölte vele, hogy soronkívül léptetik elő fogalmazóvá. Éva pedig bevallotta, hogy már beszélt az apussal és majd fönn a padláson csinálnak őszre egy kis manzard lakást.

Erdey István ezalatt szorgalmasan csinálta a preparatumokat. Már este nyolckor azután abbahagyta és elment vacsorázni a Pannoniába.

Beült a keskeny oldalfolyosóra egy sarokba, közel a cigányhoz, rendelt valami vacsorát, csöndesen el is fogyasztotta, azután rágyújtott egy szivarra, nagy... nagy... nagy... nagy szürke füstkarikákat fújt a levegőbe.

Azután intett Radics Bélának, hogy: „Suhog a szél...”

— Letörött, bizony letörött a szára a violának. Édes babám, Isten veled... — dudolta ellágyultan, majd özszerázkódott:

— Milyen banális... — gondolta — furcsa, tegnap reggel még és azóta... azóta jött a tavaszi vihar... elverte a jég az ő kertjét is... Dehát nem baj, — mondta magában — derűre ború, majd csak lesz valahogy és a

tegnapi délutánra gondolt a ligetben, az égen a rövid-életű kis szivárványra.

— Májusi szivárvány... Hát ez is elmúlt...

Elmult és nem maradt utána semmi, egy elhervadt szegfű. Semmi más. Még egy levél sem... Azaz, hogy igen, hiszen tegnap ideadott neki valamit Éva.

Kivette a tárcáját, benyúlt és kihúzta belőle — a tonirozott borjúhús receptjét:

„Végy egy kiló borjúlapockát, tisztítsd meg és önts rá egy pohár tiszta olajat és egy pohár tejet, tégy hozzá sót, borsot, azután ebben a lében nagyon lassan párold három órán át fedő alatt. Mikor a hús már egész puha, készíts rendes majonézt, abba tégy egy kis kaprint, bor-ecetet és áttört szardellát. Ehhez keverd hozzá áttörve a zaftot, amiben a hús párolódott, öntsd rá az egészet a felszeletezett húusra és az álljon benne legalább két napig. Üvegtálban kapriszemekkel és szardellagyűrűkkel díszítve tálaljuk. Nagyon fontos, hogy a kapri friss legyen.”

István elgondolkozva nézte a hosszú, hegyes betűket...

— Persze, fontos, hogy a kapri... Capri... — de ekkor már a kék barlangra gondolt s arra, hogy tegnap még azt hitte, hogy... hogy majd...

— Ejnye, micsoda füst van itt — mentegette saját maga előtt magát és megtörölte a szemét...

Fölemelte a vékony papírt s lassan el akarta tépni. De meggondolta.

— Nem, — mondta magában — elviszem anyámnak.

Odaintette a pincért:

— Egy Röderert!

Három perc múlva már ott habzott a poharában a Champagni.

István fölemelte a poharat és gyorsan kihajtotta. Azután a másodikat és a harmadikat... És elkezdett felejteni...

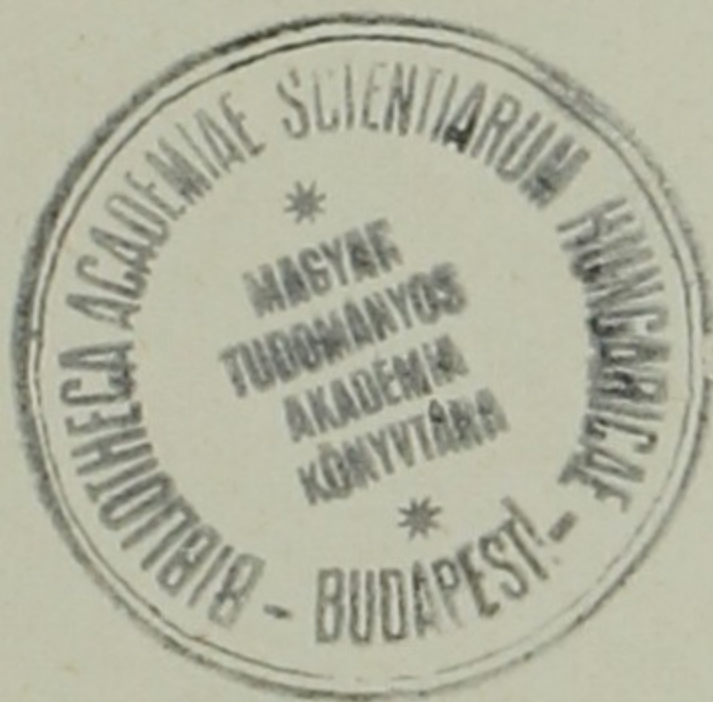
*

Mert így volt ám az régen, ha felejteni akartunk, francia pezsgőt ittunk. Ha szomorúak voltunk, a cigánnyal húztunk. Más volt az, más egészen, mint ma.

Ma már egészen más Budapest, mint régen, mások az utcák, mások a terek... Még a húsvét is más. Más még a május is.

A lányok is mások, a fiúk is... Mások a szerelmek... Minden, minden más, mint azelőtt.

Talán, talán még mi magunk is mások vagyunk, mint akkor...

TARTALOM

	Oldal
A pénztáros	5
Régi vasárnap a Duna mellett	117
Májusi szivárvány	133

www.books2ebooks.eu